SORUMLULUK HUKUKU
Seminerler - Makaleler
2017

Editör
BAŞAK BAYSAL

onikilevha

YAYIN NO: 818

Sorumluluk Hukuku 2017 (Seminerler - Makaleler)
Editör: Doç. Dr. Başak Baysal

ISBN 978-605-152-642-3

1. BASKI - İSTANBUL, ARALIK 2017

© **ON İKİ LEVHA YAYINCILIK A. Ş.**

Adres Prof. Nurettin Mazhar Öktel Sokak No: 6A Şişli / İSTANBUL
Telefon (212) 343 09 02
Faks (212) 224 40 02
Web www.onikilevha.com.tr
E-Posta bilgi@onikilevha.com.tr
facebook.com/onikilevha
twitter.com/onikilevha

Baskı Oğul Matbaacılık - Cafer Hayta
Maltepe Mahallesi, Davutpaşa Cad. Güven İş Merkezi B Blok 301-302
Zeytinburnu / İstanbul
Tel: (212) 567 20 77
Sertifika No: 27591
Cilt Derya Mücellit - (212) 501 02 72

Editör
Doç. Dr. BAŞAK BAYSAL
İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk Anabilim Dalı

SORUMLULUK HUKUKU
Seminerler - Makaleler
2017

Çağla Altunbaş
Gizem Arslan Demir
Gökcen Doğan
Fatih Duran
Aylin Hekim
Serpil Işık
Mikail Bora Kaplan
Dilşah Buşra Kartal
Makbule Serra Korkut
Emine Aslı Küçükaydın
Mert Namlı
Kerem Cem Sanlı
Caner Taşatan
Necdet Uzel
Elif Merve Yılmaz
Hazalcan Yurtman

onikilevha

İçindekiler

Önsöz VII

İçindekiler XV

Kısaltmalar Cetveli XIX

YÖNTEM

Hukuk ve Ekonomi Yönteminden Haksız Fiil Hukukuna Bakış 3
Kerem Cem SANLI

SEMİNERLER
MAKALELER

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2013/4-364 Esas, 2013/1543 Karar, 06.11.2013 Tarihli Kararının İncelenmesi (Spor Karşılaşmasında Meydana Gelen Yaralanmadan Kaynaklanan Hukuki Sorumluluk) 25
Çağla ALTUNBAŞ

Haksız Fiil Hukukuna Yönelik Muhtelif Yaklaşımların *Liebeck v. Mcdonald's* Davası Kapsamında İncelenmesi 59
Gizem ARSLAN DEMİR

Fransız Sorumluluk Hukuku Reformunda Sona Doğru 77
Başak BAYSAL

6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda Öngörülen Müteselsil Sorumluluk Sistemi 97
Gökcen DOĞAN

İmkânsızlık ve Aşırı İfa Güçlüğü Arasındaki Ayrım Borca Aykırılık Türlerini Esas Alan Bir Yaklaşımla Açıklanabilir mi? 137
Fatih DURAN

Cezalandırıcı Tazminat ve Medeni Ceza Kavramlarının Karşılaştırılması 165
Aylin HEKİM / Mikail Bora KAPLAN

Bankacılık Kanununa Göre Banka Yöneticileri Aleyhine Açılan Şahsen İflas Davasında Bankaya Verilen Zararla Sınırlı Sorumluluk Prensibinin Hukuki Niteliği ve İflas Yargılaması Bakımından Arz Ettiği Önem 189
Serpil IŞIK

Yargıtay Kararları Işığında Geçersiz Rızanın Haksız Fiilden Doğan Tazminata Etkisi 267
Dilşah Buşra KARTAL

Zarar Görenin Kusurunun Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması'ndaki Görünümü 289
Emine Aslı KÜÇÜKAYDIN

Türk Borçlar Kanunu'nda Yer Alan Geçici Ödemelerin Hukuki Niteliği 311
Mert NAMLI/ Makbule Serra KORKUT

Eser Sözleşmesinde Yüklenicinin Özen Borcunun Ölçüsü 357
Caner TAŞATAN

BANKACILIK KANUNUNA GÖRE BANKA YÖNETİCİLERİ ALEYHİNE AÇILAN ŞAHSEN İFLAS DAVASINDA BANKAYA VERİLEN ZARARLA SINIRLI SORUMLULUK PRENSİBİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ VE İFLAS YARGILAMASI BAKIMINDAN ARZ ETTİĞİ ÖNEM

*Serpil IŞIK**

GİRİŞ

I. BİRDEN FAZLA BANKA YÖNETİCİSİNE KARŞI AÇILAN ŞAHSEN İFLAS DAVASINDA BANKAYA VERİLEN ZARARLA SINIRLI SORUMLULUK İLKESİNE GENEL BİR BAKIŞ

A. Genel Olarak

B. Bankaya Verilen Zararla Sınırlı Sorumluluk Kavramı

II. BİRDEN FAZLA BANKA YÖNETİCİSİNİN ŞAHSEN İFLASINA YOL AÇAN SORUMLULUK ESASININ DEĞERLENDİRİLMESİNDE GÖZ ÖNÜNÜNDE BULUNDURULACAK OLAN SORUMLULUK SİSTEMLERİ

A. Genel Olarak

B. Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu Bakımından Öngörülen Sistemler

1. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Yer Alan Sorumluluk Sistemi

a. Genel Olarak

b. Müteselsil Sorumluluk

2. Mehaz İsviçre Hukukunda Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu Bakımından Yaşanan Gelişmeler

* Araştırma Görevlisi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku Anabilim Dalı [serpil.isik@istanbul.edu.tr; isikserpil1988@hotmail.com].

3. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Getirilen Sorumluluk Sistemi

a. Genel Olarak

b. Farklılaştırılmış Teselsül

III. BANKA YÖNETİCİLERİNİN BANKANIN UĞRADIĞI ZARARLARDAN DOĞAN SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN OLARAK ÖNGÖRÜLEN ESASININ HUKUKİ NİTELİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Genel Olarak

B. Bankaya Verilen Zararla Sınırlı Şahsi Sorumluluk Prensibinin Hukuki Niteliğine İlişkin Olarak Doktrinde İleri Sürülen Görüşler

1. Müteselsil Sorumluluğa İlişkin Görüş

2. Farklılaştırılmış Teselsüle İlişkin Görüş

3. Şahsi Sorumluluk Görüşü

C. Görüşümüz

IV. BANKAYA VERİLEN ZARARLA SINILI ŞAHSİ SORUMLUĞUN YAPTIRIMI OLARAK İFLAS DAVASI

A. Genel Olarak

B. Bankaya Verilen Zararla Sınırlı Şahsi Sorumluluk Esasının İflas Yargılaması Bakımından Arz Ettiği Önem

C. Birden Fazla Banka Yöneticisi Tarafından Bankaya Verilen Zararların Giderilmesi Bakımından Öngörülen İflas Davasına İlişkin Kuralın Özellikleri

D. Birden Fazla Banka Yöneticisine Karşı Açılacak Olan Şahsen İflas Davası Prosedürü

SONUÇ

Özet

Türkiye ekonomisinin kırılgan yapısı, ülkemizde var olan enflasyonist ortam ile yaşanan ekonomik krizler yöneticileri tarafından batırılan bankaları arttırmış; bunun neticesinde de bankacılık alanında birtakım gelişmelerin yaşanmasına sebep olmuştur. Para piyasasının önemli aktörleri arasında yer alan bankalara ilişkin olarak yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulduğunu göz önünde bulunduran kanun koyucu, bu alanda daha etkin bir denetim getirmek amacıyla, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda özel düzenlemeler yapma yoluna gitmiştir. Bu doğrultuda, Türk hukukuna göre anonim şirket olarak kurulmaları gereken (Ban. K. m. 7/I, a) bankaların yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu bakımından, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 110'ncu maddesinde özel bir düzenlemeye yer verilerek "şahsi sorumluluk" kenar başlığı altında, kanuna aykırı karar ve işlemleriyle, bankanın faaliyet izninin kaldırılmasına ya da TMSF'ye devredilmesine (Ban. K. m. 71) sebebiyet veren yöneticileri hakkında, "bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak" şahsi sorumlulukları yoluna gidilebileceği ve böylece Fon Kurulu kararına istinaden ve Fonun talebi üzerine hakla-

rında iflas talebinde bulunulabileceği öngörülmektedir. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 110'ncu maddesinde, banka yöneticilerinin bankaya verdikleri zararların giderilmesinde ağır ve geri dönülmez sonuçları olan iflas yaptırımının söz konusu olacağı öngörülerek Türk ve İsviçre hukukları bakımından sadece tacirlere özgü bir takip yöntemi olarak düzenlenen iflas tasfiye yoluna ilişkin olarak istisnai bir hüküm getirilmektedir (İİK m. 43; SchKG Art. 39/Abs. I). Şu hâlde, kanuna aykırı karar ve işlemleriyle, Ban. K. m. 71'in uygulanmasına sebebiyet veren birden fazla banka yöneticisinin her birinin ağır bir tasfiye yöntemi olan iflas yaptırımı ile karşı karşıya kalacakları göz önünde bulundurularak bankaya verilen zararla sınırlı sorumluluk prensibi ile kastedilenin ne olduğunun ifade edilmesi önem arz etmektedir. Çalışmamızda, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde yer alan "şahsi iflas" davasında birden fazla banka yöneticisinin "bankaya verdikleri zararla sınırlı sorumlulukları" ile kastedilenin ne olduğu tartışılarak hukuki niteliğinin ortaya konulması istenilmekte ve bunun neticesinde de kanun koyucu tarafından getirilen sorumluluk esasının Türk İcra İflas hukuku bakımından arz ettiği önemin üzerinde durulması amaçlanmaktadır.

Abstract

The brittle structure of the Turkish economy, the economic depressions that it was experienced with inflationary environment existing in our country has been increased the banks which were bankrupted by their directors; as a result of it, it has caused several developments in the banking field. With regard to the banks which take place in the important actors of the money market, the legislator who took into consideration the needs of new amendments, has made some special arrangements in the Banking Law No. 5411 for the purpose of carrying out a more effective inspection in this field. In this direction, it can be resorted to the personal responsibilities as "confining to injury to the bank" on the bank directors who has procured to been removed the official authorization of the bank or carried over bank to Saving Deposit Insurance Fund (clause 71 of the Banking Law) with their verdict and procedures contracry to law under the title line of "personal responsibility" being allowed for a special arrangement in the clause 110 of the Banking Law No. 5411 in terms of legal liabilities of the executive board members of the banks which must be established as joint stock company according to the Turkish Law (clause 7/I, a of the Banking Law), thus it is foreseen that it can be petitioned in bankruptcy on their rights based upon the decision of Fund Board and the demand of Fund. Thereby being foreseen that the bankruptcy sanction which have grave and irrevocable results in the clause 110 of the Banking Law No. 5411 shall be in question for resolving bank injury dependent on the bank directors, an exceptional verdict is made decision with respect to the bankruptcy liquidation way which is arranged as a pursuance method peculiar to only traffickers in terms of Turkish Law and Swiss Law (clause 43 of İİK; SchKG Art. 39/Abs. I). In that case it is had importance to be explained that what it is implied with liability principle bounded by the bank injury, by being taken into consideration that more than one bank directors, each of them, who brought to be implemented the clause 71 of the Banking Law with verdict and procedure contracry to law shall be faced with the bankruptcy sanction which is a method of liquidation. In our study, by discussing what the implied is with the "liabilities bounded by the bank injury" of the more than one bank directors in the legal act of "personal bankruptcy" taken place under the heel of clause 110 of the Banking Law No. 5411, it is requested that

the legal characteristics are put forward and as a result of it, it is aimed to be dwelled on that the liability basis brought into by the legislator, has importance in terms of Turkish Debt Enforcement and Bankruptcy Law.

GİRİŞ

Ülke ekonomisinin kalkınmasına katkıda bulunacak yatırımların yapılması, tasarrufların değerlendirilmesi, finansman ihtiyaçlarının karşılanması ve daha birçok önemli ve asli görevi üstlenen bankalar, para piyasasının yegâne kuruluşları olmaları dolayısıyla özel bir konuma sahiptirler[1]. Bankaların ülke ekonomisine sağladıkları önemli katkılar, onların piyasanın diğer aktörleri ile aralarında var olan özellikli konumunu güçlendirmekte ve böylece kanun koyucu tarafından bankalar hakkında özel düzenlemelerin yapılması yoluna gidilmektedir. Bu sebepledir ki, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu[2] (Ban. K.) ile bankalara ilişkin olarak, genel prensiplerden kimi zaman farklılaşan düzenlemeler getirilerek bankaların haiz oldukları önem göz önünde bulundurulmaktadır.

Bankacılık Kanununun mevcut düzenlemelerinden olan m. 110 hükmü, "*şahsi sorumluluk*" kenar başlığı altında, Türk Ticaret Kanunu'nda (TTK) anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna ilişkin olarak getirilen esaslar[3] (eTK m. 336 vd.; TTK m. 557; karş. OR Art.

---

1 *Gruson,* M./*Nikovit,* W.: The Second Banking Directive of the European Eonomic Community and Its Importance for Non-EEC Banks, Fordham International Law Journal, Vol. 12, Issue 2 (Winter 1989), pp. 205-241, p. 205; *Huber,* S. K.: Mandatory Disclosure of Information About Banks, Annual Review of Banking Law, Vol. 6, 1987, (pp. 53-94), p. 55.

2 RG. 19.10.2005, S. 25983 (Mükerrer).

3 Türk hukukunda anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu bakımından bkz. *Akdağ-Güney,* N.: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 2. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2016; *Akdağ-Güney,* N.: Türk Hukukunda Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, 2. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010; *Çamoğlu,* E.: Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu (Kamu Borçlarından Sorumluluk İle), Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 3. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010; *Helvacı,* M.: Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu, 1. Bası, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 1995; *Pulaşlı,* H.: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Yöneticilerin Hukuki Sorumluluğu, Prof. Dr. Ali Naim İnan'a Armağan, Ankara 2009, (s. 571-591); *Çamoğlu,* E.: Sorumluluk Hukukunun Ev-

759) ile Türk Borçlar Kanunu'nda (TBK) temelini bulan genel sorumluluk hukuku esaslarından[4] (eBK m. 50-51, m. 141 vd.; TBK m. 61-62, m. 162 vd.) oldukça farklılaşan bir düzenleme öngörmesi sebebiyle dikkati çekmektedir[5]. Nitekim, söz konusu madde uyarınca, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) tarafından, kanuna aykırı karar ve işlemleriyle, Bankacılık Kanunu'nun 71'nci maddesinde ifade edilen bankanın faaliyet izninin kaldırılmasına ya da TMSF'ye devredilmesine sebebiyet veren yöneticiler ile denetçiler hakkında, "*bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak"* şahsi sorumlulukları yoluna gidilebileceği ve böylece Fon Kurulu kararına istinaden ve Fonun talebi üzerine mahkemeden iflas talebinde bulunulabileceği öngörülmektedir (Ban. K. m. 110).

---

rensel İlkeleri Işığında Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, Prof. Dr. Şener Akyol'a Armağan, İstanbul 2011, (s. 407-418).

[4] Genel sorumluluk hukuku esasları bakımından bkz. *Akıntürk*, T.: Müteselsil Borçluluk, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 295, Sevinç Matbaası, 1971, s. 151 vd.; *Canyürek*, M.: Müteselsil Borçlulukta İç ve Dış İlişkiler, 1. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2003, s. 23 vd.; *Deschenaux*, H./*Tercier*, P.: Sorumluluk Hukuku, (Çev. Salim Özdemir), Ankara, Kadıoğlu Matbaası, 1983, s. 237 vd.; *Eren*, F.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış 18. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2015, s. 809 vd.; *Feyzioğlu*, F. N.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-II, Yenilenmiş ve Genişletilmiş 2. Bs., İstanbul Fakülteler Matbaası, 1977, s. 302 vd.; *Hatemi*, H./*Gökyayla*, E.: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 3. Bs., İstanbul, Vedat kitapçılık Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2015, s. 188 vd.; *Kılıçoğlu*, A. M.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yeni Borçlar Kanunu'na Göre Genişletilmiş 20. Bs., Ankara, Turhan Kitabevi Yayınları, 2016, s. 471 vd.; *Nomer*, H. N.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 13. Bs., İstanbul, Beta Basım A.Ş., 2013, s. 159 vd.; *Oğuzman*, M. K./*Öz*, M. T.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 2, Gözden Geçirilmiş 10. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013, s. 299 vd.; *Tandoğan*, H.: Türk Mes'uliyet Hukuku (Akit Dışı ve Akdi Mes'uliyet), Ankara, 1961, s. 367 vd.; *Tunçomağ*, K.: Borçlar Hukuku Dersleri I, İstanbul, Menteş Kitabevi, 1961, s. 344 vd.; *von Tuhr*, A.: Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı Cilt: 1-2, (Çev. Cevat Edege), Ankara, Olgaç Matbaası, 1983, s. 408 vd.; *Gauch*, P./*Schluep*, W. R.: Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil, Band I, 10. Auflage, Zurich: Schulthess Polygraphischer Verlag, 2014, N. 104 ff.

[5] *Akdağ-Güney,* N.: Bankalar Kanunu'na Göre Yönetim Kurulu Üyelerinin Verdikleri Zararla Sınırlı Şahsi Sorumluluklarının İsviçre Borçlar Kanunu Art. 759'da Yer Alan Farklılaştırılmış Teselsül (Differenzierte Solidarität) Düzenlemesi İle Karşılaştırılması, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, C. II, Vedat Kitapçılık Basım Yayım Dağıtım A. Ş., İstanbul, 2007, (s. 1207-1240), s. 1208-1209; *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621h ve N. 621p.

Bankacılık Kanunu m. 110 hükmü ile kanun koyucu aynı zamanda banka yöneticileri ve denetçilerinin, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na (TMSF) devredilen bankalara verdikleri zararla sınırlı olarak şahsen "*iflas yolu*" ile takip edileceklerini düzenlemekle, 2004 sayılı İcra İflas Kanunu'nun[6] (İİK) 43'ncü maddesinde öngörülen ve sadece tacirlere özgü[7] bir takip yolu olarak ifade edilen iflas yolu ile takip edilebilme

[6] RG. 19.06.1932, S. 2128.

[7] Türk hukukunda iflasa tabi olan kişiler İİK m. 43 hükmünde ifade edilmiştir. Kanun koyucunun getirdiği düzenleme uyarınca, "*iflas yolu ile takip, ancak Türk Ticaret Kanunu hakkındaki hükümlere tabi bulunanlar ile özel kanunlarına göre tacir olmadıkları halde iflasa tabi bulundukları bildirilen hakiki veya hükmi şahıslar hakkında yapılır*". Türk hukukundaki gibi sadece tacirlerin iflasının istenebilmesi, yabancı hukuk sistemlerinin arasından yalnızca Fransız hukuk sisteminde söz konusudur. Bununla birlikte, Alman ve İsviçre hukuklarında iflası istenebilecek kimseler hakkında farklı düzenlemeler getirilmektedir. Zira, Türk hukukundaki düzenlemeden farklı olarak, İsviçre hukukunda, SchKG Art. 39/I hükmünde tüketicilerin iflası da istenebilmektedir. Kanun koyucu, İsviçre hukukunda tüketici olarak sayılan kimselerin tüm borçları bakımından iflasa tabi olduklarını öngörmüştür (*Acocella*, D.: Basler Kommentar, Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs I, Art. 1-158 SchKG, Hrsg. von Adrian Staehelin, Thomas Bauer, Daniel Staehelin, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, 2010, Art. 39, N. 15 ff.; BGE 120 III; BGE 25 I 526). Bunun dışında, mehaz İsviçre hukukuna göre, iflası istenebilecek olan kimseleri şu şekilde ifade etmek mümkündür: bir işletmeyi tek başına işletenler (OR Art. 934), kollektif şirketin ortağı (OR Art. 554), komandit şirketin sınırsız sorumlu ortağı (OR Art. 596), komandit şirketi idare edenler (OR Art. 765), limited şirketi temsil eden ortaklar (OR Art. 781, 811), kollektif ve komandit şirketler (OR Art. 552, 594); anonim şirket (OR Art. 643), komandit şirket (OR Art. 764), limited şirket (OR Art. 772), kooperatif (OR Art. 828, 830), dernek (ZGR 60, 61), ve vakıf (ZGR 80). Alman hukukunda ise Insolvenzordnung (InsO) (Alman Külli Takip Kanunu) § 11'e göre, özel ve kamu hukuku tüzel kişilerine ek olarak gerçek kişilere karşı da iflas yoluyla takip talebinde bulunulabilir. Bu sebepledir ki, Alman hukukunda Insolvenzornung (InsO) uyarınca, yalnızca tacirlerin değil; aynı zamanda tüketicilerin de iflasının istenmesi söz konusudur (*Bußhardt*, H./*Braun*, E. (Hrsg.): Insolvenzordnung (InsO)-InsO mit EuInsVO (Neufassung) Kommentar, 7. neu bearbeitete Auflage, München, Verlag C.H. Beck, 2017, InsO § 11, Rdn. 6-10; *Linker*, J./*Schmidt*, A. (Hrsg.): Hamburger Kommentar zum Insolvenzrecht (InsO-EuInsVO-EGInsO (Auszug)-InsVV-VbrInsFV-InsOBeRV-Insolvenzstraftrecht), 5. Auflage, Köln, Carl Heymanns Verlag, 2015, InsO § 11, Rdn. 5-41; *Mitter*, S. in: *Haarmeyer*, H./*Wutzke*, W./*Förster*, K. (Hrsg.), InsO, Insolvenzordnung, Kommentar, Praxis Kommentare, 2. Aufl. Köln, ZAP Verlag, 2012, InsO § 11, Rdn. 5-41; *Foerste*, U.: Insolvenzrecht, 6. überarbeitete und erweiterte Auflage, München, Verlag C.H. Beck, 2014, § 4, Rdn. 25-30; *Vallender*, H./*Undritz*, S.-H. (Hrsg.): Praxis des Insolvenzrechts, ZAP Verlag, Köln, 2012, Kap. 2, Rdn. 5-11; *Uhlenbruck*, W./*Hirte*, H./*Vallender*, H. (Hrsg.)/*Hirte*, H.: Insolvenzordnung, Kommentar,

imkânı bakımından da bir istisna hükmü getirmektedir[8]. Bu sebepledir ki, Bankacılık Kanunu'nun 110'ncu maddesi, gerek banka yöneticilerinin ve denetçilerinin maddenin öngördüğü kapsamdaki "*hukuki sorumluluğunun dayandığı esas*" bakımından ve gerekse de sorumluluğun müeyyidesi olarak öngörülen "*iflas yolu ile takip edilebilme sonucu*" bakımından farklılık arz etmesi sebebiyle özelliklidir[9].

İcra İflas hukuku bakımından değerlendirildiğinde, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmü uyarınca kanun koyucu, getirdiği "*özel kanun hükmü*" ile İcra İflas Kanunu'nda öngörülenlerin (İİK m. 177-179, m. 180; SchKG Art. 190-193) dışında bir "*doğrudan doğruya (takipsiz/maddi) iflas*" sebebine yer vermektedir[10]. Bu sebepledir ki, bankaların ser-

14., Völlig neu bearbeitete Auflage, München, Verlag Franz Vahlen München, 2015, § 11 InsO, Rdn. 32 ff.; *Obermüller*, M.: Handbuch Insolvenzrecht für die Kreditwirtschaft: Leitfaden für Konkurs, Vergleich und Gesamtvollstreckung, Vierte, vollstanding überarbeitete und erweiterte Auflage, Weisbaden: Gabler, 1991, Rdn. 15-21; *Gottwald*, P. (Hrsg.)/*Schmahl*, H.: Insolvenzrecht-Handbuch, 4., neubearbeitete Auflage, München, Verlag C. H. Beck München, 2010, § 11 InsO, Rdn. 11 ff.).

[8] *Çamoğlu*, [*Poroy/Tekinalp*], N. 621h; +62. *Reisoğlu*, S.: Bankacılık Kanunu Şerhi, C. I-II, Ankara, 2007, s. 954; *Taşdelen*, S.: Bankalar Kanunu Şerhi, Ankara, 2006, s. 1055; Nitekim, Yargıtay'ın bu yöndeki bir kararı da şu şekildedir: *"… Türk hukukunda kural tacirlerin iflasının istenebileceği şeklindedir. Ne var ki, bir bankanın… ortakları, yönetim kurulu… kanuna aykırı karar ve işlemleri ile bankayı… zarara sokmuşlar ise… şahsen iflaslarına karar verilmesi gerekir. Bu kural mevcut hukuk düzeninin ve hukuki güvenliğin bir gereği olarak kabul edilmelidir… Sorumluluğun iflasla karşılanmasının kabulü adalet duygularına da uygunluk arz etmektedir. Yine konulan bu kural Anayasa hükümlerine aykırı olmadığı gibi bir ceza değildir."* (Yarg. HGK. 10.12.1997, 19-665/1018, *Reisoğlu*, s. 954).

[9] *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-02.

[10] *Üstündağ*, S.: İflas Hukuku (İflas-Konkordato-İptal Davaları), 8. Bs., İstanbul, Beta Basım A.Ş., 2009, s. 8-9, 15; *Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz*, s. 441; *Battal*, s. 208; *Taşdelen*, s. 1065; *Tekinalp*, Ü.: Fondaki Bankanın Hukuku, İstanbul, 2003, s. 75. Banka yöneticilerinin şahsen iflasını gerektiren düzenleme ile kanun koyucunun takipli mi yoksa takipsiz (doğrudan doğruya) iflas sebebi mi getirmek istediği hususu önceleri Türk hukuk doktrininde tartışmalıydı (*Taşdelen*, s. 1065). Bununla birlikte, 12.12.2003 tarihli ve 5020 saylı Kanun ile 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nda gerçekleştirilen değişiklikle 17'nci maddenin 1. fıkrasının 1. cümlesindeki "*üzerine*" ifadesinden sonra "*doğrudan*" kelimesi eklenerek uygulamadaki tartışmaların giderilerek Bankalar Kanunu m. 17 uyarınca açılan davaların bir "*doğrudan iflas*" davası olduğu açıklığa kavuşturulmuştur (*Yasaman*, s. 10-11; *Taşdelen*, s. 1065). Yine, *Yargıtay içtihatlarında* da banka yöneticilerinin şahsen iflasının bir doğrudan iflas sebebi olduğu ifade edilmektedir. Nitekim, Yargıtay'ın buna ilişkin bir kararı şu şekildedir: "*Görüldüğü gibi mali bünyesinin güçlendirilmesine imkân görülmeyen bankanın iflasını*

maye piyasasının önemli birer aktörü olduğunu göz önünde bulunduran kanun koyucu, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na (TMSF), bankanın faaliyet izninin kaldırılmasına veya Fona devredilmesine sebep olan yöneticileri hakkında "*doğrudan doğruya iflas*" talebinde bulunma imkânı tanıyarak 71'nci maddede öngörülen şekilde zarara uğrayan bankaların yöneticileri hakkında takip yapma zorunluluğunu ortadan kaldırmaktadır[11]. Görüldüğü üzere, kanun koyucu, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde, banka yöneticilerinin şahsi sorumluluğunu ağır, onarılmaz sonuçları olan iflas müeyyidesine tabi tutmakta ve aynı zamanda doğrudan doğruya iflas yönetimini getirmek suretiyle de banka yöneticilerini bankaların para piyasasının sarsılmasına sebep olacak şekilde zarar görmelerine sebep olan işlem ve faaliyetlerde bulunmamaları konusunda uyarmaktadır[12].

istemek Fon'a tanınan bir yetki, aynı zamanda bir görevdir. Bu nedenle Fon'un iflas isteme hakkı, tasarruf mevduatı sahiplerine ödediği tasarruf mevduatını elde etmek amacı ile sınırlı olmayıp bankanın diğer alacaklılarına da etkilidir. Bu durumda Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun sadece, mevduat sahiplerine ödediği bedelin tahsili sonucunu doğuracak şekilde takipli iflas yoluna müracaat etmesi gerektiğine ilişkin görüşün kabulü, mevcut düzenlemenin amacına aykırı olacaktır (…) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna sadece kendi alacağının tahsili sonucunu doğurabilecek şekilde takipli iflas yapma yetkisi verdiğinin kabulü, öngörülen amaca aykırı düşer. Bu nedenlerle, davacı Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun 68. maddesinin 4. bendine göre doğrudan iflas isteme yetkisi vardır ve anılan Fon da bu yetkiye dayanarak davalı bankanın doğrudan iflasına karar verilmesini istemiştir (…) Mahkemece; davacı Fon'un bilirkişi incelemesi sonucu saptanan alacağının, depo emri üzerine ödendiği gerekçe gösterilerek davanın reddine karar verilmiştir. Yukarda açıklandığı üzere Bankalar Kanunun'nun 68. maddesinin 4. bendinde düzenlenen iflas sebebi takipli değil, doğrudan iflas sebebidir. Doğrudan iflası düzenleyen maddelerden İ.İ.K.'nun 181. maddesinin, depo emrini düzenleyen İ.İ.K.'nun 158. maddesine atfı bulunmadığından depo emri tebliği usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle depo emri gereğinin yerine getirildiğinden bahisle iflas talebinin reddi isabetsizdir. Kaldı ki davacı Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, depo emrine esas alacağın hesabına da itiraz ettiğinden, bu miktara itirazı bilinmediği şeklindeki kabulde de isabet görülememiştir" (Yarg. 19. HD, 17.11.1995, E. 96/7299, K. 95/9852 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası; Ayrıca bkz. *Üstündağ*, s. 15, dn. 3a). Bankaya verilen zararla sınırlı sorumluluğun yaptırımı olarak öngörülen "*doğrudan doğruya (takipsiz) iflas*" düzenlemesinin özelikleri için bkz. aşa. IV, C.

[11] Türk ve İsviçre hukuklarında, doğrudan iflas sebeplerinin var olduğu hallerde (İİK m. 177, m. 178, m. 179, m. 180; SchKG Art. 190, Art. 191, Art. 192; Art. 193) takip yapma zorunluluğunun bulunmadığı hakkında bkz. *Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz*, s. 446-447; *Üstündağ*, s. 8-9.

[12] *Tekinalp*, Ü.: Banka Hukukunun Esasları, 2. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2009, § 28, N. 28-03; *Yasaman*, s. 2.

Hal böyle olmakla birlikte, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 110'ncu maddesinde banka yöneticilerinin şahsi sorumluluğuna ilişkin prensipleri ortaya koymak isteyen kanun koyucunun nasıl bir sorumluluk sistemi öngörmek istediği anlaşılamamaktadır[13]. Oysa ki, aynı zarara sebebiyet veren birden fazla banka yöneticisinin bankaya verdikleri zararlardan dolayı ne şekilde *"sınırlı olarak sorumlu olacakları"* ve *"şahsen iflas"* yaptırımına tabi tutulacaklarının belirsiz olması önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır[14]. Bu sebepledir ki, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünün açık olmayan ifadesi, uygulamada karşılaşılan pek çok sorunun çözümünün doktrinde tartışılarak çözümlenmesini ve hükümde getirilen sorumluluk esasının değerlendirilmesini gerektirmektedir.

Bu kapsamda, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde öngörülen şahsi sorumluluk esasına ilişkin kanuni düzenlemenin değerlendirilmesinde, Türk Ticaret Kanunu'nun anonim şirketler sorumluluk hukuku bakımından kabul ettiği temel prensipler (eTK m. 336 vd.; TTK m. 557; karş. OR Art. 759) ile Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiş olan genel sorumluluk hukuku esaslarının (eBK m. 50-51, m. 141 vd.; TBK m. 61-62, m. 162 vd.) ortaya konulması önem arz etmektedir. Nitekim, birden fazla banka yöneticisinin sorumluluğuna ilişkin olarak özel

---

[13] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1226. Banka yöneticilerinin, bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak sorumlu olacaklarına ilişkin ilkenin temelini teşkil eden ve şu an yürürlükten kaldırılmış olan 4389 sayılı Bankalar Kanunu madde 17'nin gerekçesinde yöneticilerin sorumluluğunun ne sebeple bankaya verilen zararla sınırlandırılmış olduğu hakkında herhangi bir açıklık bulunmamaktadır (*Göktürk*, K./*Can*, M. Ç.: Farklılaştırılmış Teselsülün –Özellikle- Dış İlişki Bakımından Anlamı ve Bankacılık Kanununun Şahsi İflas Sorumluluğu İle Karşılaştırılması, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2011, C. 2, S. 2, (s. 247-282), s. 273). Zararla sınırlı sorumluluk ilkesinin temelini teşkil eden mülga 4389 sayılı Bankacılık Kanunu m. 17'nin gerekçesi aynen şu şekildedir: *"3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 69'uncu maddesi, uygulamada karşılaşılan sorunlar dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir. Kurul, yaptıkları işlemler nedeniyle mevduat kabul ve bankacılık işlemleri yapma yetkisinin kaldırılmasına neden oldukları tespit edilen banka yönetim kurulu üyeleri ile genel müdür, genel müdür yardımcıları ve imzaları bankayı ilzam eden mensuplarının şahsi iflaslarını istemeye yetkili kılınmıştır. Ortakların sorumlulukları ise bankanın yönetim ve denetim hakimiyeti ve menfaat temini şartlarına bağlanmak suretiyle sağladıkları menfaatler ile sınırlandırılmış, ayrıca 8 inci maddenin (4) numaralı fıkrası uyarınca ortaklık hakları sınırlandırılan veya hisseleri Fona devrolunan ortakların da bankanın iflası aranmaksızın şahsi iflaslarının istenmesine imkân sağlanmıştır."*

[14] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1226.

bir düzenleme getiren 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun yürürlüğe girdiği dönemde, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu[15] m. 336 vd.'nda birden fazla banka yöneticisinin sorumluluğu "*müteselsil sorumluluk*" (*Solidarische Haftung*) şeklinde tayin edilmekteydi[16]. Hal böyle olmakla birlikte, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 336'nın mehazını teşkil eden İsviçre Borçlar Kanunu (OR) Art. 759 düzenlemesinde, 4 Ekim 1991 tarihinde gerçekleştirilen değişiklikle, kanun koyucu anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu bakımından öngördüğü "*müteselsil sorumluluk*" prensibinden vazgeçmiş ve "*farklılaştırılmış teselsül*" (*Differenzierte Solidarität*) prensibini kabul etmiştir[17],[18]. İsviçre hukukunda

---

[15] RG. 09.07.1956, S. 9353.

[16] *Poroy*, R./*Tekinalp*, Ü./*Çamoğlu*, E.: Ortaklıklar Hukuku I (Giriş, Adi Ortaklık, Ticaret Ortaklıklarına İlişkin Genel Hükümler, Komandit, Anonim, Halka Açık Anonim Şirketler), Güncelleştirilmiş 13. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014, N. 592; *Helvacı,* M.: Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğunun Müteselsil Olmasının Anlamı ve İsviçre Borçlar Kanunu 759. Maddesi İle Getirilen Müteselsil Sorumluluğun Anlamının Tanıtılması, Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, C. I, İstanbul, 2001, (s. 219-232), s. 220; *Helvacı*, Hukuki Sorumluluk, s. 26; *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1210-1211; *Çamoğlu*, YK, § 7, s. 44; *Kandemir*, s. 3846; *Arslanlı,* H.: Anonim Şirketler, II-III, Anonim Şirketlerin Organizasyonu ve Tahviller, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1960, s. 188; *Eriş,* s. 293; *Bahtiyar,* M.: Ortaklıklar Hukuku, Yeni TTK'ya Göre Yazılmış Güncellenmiş Tıpkı 10. Bası, İstanbul, Beta Basım, 2015, s. 384; *Bilgili,* F./*Demirkapı,* E.: Şirketler Hukuku (6335 Sayılı Kanun'la Değişik 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre), Bursa, Dora Yayıncılık, 2013, s. 598;

[17] *Gericke*, D./*Waller*, S.: Obligationenrecht II, Art. 530-964 OR, 6. Abschnitt: Verantwortlichkeit, in: Basler Kommentar, 5. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, 2016, Art. 759, N. 2; *Binder*, A.: Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Peraonengesellschaften und Aktiengesellschaft, Art. 530-771 OR, von Vito Roberto, Hans Rudolf Trüeb (Hrsg.), 2. Auflage, Zurich, Schulthess Juristiche Medien AG, 2012, N. 1; *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, § 16, N. 16-126; *Bertschinger,* U.: OR- Handkommentar zum Schweizerischen Obligationenrecht, von Jolanta Kren Kostkiewicz, Urs Bertschinger, Peter Breitschmid, Ivo Schwander (Hrsg.), Zürich: Orell Füssli Verlag, 2002, OR Art. 759, N. 2. İsviçre hukukunda 1991 yılında gerçekleşen değişiklikten sonraki OR Art. 759 düzenlemesi için bkz. Altherr, H./Brem, E./Bühlmann, H.: Scheizerisches Obligationenrecht, Textausgabe mit Leitsätzen aus der Praxis des Bundesgerichtes, 2. überarbeitete und ergänzte Auflage, Bern, Verlag Stämpfli + Cie AG, 1994, s. 593; *Gauch*, P./*Stöckli*, H.: Schweizeriches Obligationenrecht, 50. Auflage, Zurich, Schulthess Juristische Medien AG, 2014, s. 290; *Helvacı*, 759. Madde, s. 225 vd.; *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1209-1210.

[18] İsviçre hukukunda 1991 yılında anonim şirketler hukuku alanında yaşanan revizyon ve sorumluluk hukuku hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Pulaşlı*, Hukuki Sorumluluk, s. 579

yaşanan bu gelişmenin etkisiyle, Türk hukukunda da 1.7.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda[19] anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunda değişiklik yapılarak birden fazla yönetim kurulu üyesinin aynı zarardan alacaklıya karşı olan sorumluluklarının "*farklılaştırılmış teselsül*" (*Differenzierte Solidarität*) esasına[20] göre tayin edileceği ifade edilmiştir[21] (TTK m. 557; karş. OR Art. 759).

1.7.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda gerçekleştirilen değişikliğin neticesinde, birden fazla anonim şirket yönetim kurulu üyesinin sorumluluğu bakımından kabul edilen farklılaştırılmış teselsül (TTK m. 557) anlayışının Bankacılık Kanunu'nun 110'ncu maddesinde ifade edilen "*şahsi sorumluluk*" prensibinin uygulanması bakımından herhangi bir etkisinin olup olmayacağı ile

vd. *Karayalçın,* s. 666 vd. Ayrıca, İsviçre hukukunda 1991 yılında yaşanan revizyonun neticesinde anonim şirketler sorumluluk hukuku alanında yaşanan gelişmeler hakkındaki açıklamalarımız için bkz. aşa. II, B, 2.

[19] RG. 14.02.2011, S. 27846.

[20] Farklılaştırılmış teselsül (*Differenzierte Solidarität*) prensibine ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. *Şener,* O. H.: Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s. 419; *Kendigelen,* A.: Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (Tıpkı) Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016, s. 464; *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, § 16, N. 16-126; *Bahtiyar*, s. 385; *Bilgili/Demirkapı,* s. 598; *Göktürk/Can*, s. 248-249; *Helvacı,* M.: "Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Farklılaştırılmış Teselsül", Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Saygı Sempozyumu, "Yeni Türk Ticaret Kanunu Açısından Anonim Şirketler", Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 26 Ekim 2013, GÜHFD, [2013/2], (s. 77-96), s. 77; *Çamurcu*, E.: Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2015, s. 105; *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1213 vd.; *Pulaşlı,* H.: Şirketler Hukuku Genel Esaslar (6335 sayılı Kanun Değişiklikleri İşlenmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı), Ankara, Adalet Yayınevi, 2013, § 34, N. 23 ff.; *Pulaşlı*, H.: Şirketler Hukuku Şerhi Cilt II, 6552 Sayılı Kanun İle Türk Ticaret Kanunu'na Göre Eklenen Fıkralarla Güncelleştirilmiş ve Gözden Geçirilmiş Tıpkı 2. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2015, § 58, N. 24 ff.; *Kandemir*, Z.: Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğundan Doğan Zararın Tazminine İlişkin Ticaret Kanunu Tasarısı Maddelerinin İncelenmesi, LHD Aralık 2009, S. 84, (s. 3829-3860), s. 3849-3853; *Karayalçın,* s. 667 vd.; *von der Crone*, H. C.: Haftung und Haftungsbeschränkung in der aktenrechtlichen Verantwortlichkeit, SZW/RSDA,1/2006, s. 13. Farklılaştırılmış teselsül prensibine ilişkin açıklamalarımız için bkz. aşa. II, 3, b.

[21] *Çamoğlu*, AO, s. 415.

kanun koyucunun Bankacılık Kanunu'nda getirmiş olduğu şahsi sorumluluk sisteminin farklılaştırılmış teselsül düzenlemesinin varlığında ne şekilde değerlendirilmesinin gerektiği ortadadır[22]. Aynı zamanda, temelde bir sorumluluk hukuku meselesi olan Ban. K. m. 110 hükmünde yer alan "*… bankaya verilen zararla sınırlı sorumluluk…*" esasının, Türk İcra İflas hukuku bakımından arz ettiği önemin daha önce ortaya konulmadığının da dikkate alınarak değerlendirilmesi ve burada öngörülen iflas davasının özelliklerine değinilmesi gerekmektedir.

Bu sebepledir ki, çalışmamızda öncelikle, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde öngörülen şahsi sorumluluk kavramı açıklanacak sonrasında ise, banka yöneticilerinin şahsi iflasını gerektiren sorumluluk esasının (Ban. K. m. 110) değerlendirilebilmesi bakımından anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunu hakkında Türk Ticaret Kanunu'nda geçmişte ve günümüzde kabul edilen sorumluluk sistemlerinin (eTK m. 336 vd.; TTK m. 557; karş. OR Art. 759) açıklanmasına geçilecektir. Bu kapsamda, yürürlükten kaldırılan 6762 sayılı Ticaret Kanunu'nda öngörülen "*müteselsil sorumluluk*" (*Solidarische Haftung*) sistemi[23] (eTK m. 336 vd.) ile mehaz İsviçre hukukunda 1991 yılında gerçekleştirilen revizyondan etkilenilerek Türk hukukunda da kabul edilen "*farklılaştırılmış teselsül*" (*Differenzierte Solidarität*) prensibinin özellikleri[24] (TTK m. 557; OR Art. 759) ifade edilecektir. Böylece,

---

[22] Bu hususdaki diğer çalışmalar için bkz. *Akdağ-Güney,* N.: Bankalar Kanunu'na Göre Yönetim Kurulu Üyelerinin Verdikleri Zararla Sınırlı Şahsi Sorumluluklarının İsviçre Borçlar Kanunu Art. 759'da Yer Alan Farklılaştırılmış Teselsül (Differenzierte Solidarität) Düzenlemesi İle Karşılaştırılması, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, C. II, Vedat Kitapçılık Basım Yayım Dağıtım A. Ş., İstanbul, 2007, (s. 1207-1240); *Göktürk,* K./*Can*, M. Ç.: Farklılaştırılmış Teselsülün –Özellikle- Dış İlişki Bakımından Anlamı ve Bankacılık Kanununun Şahsi İflas Sorumluluğu İle Karşılaştırılması, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2011, C. 2, S. 2, (s. 247-282).

[23] *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 592; *Helvacı,* 759. Madde, s. 220; *Helvacı,* Hukuki Sorumluluk, s. 26; *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1210-1211; *Domaniç,* H.: Anonim Şirketler, İstanbul, Eğitim Yayınları, Bilimsel Kitaplar Yayınevi, 1978, s. 501; *Çamoğlu*, YK, § 7, s. 44; *Kandemir*, s. 3846; *Arslanlı,* H.: Anonim Şirketler, I, Umumi Hükümler, 3. Bası, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1960, s. 188; *İmregün,* O.: Anonim Ortaklıklar, Yenilenmiş 4. Bs., İstanbul, Yasa Yayıncılık A.Ş., 1989, s. 242 vd.; *Eriş,* s. 293.

[24] *Şener*, s. 419; *Kendigelen,* İlk Tespitler, s. 464; *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, § 16, N. 16-126; *Bahtiyar*, s. 385; *Bilgili/Demirkapı,* s. 598; *Göktürk/Can*, s. 248-249; *Helvacı*,

Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde ifade edilen *"bankaya verilen zararla sınırlı olarak şahsi iflas"* düzenlemesi ile getirilmiş olan sorumluluk sisteminin niteliğine ilişkin olarak *doktrinde* ileri sürülen görüşlere yer verilerek yapılan tartışmalar hakkında değerlendirmelerde bulunulacaktır. Bu sayede, birden fazla banka yöneticisinin sorumluluğu bakımından, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde öngörülmüş olan prensibin niteliğinin açık bir şekilde ortaya konulmasının neticesinde, kanun koyucunun öngördüğü sorumluluk esasının tayin edileceği iflas yargılamasının özellikleri ile Türk İcra İflas hukuku bakımından arz ettiği önemin üzerinde durulacaktır.

I. BİRDEN FAZLA BANKA YÖNETİCİSİNE KARŞI AÇILAN ŞAHSEN İFLAS DAVASINDA BANKAYA VERİLEN ZARARLA SINIRLI SORUMLULUK İLKESİNE GENEL BİR BAKIŞ

A. Genel Olarak

Türk hukukunda, banka yöneticileri ile denetçilerinin hukuki sorumluluğu bakımından etkin bir sorumluluk sistemi getirmek isteyen kanun koyucu, buna ilişkin esasları 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 110'ncu maddesinde özel olarak düzenlemiş bulunmaktadır[25]. Buna

Farklılaştırılmış Teselsül, s. 77; *Çamurcu*, s. 105; *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1213 vd.; *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, § 34, N. 23 ff.; *Pulaşlı*, Şerh Cilt II, § 58, N. 24 ff.; *Kandemir*, s. 3849-3853; *Karayalçın*, s. 667 vd.; *von der Crone*, s. 13.

[25] Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde yer alan esaslara ilişkin açıklamalar için bkz. *Pekcanıtez* H./*Erdönmez*, G.: "Bankacılık Kanunu'nun İcra ve İflas Hukuku Açısından Değerlendirilmesi", in: Makaleler Cilt II, [Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez Eds.], 1. Bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., 2016, (s. 119-151), s. 134-135; *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-02 vd.; *Taşdelen*, s. 1049 vd.; *Alıcı*, Y.: Bankacılık Kanunu Şerhi, İstanbul, Beta Basım Dağıtım, 2007, s. 1052; *Tekinalp*, Fondaki Banka, N. 167 vd., s. 73 vd.; *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621f vd.; *Muşul,* T.: İcra ve İflas Hukuku C. II, Yenilenmiş ve Güncellenmiş 5. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2013, s. 1400; *Pekcanıtez,* H./*Atalay,* O./*Sungurtekin-Özkan,* M./*Özekes*, M.: İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2014, § 1, s. 397; *Kuru,* B.: İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, (Tamamen Yeniden Yazılmış ve Genişletilmiş İkinci Baskı, İstanbul, 2013, § 70, s. 1098; *Üstündağ*, s. 14-16; *Yıldırım*, M. K./

göre, banka yöneticileri ile denetçilerinin hukuki sorumluluğu, Bankacılık Kanunu'nun 110'ncu maddesinde[26] "*şahsi sorumluluk*" kenar başlığı altında şu şekilde ifade edilmektedir:

> *"Bir bankanın yöneticilerinin veya denetçilerinin kanuna aykırı karar ve işlemleriyle banka hakkında 71 inci madde hükümlerinin uygulanmasına neden olduklarının tespiti halinde, bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak bunların şahsi sorumlulukları yoluna gidilerek, Fon Kurulu Kararına istinaden ve Fonun talebi üzerine doğrudan şahsen iflaslarına mahkemece karar verilebilir. Bu karar ve işlemler bankanın hâkim ortaklarına menfaat temini amacıyla yapıldığı takdirde, menfaat temin eden ortaklar hakkında da temin ettikleri menfaat üzerinden uygulanır. Bu suretle tahsil edilen tutarın Fon tarafından ödenen mevduat ve katılım fonu tutarı ve fer'ileri mahsup edildikten sonra bakiye kısmı tasfiye halindeki veya iflasa tabi bankaya iade edilir."*

Görüldüğü üzere, kanun koyucu, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 110'ncu maddesinde, Türk Ticaret Kanunu'nda anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu bakımından öngörülen esaslardan (eTK m. 336 vd.; TTK m. 557; OR Art. 759) farklılaşarak[27]; bankanın faali-

Deren-Yıldırım, N.: İcra ve İflas Hukuku, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 7. Baskı, İstanbul, Beta Basım, 2016, s. 361; *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1226 vd.

[26] Karş. 4389 sayılı Bankacılık Kanunu m. 17. Nitekim, kanun koyucu tarafından banka yöneticileri ile denetçilerinin bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak sorumlu olacaklarına ilişkin esasının ilk defa düzenlendiği ve kısmen yürürlükten kaldırılan (4451, 4672, 4743 ve 5020 sayılı Kanunlarla değişik) 4389 sayılı Bankalar Kanunu m. 17/f. 1 hükmünde aynı husus daha farklı bir şekilde düzenlenmekteydi. Kanun koyucu tarafından 4389 sayılı Bankalar Kanunu m. 17 hükmünde yer alan düzenleme şu şekildedir: "*Bir bankanın yönetim kurulu ve kredi komitesi başkan ve üyeleri ile genel müdür yardımcıları ve imzaları bankayı ilzam eden memurlarının kanuna aykırı karar ve işlemleriyle bankanın iflasına neden olduklarının tespiti halinde, bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak bunların şahsi sorumlulukları yoluna gidilerek, Kurul kararına istinaden ve Fon'un talebi üzerine şahsen iflaslarına mahkemece karar verilebilir. Bu karar ve işlemler bankanın yönetim ve denetimini doğrudan veya dolaylı olarak tek başına veya birlikte elinde bulunduran ortaklara menfaat temini amacıyla yapıldığı takdirde, menfaat temin eden ortaklar hakkında da temin ettikleri menfaat üzerinden aynı hüküm uygulanır*".

[27] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1209; Ayrıca, aynı zarara sebep olan birden fazla yönetim kurulu üyesinin hukuki sorumluluğuna ilişkin olarak Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen esaslar (eTK m. 336 vd.; TTK m. 557; OR Art. 759) hakkındaki açıklamalarımız için bkz. aşa. II, B.

yet izninin kaldırılmasına ya da Tasarruf Mevduatı ve Sigorta Fonu'na (TMSF) devredilmesine (Ban. K. m. 71) sebep olan yöneticileri hakkında *"…bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak…"* şahsen sorumlulukları (iflas) yoluna gidileceğini düzenlemektedir[28].

Türk hukukunda, banka yöneticilerinin "*bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak*" sorumlu olacaklarına dair düzenlemenin temeli, kısmen yürürlükten kaldırılan (4451, 4672, 4743 ve 5020 sayılı Kanunlarla değişik) 4389 sayılı Bankalar Kanunu[29] m. 17 hükmüdür[30]. Nitekim, kanun koyucu, 4389 sayılı Bankalar Kanunu m. 17 hükmünden önce, Türk hukukunda banka yöneticilerinin bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak sorumlu olacaklarına dair herhangi bir düzenlemeye yer vermemektedir[31,32].

Kanun koyucunun, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde, banka yöneticileri ile denetçileri hakkında bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak şahsi sorumlulukları yoluna gidilebileceğini düzenlemekle

---

[28] 5411 sayılı Bankalar Kanunu'nda şahsen iflasın düzenlendiği hakkındaki açıklamalar bkz. *Yıldırım/Deren-Yıldırım*, 2K, § 3, s. 360-361; *Kuru*, El Kitabı, § 70, s. 1098; *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621u; *Arslan*, R./*Yılmaz*, E./*Taşpınar Ayvaz*, S.: İcra ve İflas Hukuku, 2. Bs., Ankara, Yetkin Basım Yayım ve Dağıtım A.Ş., 2016, s. 441; *Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes,* § 1, s. 397; *Muşul,* İcra ve İflas Hukuku C. II, s. 1400;

[29] RG. 18.06.1999, S. 23734.

[30] *Reisoğlu*, s. 956; *Göktürk/Can*, s. 273; *Battal*, A.: Bankacılık Şerhi, Ankara, 2006./Bankaların Güven Kuruluşu Niteliği ve Bunun Hukuki Sorumlulara Etkisi, Ankara, 1998, s. 956.

[31] *Göktürk/Can*, s. 273.

[32] Banka yöneticilerinin, bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak sorumlu olacaklarına ilişkin ilkenin temelini teşkil eden ve şu an yürürlükten kaldırılmış olan 4389 sayılı Bankalar Kanunu m. 17 hükmünün gerekçesinde yöneticilerin sorumluluğunun ne sebeple bankaya verilen zararla sınırlandırılmış olduğu hakkında herhangi bir açıklık bulunmamaktadır (*Göktürk/Can*, s. 273). Zararla sınırlı sorumluluk ilkesinin temelini teşkil eden mülga 4389 sayılı Bankalar Kanunu m. 17'nin gerekçesi aynen şe şekildedir: "*3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 69'ncu maddesi, uygulamada karşılaşılan sorunlar dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir. Kural yaptıkları işlemeler nedeniyle mevduat kabul ve bankacılık işlemeleri yapma yetkisinin kaldırılmasına neden oldukları tespit edilen banka yönetim kurulu üyeleri ile genel müdür, genel müdür yardımcıları ve imzaları bankayı ilzam eden mensuplarının şahsi iflaslarını istemeye yetkili kılınmıştır. Ortakların sorumlulukları ise bankanın yönetim ve denetim hakimiyeti ve menfaat temini şartlarına bağlanmak suretiyle sağladıkları menfaatler ile sınırlandırılmış, ayrıca 8 inci maddenin (4) numaralı fıkrası uyarınca ortaklık hakları sınırlandırılan veya hisseleri Fona devrolunan ortakların da iflası aranmaksızın şahsi iflaslarının istenmesine imkân sağlanmıştır*" (Gerekçe metni için bkz. *Reisoğlu*, s. 952)

amaçladığı temel husus, banka organlarını ağır sorumluluk baskısı altında tutarak dikkatli ve bilinçli birer yönetici olmaya sevk etmektir[33]. Bu husus, *Yargıtay kararlarında*, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünün, mevcut hukuk düzenini ve hukuk güvenliğini sağlamayı amaç edindiği şeklinde ifade edilmektedir. Nitekim, sermaye ekonomisine hizmet eden bankaların devletin para, kredi ve sermaye politikasıyla doğrudan ilgili olmaları dolayısıyla, ülke ekonomisinin önemli kuruluşlarından oldukları, bu durum sebebiyle de bankaların yaşayacakları ekonomik krizlerin toplumun önemli bir kesimini teşkil eden mevduat sahiplerine ve kamu düzenine telafisi güç ve ağır zararlar yaşatacağı öngörülmektedir[34]. Bu doğrultuda,

---

[33] *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-03; *Yasaman*, s. 2. Nitekim Yargıtay'ın bu yöndeki bir kararı şu şekildedir: *"… O nedenle somut olayın kendine özgü önemi içinde vücut bulan zararın ağır ve telafisi güç nitelikte olduğu da gözden kaçırılmadığında sorumluluğun iflasla karşılanmasının kabulü, adalet duygularına da uygunluk arz etmektedir. Yine, konulan bu kural, Anayasa hükümlerine de aykırı olmadığı gibi, öngördüğü iflas bir cezada değildir (Bkz. 4.3.1986 T. 1985/15 E., 1986/5 K. RG. 9.5.1986 sayfa. 19102). Ayrıca, 70, 512, 538 (KHK)'lerle anılan kişilerin şahsi sorumluluklarına gidilerek, şahsen iflaslarına mahkemelerce karar verilmesi yönünde yasa koyucunun sapma göstermeyen ısrarlı arzu ve iradesi ile; 538 sayılı (KHK)'nin iptalinin sadece 3991 sayılı Yetki Kanunun iptaline dayanması, farklı bir anlatımla iptalin şeklen gerçekleşmiş olması, yasa boşluğunun doldurulmasında kurulumuzca yan hukuki olgular ve kaynaklar olarak ele alınmış, yararlanılarak değerlendirilmiştir. Açıklanan hukuksal nedenler altında; Medeni Kanun'un 1. maddesine dayanılarak vaz edilen kural somut olaya uygulandığında davalıların iflasa tabi olacaklarının kabulü gerekir. Bu durumda mahkemece yapılacak iş (…) davalıların eylemlerinin bankanın iflasına ne derece etkili olduğu saptanmalı hasıl olacak uygun sonuç çerçevesinde bir karar verilmelidir. Yerel mahkeme kararı bu nedenlerle bozulmalıdır"* (Yarg. HGK. T. 10.12.1997, E. 1997/19-665, K. 1997/1018, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

[34] Nitekim Yargıtay'ın bu yöndeki bir kararı şu şekildedir: "*Türk hukukunda kural; tacirlerin iflasının istenebileceği şeklindedir. Maddede sayılan kişilerin kanuna aykırı işlem ve kararları ile bankayı borcunu ödeyemez duruma düşürerek zarara sokmuşlarsa bunların şahsi sorumlulukları yönüne gidilerek, şahsen iflaslarına mahkemece karar verilebilmesi gerekir. Bu kural mevcut hukuk düzeninin ve hukuki güvenliğin bir gereği olarak kabul edilmelidir (…) Gerçekten para ikrazı işleriyle uğraşan, mevduat kabul eden, sermaye ekonomisine hizmet eden bankalar, ülke ekonomisinin en önemli mali kuruluşlarından olup, Devletin para, kredi ve sermaye politikasıyla da doğrudan etkili ve bağlantılıdır. En önemlisi, bankalar toplumun önemli bir kesimini oluşturan mevduat sahiplerinin güven duyguları ve hayat yaşamlarıyla; dahası toplumun düzeni ve hukuki güvenliğiyle yakından ilgilidir. O nedenle somut olayın kendine özgü önemi içinde vücut bulan zararın ağır ve telafisi güç nitelikte olduğu da gözden kaçırılmadığında sorumluluğun iflasla karşılanmasının kabulü; adalet duygularına da uygunluk arz etmektedir…"* (Yarg. 19. HD, 8.7.2004, E. 2003/12100 K. 2004/8151, Ka-

kanun koyucu tarafından, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 71'nci maddesinde ifade edilen şekilde, bankanın faaliyet izninin kaldırılmasına ya da Tasarruf Mevduatı ve Sigorta Fonu'na (TMSF) devredilmesine sebep olan yöneticileri ile denetçileri hakkında, bankanın uğradığı *zararlarla sınırlı olarak şahsen sorumlulukları* yoluna gidilebileceği ve haklarında *doğrudan doğruya (takipsiz) iflas davası* açılarak zararın giderilmesi bakımından iflas yargılamasının gerçekleştirileceği düzenlenerek 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 110'ncu maddesinde adalet duygularına uygun bir hüküm tahsis edildiği ifade edilmektedir[35].

Aynı zararın oluşumuna sebep olan birden fazla banka yöneticisi ile denetçisinin iflası talep edilirken buna ilişkin sorumluluk esasını tayin eden, "*bankaya verilen zararla sınırlı sorumluluk*" kavramı ile neyin kastedildiğinin anlaşılması büyük önem arz etmektedir[36]. Nitekim, Bankacılık Kanunu'nun 110'ncu maddesinde öngörülen şartların gerçekleşmesi halinde[37], sorumluluğuna gidilecek olan yöneticilerin veya denetçilerin

---

zancı İçtihat Bilgi Bankası. Aynı karar için bkz. *Alıcı,* s. 1053-1054).

[35] Aynı zamanda, Yargıtay karalarında, kanun koyucu tarafından Bankacılık Kanunu m. 71'de ifade edilen şeklide bankanın zarara uğramasına sebep olan yöneticileri ile denetçileri hakkında zararla sınırlı olarak sorumlulukları yoluna gidilerek iflas davasının açılabilmesinin toplumsal adalet ve hukuk güvenliğine uygun olduğu ifade edilmektedir (4.3.1986 T. 1985/15 E., 1986/5 K., RG., 9.5.1986 sayfa 19102. Karara ilişkin açıklamalar ile Anayasa Mahkemesinin iflasla neticelen bu sorumluluğun Anayasaya aykırı olmadığı yönündeki değerlendirmeleri için bkz. *Alıcı,* s. 1054).

[36] Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde öngörülen sorumluluk esası ile kastedilen hususun iflas yargılaması bakımından arz ettiği önem hakkındaki açıklamalarımız için bkz. aşa. IV, B.

[37] Türk hukuk doktrininde birbirinden farklı tasnifler bulunmakla birlikte 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmü uyarınca, banka yöneticilerinin "*şahsen iflası*" yoluna gidilebilmesi için gerçekleşmesi gereken şartlar şu şekilde ifade edilebilecektir: *"(1) Bankanın faaliyet izninin kaldırılması veya TMSF'ye devredilmesi, (2) Yöneticilerin ve denetçilerinin yasaya aykırı karar ve işlemlerinin varlığı, (3) İflası istenen kişinin kusurlu olması, (4) Bankanın zarara uğramış olması, (5) İflası istenen yöneticilerin yasaya aykırı karar ve işlemlerinin banka hakkında 71. maddenin uygulanmasına yol açması ya da nedensellik bağı (İlliyet Bağı), (6) Fon kurulunun söz konusu kişiler hakkında kişisel iflaslarına gidilebilmesi için karar alması, (7) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun iflas isteminde bulunması"* (*Taşdelen*, s. 1058-163. Karş. *Alıcı,* s. 1055-1057; *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621p, ff.; *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-10 ff. Ayrıca, banka yöneticileri ile denetçilerinin iflasının şartları hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. *Çamoğlu,* E.: Banka Yönetim Kurulu Üye-

bankaya verdikleri *zararın miktarı*, aynı zamanda kendilerine karşı gerçekleştirilecek olan şahsi iflas davasında kendisinden istenecek olan "*talep miktarına (talep sonucuna/netice-i talebe)*" esas teşkil edecektir[38]. Bu doğrultuda, "*bankaya verilen zararla sınırlı sorumluluk*" kavramı ile kanun koyucunun getirmek istediği sorumluluk esasını anlamlandırabilmek amacıyla "*farklılaştırılmış teselsül*" şeklindeki sorumluluk, "*müteselsil sorumluluk*" ya da "*şahsi sorumluluk*" kavramlarından hangisinin/lerinin özelliklerinin kastedildiğini ifade etmek aynı zamanda bankanın zarara uğramasına sebep olan yöneticilerinden veya denetçilerinden her birinin şahsen iflasını gerektirecek olan *talep miktarına* etki edecek ve bireysel olarak sorumlu tutulan yöneticilerin her birinden istenebilecek olan "*zararın tavan miktarında*" değişikliklerin yaşanmasına sebep olacaktır. Aynı zamanda bu husus sorumluluk hukukunun önemli meselelerinden olan "*teselsül, kusur, illiyet bağı… vb.*" konuları bakımından da nasıl bir uygulamanın söz konusu olması gerektiği konusunda da farklılıkların yaşanmasına sebep olacaktır.

Bu sebepledir ki, aynı zamanda banka yöneticilerinin veya denetçilerinin nasıl sorumlu tutulacaklarının tespit edilebilmesi bakımından, Bankacılık Kanunu'nun 110'ncu maddesinde öngörülen düzenlemenin hukuki niteliğinin tartışılması ve aynı zararın oluşumuna sebep olan birden fazla banka yöneticisinin veya denetçisinin "*… bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak sorumlulukları… "* kavramı ile neyin kastedildiğinin ortaya konulması önem arz etmektedir[39].

lerinin İflasının Koşulları, BATİDER, C. XXVII, Mart 2011, Sayı: 1, (s. 5-17)). Dikkat edilirse, kanun koyucu, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde, yürürlükten kaldırılan ve banka yöneticilerinin şahsi iflasını düzenleyen 4389 sayılı Bankalar Kanunu m. 17 hükmündeki şartlardan (bkz. ve inc. *Battal*, s. 208) bazı noktalarda ayrılmaktadır (*Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-02).

[38] *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621u.

[39] Bu hususta ayrıntılı açıklamalar için bkz. aşa. IV, B.

B. Bankaya Verilen Zararla Sınırlı Sorumluluk Kavramı

Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde, "*şahsi sorumluluk*" kenar başlığı altında, bankanın zarara uğramasına sebep olan banka yöneticileri ile denetçilerinin şahsi sorumlulukları "*bankaya verdikleri zararla sınırlı*" olarak tayin edilmiş olmakla[40] aynı zarardan sorumlu olan birden fazla banka yöneticisi ile denetçisinin meydana getirdikleri zararın toplamından zararın oluşumundaki katkıları oranında sorumlu olacakları düzenlemiş bulunmaktadır[41]. Bu kapsamda, aynı zarara sebep olan birden fazla banka yöneticisinin iflas ettirilebileceği tutar, bankanın uğradığı bütün zarara dayanılarak değil; bu tutar içerisinde her bir yöneticinin kendisine isnat edilebilecek olan miktar esas alınarak belirlenecektir[42].

Kanun koyucu tarafından, Bankacılık Kanunu'nun 110'uncu maddesinde bir yaptırım olarak öngörülen, aynı zamanda ağır ve tahrip edici sonuçları olan iflas tasfiye yönteminin tercih edildiği göz önünde

---

[40] *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621u; *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1226; *Battal*, s. 207; *Reisoğlu*, s. 956; *Alıcı,* s. 1056. Belirtmek gerekir ki, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde banka yöneticileri ile denetçilerinin sorumlulukları bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak öngörülmüştür. Ancak sorumluluğun bankaya verilen zararla sınırlı olması İflas hukuku bakımından zarara sebep olan yöneticiler ile denetçiler aleyhine açılacak olan iflas davasında depo kararı verileceği anlamına gelmemektedir (*Alıcı,* s. 1056). Nitekim, banka yöneticileri ile denetçileri için öngörülen iflas doğrudan doğruya (takipsiz) iflas yoludur (*Tekinalp*, Fondaki Banka, s. 73, 75; *Alıcı,* s. 1056; *Battal*, s. 208; *Üstündağ*, s. 9; *Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes,* § 1, s. 394; *Muşul,* İcra ve İflas Hukuku C. II, s. 1394; *Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz*, s. 446-447). Aynı zamanda Yargıtay'ın bu yöndeki bir kararı için bkz. Yarg. 19. HD, 8.7.2004, E. 2003/12100, K. 2004/8151.

[41] *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621u. Banka yöneticilerinin kanuna aykırı fiilleri nedeniyle bankaya ne kadar zarar verdiklerini tespit etmek oldukça güçtür (*Reisoğlu*, s. 956). Kanun koyucu bu tespiti, iflas kararını verecek olan asliye ticaret mahkemesine bırakmıştır (*Battal*, s. 208).

[42] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1226; *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621u; *Tekinalp*, Fondaki Banka, s. 80. Nitekim doktrinde *Tekinalp*'e göre, Bankacılık Kanunu, her bir sorumluyu bankaya verilen zararla sınırlayarak, iflasın müteselsilen (*Gesamtschuldnerisch*) sorumlu olunan miktardan talep edilmesini değil; bu tutar içerisinden ilgili yönetici veya denetçiye isnat edilebilen miktarın esas alınmasını öngördüğünü ifade etmektedir (*Tekinalp*, Fondaki Banka, s. 80).

bulundurulmakta[43], bankanın Bankacılık Kanunu m. 71'deki şekilde faaliyet izninin kaldırılmasına ya da Tasarruf Mevduatı ve Sigorta Fonu'na (TMSF) devredilmesine sebep olan yöneticilerinin gerçekleştirdiği karar ve işlemler ile zararın meydana gelmesinde oynadıkları rolün ayrı ayrı değerlendirilerek "*nedensellik (illiyet) bağı*" ilkelerinin yok sayılmaması gerekmektedir[44]. Ayrıca, somut hukuk adaletinin sağlanmasının da bir gereği olarak, bankanın zarara uğramasında hafif kusuru bulunan[45] banka yöneticileri ile denetçilerinin zararın oluşumunda karar ve işlemleriyle

---

[43] *Yıldırım/Deren-Yıldırım*, 2K, § 3, s. 361; *Üstündağ*, s. 14-16; *Kuru*, El Kitabı, § 70, s. 1098; *Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz*, s. 441; *Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes*, § 1, s. 397; *Muşul*, İcra ve İflas Hukuku C. II, s. 1400; *Çamoğlu*, [*Poroy/Tekinalp*], N. 621h ff.; *Alıcı*, s. 1052; *Taşdelen*, s. 1049 vd.; *Tekinalp*, Fondaki Banka, N. 167 ff., s. 73 vd.; *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-02 ff.

[44] *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-13; *Çamoğlu*, [*Poroy/Tekinalp*], N. 621t; *Çamoğlu*, AO, s. 415. Kanun koyucu, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde, "*71. madde hükümlerinin uygulanmasına neden oldukları*" şeklindeki ifadeye yer vermekle nedensellik bağının varlığını açıkça ifade etmiş bulunmaktadır. Bu sebepledir ki, eğer ki, banka yönetim kurulu üyesinin/lerinin, kanununa aykırı işlem veya kararı olmasaydı banka Ban. K. m. 71 uyarınca zarara uğramayacak idiyse, "*nedensellik (illiyet) bağının*" varlığından söz edilebilecektir (*Çamoğlu*, [*Poroy/Tekinalp*], N. 621t). Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde, nedensellik bağının gerçekleşmesi banka yönetim kurulu üyesi/lerinin şahsen iflası bakımından bir şart olarak öngörülmektedir (*Tekinalp*, Fondaki Banka, N. 176, s. 79; *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-13; *Alıcı*, s. 1055-1056; *Taşdelen*, s. 1062; *Reisoğlu*, s. 955-956.

[45] Banka yönetim kurulu üyelerinin Ban. K. m. 71 uyarınca bankanın zarara uğramasına sebep olan karar ve işlemleri nedeniyle şahsen iflas yoluna gidilerek sorumlu tutulabilmeleri için "*kusurlu*" olmaları gerekmektedir (*Alıcı*, s. 1056; *Çamoğlu*, [*Poroy/Tekinalp*], N. 621ş; *Taşdelen*, s. 1062; *Tekinalp*, Fondaki Banka, N. 175; s. 78; *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-12). Belirtmek gerekir ki, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde, kanuna aykırı karar ve işlemleri ile banka hakkında 71'nci maddenin uygulanmasına sebep olan kimselerin kusurunun aranıp aranmayacağı açıkça düzenlenmemektedir. Bununla birlikte, banka mensuplarının kusurlarının aranıp aranmayacağı kanunda öngörülmemişse de iflas gibi ağır sonuçları olan bir tasfiye yöntemine tabi tutuldukları göz önünde bulundurulduğunda, kusurlu olmalarının gerektiği ortadadır (*Alıcı*, s. 1056). Türk hukuk doktrininde yer alan bir görüşe göre, banka yöneticilerinden kanunun kendisine yüklediği "*özen borcunu*" yerine getirmeyen yöneticilerden birisinin kusurlu olduğu kabul edilebilir (*Tekinalp*, Fondaki Banka, N. 175; s. 78; *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-12). Banka yöneticilerinin "*özen borcuna*" ilişkin ölçünün tespitinde, İsviçre ve Alman hukukundaki çağdaş eğilim, yönetim kurulu (YK) üyelerinin kişisel yetenek, bilgi ve deneyimlerinin üzerinde bir özen borcu beklenemeyeceğine ilişkindir (*Çamoğlu*, [*Poroy/Tekinalp*], N. 621ş). Doktrinde, "*makul ölçü*" olarak ifade edilen görüş için bkz. *Tekinalp*, Fondaki Banka, N. 175; s. 78; *Çamoğlu*, [*Poroy/Tekinalp*], N. 621ş).

katkıları bulunan yöneticilerle birlikte ya da aynı oranda sorumlu tutulmamaları ve ağır bir yaptırım olarak öngörülen iflas müeyyidesi ile en azından aynı oranda karşılaşmamaları gerekmektedir[46].

Bu sebeplerdir ki, Bankacılık Kanunu'nun 110'ncu maddesinde bankanın uğradığı zararın ne kadarının hangi yöneticinin karar ve işlemleri neticesinde gerçekleştiğinin iflas yargılamasında ayrı ayrı tespit edilerek belirlenmesi düzenlenerek aynı zamanda, bankaya verilen zararla sınırlı olarak şahsi sorumluluk (iflas) şeklindeki yaptırımın ağırlığı "*sorumluluğun miktarı*" ve "*sorumluların kendisi*" ile sınırlandırılarak bir nebze hafifletilmek istenmiştir[47]. Kanun koyucunun, Bankacılık Kanunu'nun 110'ncu maddesinde benimsediği anlayış, sorumluluk hukukunun evrensel ilkelerinden olan kusurlu davranış ile meydana gelen zarar arasındaki dengeyi ifade eden ve çağdaş sorumluluk hukuklarında uygun (illiyet) nedensellik bağı şeklinde bir görünüm arz eden anlayışa uygundur[48].

Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde, banka yöneticileri ile denetçilerinin bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak (şahsen) sorumlu olacakları şeklindeki kanuni düzenleme ile bankanın zarara uğramasına sebep olan yöneticilerinin veya denetçilerinin toplam zarardan alacaklı ile olan (dış) ilişki bakımından zararın oluşumundaki payları oranında sorumlu tutulmaları esası öngörülmek istenmektedir[49]. Bu anlamıyla, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde, kanun koyucu, banka yöneticileri ile denetçilerinin "*zararla sınırlı olarak şahsen iflasının*" istenebilmesine ilişkin olarak getirdiği sistem ile gerek aynı zararın oluşumuna sebebiyet veren birden fazla kimsenin sorumluluğunu tayin eden Borçlar Kanunu'nun genel esasları[50] (eBK m. 50-51, m. 141 vd.; karş. TBK m.

---

[46] *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-13.

[47] Sorumluluğun miktarı ile sorumluların sınırının daraltıldığı hakkında bkz. *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1236.

[48] *Çamoğlu*, AO, s. 415.

[49] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1226; *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621u; *Tekinalp*, Fondaki Banka, s. 80.

[50] Türk Borçlar Kanunu'nda ve mehaz İsviçre Borçlar Kanunu'nda, birden fazla kimsenin aynı zarardan alacaklıya karşı olan dış ilişki bakımından sorumlulukları "*müteselsil sorumluluk*" (*Solidarische Haftung*) şeklinde düzenlenmektedir (eBK m. 50-51, m. 141 vd.; karş. TBK m. 61-62, m. 162 vd.; OR Art. 50) (*Nomer*, Borçlar Hukuku, N. 125-127,

61-62, m. 162 vd.) ile o dönemde yürürlükte bulunan 6762 sayılı eski Ticaret Kanunu m. 336 vd.'da öngörülen "*müteselsil sorumluluk*" (*Solidarische Haftung*) düzenlemelerinden[51] ve gerekse de 1.7.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu ile bunun mehazını teşkil eden İsviçre Borçlar Kanunu'nda (OR) öngörülen "*farklılaştırılmış teselsül*" (*Differenzierte Solidarität*) ilkelerinden[52] (TTK m. 557; OR Art. 759) ayrılmakta ve anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğuna farklı bir boyut getirmektedir[53].

---

s. 159-163; *Nomer*, H. N.: "Haksız Fiillerde Müteselsil Sorumluluk", in: Türk Borçlar Kanunu Sempozyumu: Makaleler-Tebliğler, Doç. Dr. M. Murat İnceoğlu, Eds. 1. Bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012, (s. 53-60), s. 53 vd.; *Oğuzman/Öz*, C. II, s. 296 vd.; *Kılıçoğlu*, Borçlar Hukuku, s. 471 vd.; *Eren*, s. 809 vd.; *Hatemi/Gökyayla*, N. 1-10, s. 188-190; *Deschenaux/Tercier*, s. 237 vd.; *von Tuhr*, s. 408 vd.; *Feyzioğlu*, s. 302 vd.; *Tunçomağ*, Borçlar Hukuku I, s. 344 vd.; *Tandoğan*, Mesuliyet Hukuku, s. 367 vd.; *Canyürek*, s. 23 vd.; *Akıntürk*, s. 29 vd.; *Handkomm-Schoop*, OR Art. 50, N. 1 ff.; *Gauch/Stöckli*, s. 15).

[51] *Çamoğlu*, [*Poroy/Tekinalp*], N. 592; *Helvacı*, 759. Madde, s. 220; *Helvacı*, Hukuki Sorumluluk, s. 26; *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1210-1211; *Domaniç*, AŞ, s. 501; *Çamoğlu*, YK, § 7, s. 44; *Kandemir*, s. 3846; *Arslanlı*, AŞ II-III, s. 188; *İmregün*, s. 242 vd.; *Eriş*, s. 293.

[52] 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 336'nın mehazını teşkil eden İsviçre Borçlar Kanunu (OR) Art. 759 düzenlemesinde, 4 Ekim 1991 tarihinde gerçekleştirilen değişiklikle, kanun koyucu anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu bakımından öngördüğü "*müteselsil sorumluluk*" prensibinden vazgeçmiş ve "*farklılaştırılmış teselsül*" (*Differenzierte Solidarität*) prensibini kabul etmiştir (TTK m. 557) (Farklılaştırılmış teselsül (*Differenzierte Solidarität*) prensibine ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. *Şener*, s. 419; *Kendigelen*, İlk Tespitler, s. 464; *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, § 16, N. 16-126; *Bahtiyar*, s. 385; *Bilgili/Demirkapı*, s. 598; *Göktürk/Can*, s. 248-249; *Helvacı*, Farklılaştırılmış Teselsül, s. 77; *Çamurcu*, s. 105; *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1213 vd.; *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, § 34, N. 23 ff.; *Pulaşlı*, Şerh Cilt II, § 58, N. 24 ff.; *Kandemir*, s. 3849-3853; *Karayalçın*, s. 667 vd.; *von der Crone*, s. 13). Türk hukukunda da İsviçre hukukunda yaşanan gelişmelerin etkisiyle, 1.7.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunda değişiklik yapılarak birden fazla yönetim kurulu üyesinin aynı zarardan alacaklıya karşı olan sorumluluklarının "*farklılaştırılmış teselsül*" esasına göre tayin edileceği ifade edilmiştir (TTK m. 557) (*Şener*, s. 419; *Kendigelen*, İlk Tespitler, s. 464; *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, § 12, N. 16-126; *Bahtiyar*, s. 385; *Bilgili/Demirkapı*, s. 598; *Göktürk/Can*, s. 249; *Helvacı*, Farklılaştırılmış Teselsül, s. 77).

[53] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1209, 1226. Kanun koyucunun Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde öngörülen iflas talebinde getirdiği sistem ile 6762 sayılı yürürlükten kaldırılan eTK m. 336'da öngörülen "*müteselsil sorumluluk*" esasından önemli ölçüde ayrıldığı şeklindeki ifadeler için bkz. *Çamoğlu*, [*Poroy/Tekinalp*], N. 621u; *Battal*, s. 207, dn. 173.

II. BİRDEN FAZLA BANKA YÖNETİCİSİNİN ŞAHSEN İFLASINA YOL AÇAN SORUMLULUK ESASININ DEĞERLENDİRİLMESİNDE GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURULACAK OLAN SORUMLULUK SİSTEMLERİ

A. Genel Olarak

Para piyasasının önemli kuruluşlarından olan bankalar, Türk hukuk mevzuatı gereğince anonim şirket olarak kurulmaktadırlar[54] (Ban. K. m. 7/I, a). Yapıları itibariyle birer anonim şirket olan bankaların yöneticilerinin hukuki sorumluluğu konusunda anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğuna ilişkin olarak Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen düzenlemelerin (eTK m. 336 vd.) mevcudiyetinde 5411 sayılı Bankalar Kanunu'nun 110'ncu maddesi ile özel bir kanun hükmünün tahsis edilmesi yoluna gidilmiştir[55].

Banka yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu bakımından Bankacılık Kanunu m. 110'da yer alan düzenleme özel kanun hükmü olması dolayısıyla öncelikli olarak uygulanacaksa da anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu bakımından Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen hükümler (eTK m. 336; TTK m. 557; karş. OR Art. 759) ile burada ifade edilen sorumluluk hukuku prensiplerinin temelini teşkil eden Borçlar hukuku düzenlemeleri[56],[57] (eBK m. 50-51, m.

---

[54] *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621f.; *Üstündağ*, s. 14.

[55] *Yasaman,* H.: Banka Hukuku ile ilgili Makaleler, Hukuki Mütalaalar, Bilirkişi Raporları, Vedat Kitapçılık Basım Yayım Dağıtım İstanbul, 2005, s. 70; *Alıcı,* s. 1056; *Taşdelen*, s. 1065-1066.

[56] Türk ve İsviçre Borçlar Kanununda yer alan "*müteselsil sorumluluk*" düzenlemesi hakkında bkz. *Nomer*, Borçlar Hukuku, N. 125-127, s. 159-163; *Nomer*, Haksız Filler, s. 53 vd.; *Oğuzman/Öz,* C. II, s. 296 vd.; *Kılıçoğlu*, Borçlar Hukuku, s. 471 vd.; *Eren*, s. 809 vd.; *Hatemi/Gökyayla*, N. 1-10, s. 188-190; *Deschenaux/Tercier*, s. 237 vd.; *von Tuhr*, s. 408 vd.; *Feyzioğlu,* s. 302 vd.; *Tunçomağ,* Borçlar Hukuku I, s. 344 vd.; *Tandoğan*, Mesuliyet Hukuku, s. 367 vd.; *Canyürek*, s. 23 vd.; *Akıntürk*, s. 29 vd.; *Handkomm-Schoop*, OR Art. 50, N. 1 ff.; *Gauch/Stöckli*, s. 15).

[57] Bankaların anonim ortaklık olarak kurulmalarının zorunlu olması sebebiyle uygulana-

141 vd.; TBK m. 61-62, m. 162 vd.; OR Art. 50 ff.) tamamen önemini yitirmiş değildir[58]. Zira, Bankacılık hukukuna ilişkin esasları özel bir kanun hükmüyle (5411 sayılı Bankacılık Kanunu) düzenleme yoluna giden kanun koyucunun burada açıklık bulunmayan hallerde genel kanun hükümlerinin uygulanacağını (Ban. K. m. 2/f. 3) ifade ettiğini görmekteyiz[59]. Bu kapsamda, göz önünde bulundurulacak olan genel kanun hükümlerinin başında Türk Ticaret Kanunu'nun yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunu tayin eden düzenlemeleri gelmektedir[60] (eTK m. 336 vd.; TTK m. 557; karş. OR Art. 759). Yine, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünün uygulanmasının söz konusu ol(a)mayacağı kimi durumlarda (mesela, Ban. K. m. 110 şartlarının gerçeklemediği hallerde ya da TMSF yerine başka bir kimsenin sorumluluk davası açmak istediği durumlarda) yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunu düzenleyen

cak olan genel hükümler kapsamında 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunu düzenleyen hükümlerinden başka, 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun genel sorumluluk prensiplerini düzenlendiği hükümleri de uygulanabilecektir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümlerinden başka uygulanması söz konusu olabilecek genel kanunlardan biri de 4721 sayılı Türk Medeni Kanun'u (RG. 08.12.2001, S. 24607) hükümleri olarak ifade edilmektedir (*Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621f).

[58] *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621f. Nitekim, "*… Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde genel hükümler tatbik olunur...*" şeklinde bir düzenlemeye, Ban. K. m. 2/f. 3 hükmünde yer verilmektedir. Kanun koyucunun öngördüğü bu düzenleme doğrultusunda, Bankacılık Kanunu m. 110 düzenlemesinde yer alan ve belirsizlik içeren "*… bankaya verilen zararla sınırlı sorumluluk…*" prensibinin açıklanması bakımından göz önünde bulundurulacak olan genel hükümlerin başında Türk Ticaret Kanunu'nun yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunu ifade eden düzenlemeleri gelmektedir (eTK m. 336 vd.; TTK m. 557; karş. OR Art. 759).

[59] *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621f.

[60] *Yasaman*, s. 2. Nitekim, *Yasaman*'a göre, Bankalar Kanunu ile getirilen şahsi iflas prosedürü, banka yöneticileri bakımından Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen hukuki sorumluluğun "*sınırlı*" bir görünümüdür. Diğer bir deyişle, Bankalar Kanunu'na göre, getirilen şahsi iflas kuralı, Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğuna ilişkin düzenlemelerin (eTK m. 336 vd.; karş. TTK m. 557) Bankalar hukukuna bir yansımasıdır. Bu kapsamda, Bankalar Kanunundaki düzenlemenin özel kanun hükmü olduğu ve maddede öngörülen şartlar oluşmadığı takdirde, Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan düzenlemelerin uygulanmayacağı söylenemeyecektir. Zira, *Yasaman*'a göre, Bankalar Kanunu'nda getirilen şahsi sorumluluk hükmü, Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen sorumluluk rejimine "*ek*" bir düzenlemedir (*Yasaman*, s. 2).

Türk Ticaret Kanunu'nu hükümleri (TTK m. 553 vd.) banka yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu bakımından uygulama kabiliyeti bulacaktır[61]. Bu sebepledir ki, birden fazla banka yönetim kurulu üyesinin hukuki sorumluluğu bakımından özel kanun hükmü olarak getirilen Bankacılık Kanunu m. 110/f. 1 hükmünde yer alan *"…bankaya verilen zararla sınırlı sorumluluk…"* esasının değerlendirilmesinde anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunun düzenlendiği Türk Ticaret Kanunu (eTK m. 336; TTK m. 557; karş. OR Art. 759) hükümlerinin göz önünde bulundurularak açıklanması önem arz etmektedir. Bu ise aynı zamanda, kanun koyucunun, bankaların arz ettikleri özel öneme binaen birden fazla banka yöneticisinin hukuki sorumluluğunu ayrı bir hükümle düzenlediği 5411 sayılı Bankacılık Kanunu madde 110 hükmünün Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen genel sorumluluk hukuku düzenlemelerinden ne ölçüde farklılaştığının ve hangi noktalarda benzerlikler arz ettiğinin değerlendirilebilmesi bakımından gereklidir[62].

---

[61] *Yasaman*, s. 2. Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde öngörülen banka yöneticilerinin sorumluluğuna ilişkin düzenlemenin Türk Ticaret Kanunu'na (TTK) göre özel hüküm niteliğinde olduğu ve bu durumda şahsi iflası istenen banka mensupları hakkında Türk Ticaret Kanunu'nun yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunu öngören hükümlerinin (eTK m. 336 vd.; TTK m. 557) uygulanıp uygulanmayacağı hakkındaki açıklamalar için bkz. *Taşdelen*, s. 1065-1066; Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde öngörülen şahsi sorumluluk davasının TTK'da öngörülen sorumluluk davasıyla bağlantısı hakkındaki açıklamalar için bkz. *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-15.

[62] Nitekim, Bankalar Kanunu'na göre, banka yöneticisinin/lerinin hukuki sorumluluğuna ilişkin olarak açılacak bir davada, kusurlu sorumluluk ilkesi, hukuki sorumluluğun esası bakımından öngörülen "*teselsül*" …vb. meselelerde 6098 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun anonim ortaklık yönetim kurulu üyelerine bakımından öngördüğü esaslara müracaat edilecektir (*Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621f). Bu sebepledir ki, 5411 sayılı Bankalar Kanunu m. 110 hükmünde ifade edilen, *"…bankaya verilen zarara sınırlı şahsi sorumluluk…"* şeklinde ifade edilen sorumluluğun niteliği anlamlandırılmaya çalışılırken TTK m. 553 vd. ile TBK m. 61-62; m. 162 vd. hükümleri önem arz etmektedir.

B. YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN HUKUKİ SORUMLULUĞU BAKIMINDAN ÖNGÖRÜLEN SİSTEMLER

1. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Yer Alan Sorumluluk Sistemi

a. Genel Olarak

6762 sayılı yürürlükten kaldırılan Türk Ticaret Kanunu'nda (eTK), yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu ile ilgili düzenlemeler kanunun çeşitli maddelerinde dağınık bir şekilde düzenlenmekte[63]; ancak, sistemin genel hatları ile temel özelliklerine Ticaret Kanunu'nun 336 ilâ 341'nci maddeleri arasında yer verilmektedir[64].

Bu kapsamda, 6762 sayılı eTK'da yer alan düzenleme uyarınca, birden fazla yönetim kurulu üyesi, kurul olarak kendilerine verilmiş olan görevleri ihlal ettikleri takdirde oluşan zararlardan alacaklıya karşı *müteselsilen* (*Gesamtschuldnerisch*) sorumlu tutulmaktadırlar[65] (eTK m. 336 vd.). Nitekim, 6762 sayılı Ticaret Kanunu'nun yürürlükte bulunduğu dönemde bu husus 336'ncı maddesinin 1'nci fıkrasında aynen şu şekilde ifade edilmektedir:

---

[63] *Pulaşlı*, Hukuki Sorumluluk, s. 571.

[64] *Domaniç*, AŞ, s. 488; *Domaniç*, H.: Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK. Şerhi II, İstanbul, 1988, s. 644; *Helvacı*, 759. Madde, s. 220; *Helvacı*, Hukuki Sorumluluk, s. 26. Şu kadar ki, eTK m. 336'nın 1-4'ncü bentlerinde yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunu gerektiren bazı durumlara yer verilmekte; m. 336'nın 5.'nci bendinde, var olan genel bir hükümle de kanunun veya ana sözleşmenin yüklediği sair görevleri kusurlu bir şekilde yerine getirmekten kaçınan yönetim kurulu üyelerinin eTK m. 336 ve izleyen hükümler uyarınca sorumlu tutulacağı öngörülmektedir. Kısacası, genel sorumluluk halleri bakımından eTK'nın 336-341'nci maddelerinde öngörülen şartlar söz konusu olacaktır (*Çamoğlu*, YK, § 7, s. 43).

[65] *Çamoğlu*, [*Poroy/Tekinalp*], N. 592; *Helvacı*, 759. Madde, s. 220; *Helvacı*, Hukuki Sorumluluk, s. 26; *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1210-1211; *Domaniç*, AŞ, s. 501; *Çamoğlu*, YK, § 7, s. 44; *Kandemir*, s. 3846; *Arslanlı*, AŞ II-III, s. 188; *İmregün*, s. 242 vd.; *Eriş*, s. 293; *Taşdelen*, s. 1063.

> *"İdare meclisi azaları şirket namına yapmış oldukları mukavele ve muamelelerden dolayı şahsen mesul olmazlar. Ancak aşağıda yazılı hallerde gerek şirkete gerek münferit pay sahiplerine ve ortaklık alacaklılarına karşı müteselsilen mes'uldürler.*
>
> *1. Hisse senetleri bedellerine mahsuben pay sahipleri tarafından vuku bulan ödemelerin doğru olmaması;*
>
> *2. Dağıtılan ve ödenen kar paylarının hakiki olmaması;*
>
> *3. Kanunen tutulması gereken defterlerin mevcut olmaması veya bunların intizamsız bir surette tutulması;*
>
> *4. Umumi heyetten çıkan kararların sebepsiz olarak yerine getirilmemesi;*
>
> *5. Gerek kanunun gerek esas mukavelelerin kendilerine yüklediği sair vazifelerin kasden veya ihmal neticesi olarak yapılamaması;*

6762 sayılı yürürlükten kaldırılan Ticaret Kanunu'nun 336'ncı maddesinde yer alan bu düzenlemeden başka kanunun çeşitli maddelerinde de yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunun müteselsil sorumluluk olduğu şeklinde pek çok ifadeye yer verilmektedir[66]. Ayrıca, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun hükümlerinden başka, *Yargıtay ka-*

---

[66] Nitekim, eTK m. 338'de yer alan ve sorumluluktan kurtulmayı düzenleyen hükümde de; "*Yukarıdaki maddeler gereğince müteselsil mesuliyeti mucip olan muamelelerde bir kusuru olmadığını isbat eden aza musul olmaz; hususiyle bu muamelelere muhalif rey vermiş olup keyfiyeti müzakere zaptına yazdırmakla beraber murakıplara hemen yazılı olarak bildiren veyahut mazeretine binaen o muamelenin müzakeresinde hazır bulunmayan aza dahi mesul değildir*" denilmek suretiyle müteselsil sorumluluğa bir kez daha işaret etmektedir (*Helvacı*, 759. Madde, s. 220). 6762 sayılı Ticaret Kanunu m. 336 ila 338 hükümlerinin yanı sıra, kanunda dağınık bir şekilde anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunun müteselsil sorumluluk olduğu haller ifade edilmekteydi. Buna göre, kanun koyucu, eTK'nun madde 308, 321/f. 5, 337, 346, 392, 433, 451-3 hükümlerinde anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunun müteselsilen (*Gesamtschuldnerisch*) sorumlu olduğunu ifade etmekteydi. Diğer tarafta 6762 sayılı Ticaret Kanunumuzun 332, 334, 335, 336/f. 3 (318-319), 363, 473, 412 hükümlerinde anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunun müteselsil değil adi olduğu ifade edilmekteydi (*Helvacı*, 759. Madde, s. 221; *Domaniç*, AŞ, s. 488; *Domaniç*, TTK. Şerhi II, s. 644 vd.).

rarlarında da anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin görevlerini gereği gibi yerine getirmemeleri halinde doğacak olan zararlardan sorumluluklarının *müteselsil sorumluluk* olduğu açıkça içtihat edilmektedir[67].

Türk hukukunda, anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunu öngören 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 336 vd. hükümlerinin yürürlükte bulunduğu dönemde, aynı zamanda pek çok yabancı hukuk sisteminde de söz konusu sorumluluğun "*müteselsil sorumluluk"* (*Solidarische Haftung*) olduğu ilgili kanun hükümlerinde ifade edilmekteydi[68]. Nitekim, 1991 reformundan önceki mehaz İsviçre Borçlar Kanunu düzenlemesinde (OR Art. 759)[69], Alman Paylı Anonim Şirketler

[67] Nitekim, Yargıtay'ın bu yöndeki bir kararı şu şekildedir: "*… Mahkemece iddia, savunma, dosyadaki kanıtlar ve bilirkişi raporuna göre, davacı kooperatifin inşaatının hatalı yapımı nedeniyle uğranılan zarardan yönetim kurulu üyeleri olan davalıların gerekli özeni göstermediklerinden [e]TK'nın 336. Maddesi gereğince sorumlu oldukları, keza bu zarardan fenni mes'ul olan davalı Ertuğrul'un da müştereken sorumluluğunun bulunduğu, hatalı yapılan e Blok inşaatının yıkılıp yeniden yapılması nedeniyle uğranılan zararın … TL tutarında olduğu gerekçesiyle bu meblağın dava tarihinden itibaren yasal faizi ile birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline karar verilmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına ve davalılar emanet usulü ile kooperatif inşaatı yaptırma ile görevlendirildiklerine göre kendilerinin kullandığı adam veya adamların kusurlarından kooperatife karşı sorumlu olup bunların daha sonra çalıştırdıkları ve kusurlu olduğunu iddia ettikleri kişiye rücu haklarının bulunmasına göre mümeyyiz davalıların temyiz itirazlarının reddi ile kararın onanması gerekmiştir…"* (Yarg. 11. HD, 15.06.2000, E. 3621, K. 5567, YKD 2000, C. 26, S. 11, s. 1711-1712, Aynı karar için bkz. *Moroğlu*, E./*Kendigelen*, A.: İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, Tümü İle Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 10. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2014, s. 437).

[68] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1207-1208; *Helvacı*, 759. Madde, s. 225.

[69] *Forstmoser/Meier-Hayoz,* Aktienrecht, § 25 VIIa, N. 30 ff.; *BaK-Gericke/Waller*, Art. 759, N. 1; *Schucany,* E.: Kommentar zum Schweizerischen Aktenrecht, Schweizerisches Obligationenrecht, 26. Und 27. Titel Die Aktiengesellschaft und Kommanditaktiengesellschaft, Zweite neubearbeitete Auflage, Zurich, Orell Füssli Verlag, 1960, s. 208-209. Nitekim, 1991 reformundan önceki İsviçre Borçlar Kanunu (OR) Art. 759 hükmünün orijinal metni şu şekildedir: *"Sind mehrere Personen für denselben Schaden verantwortlich, so haften sie solidarisch (Abs. I). Der Rückgriff unter mehreren Beteiligten wird vom Richter nach dem Grade des Verschuldens des einzelnen bestimmt (Abs. 2)."* (Schönenberger, W.: Schweizerisches Obligationenrecht, 32. Auflage, Zurich, Schulthess Polygraphischer Verlag AG, 1976, OR Art. 759, s. 292). İsviçre Borçlar Kanunu'nda 1936 yılında (OR) Art 759'da gerçekleştirilen düzenlemede, anonim şirketlerin organları için "*mutlak müteselsil sorumluluk"* (*Absolute Solidarität*) öngörülmekteydi (*Meier-Hayoz/Forstmoser*,

Kanunu'nda (AktG § 93 Abs. 2)[70] ve Avusturya Anonim Şirketler Kanunu (AktG § 84 Abs. 2)[71] hükümlerinde anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunun "*müteselsil sorumluluk*" (*Solidarische Haftung*) olduğu teyit edilmektedir[72]. Kanun koyucu, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda (eTK m. 336 vd.), 1991 reformundan önceki İsviçre Borçlar Kanunu'nda (OR Art. 759) ve Alman Paylı Anonim Şirketler Kanunu (AktG § 93 Abs. 2) ile Avusturya Anonim Şirketler Kanunu'nda (AktG § 84 Abs. 2) yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunun "*müteselsil sorumluluk*" olduğunu öngörmek suretiyle zarar gören alacaklıya (şirket, ortaklar veya alacaklılar) zararını gidermek ve alacağını elde etmek bakımından kolaylık sağlama yoluna gitmiştir[73].

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen ve anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu bakımından müteselsil sorumluluk prensibinin uygulanacağını öngören eTK m. 336 düzenlemesinin anlamlandırılabilmesi için Türk Borçlar Kanunu'nda ifade

---

Gesellschaftsrecht, § 6, N. 26-31; *CHK-Binder/Roberto*, OR. 759, N. 1; *BSK-OR II, Gericke/Waller*, Art. 759, N. 1; *Schucany*, s. 208. *İsviçre Federal Mahkemesi* (BGE) içtihatlarında da YK üyelerinin alacaklı ile olan ilişkilerinde kusurlarının derecesinin dikkate alınmadığı mutlak müteselsil sorumluluğu kabul eden içtihatları mevcuttur (BGE 93 II 322; BGE 97 II 416) (*Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, § 34, N. 22).

[70] Alman Paylı Anonim Şirketler Kanunu (*Aktiengesetz/AktG*) § 93 Abs. 2 hükmünün orijinal metni şu şekilde dir: "*Vorstandsmitglieder, die ihre Pflichten verletzen, sind der Gesellschaft zum Ersatz des daraus entstehenden Schadens als Gesamtschuldner verpflichtet.*" (*Hüffer*, U.: Aktiengesetz, in: Beck'sche Kurz-Kommentare, 9. Neubearbeitete Auflage, Verlag C. H. Beck München 2010, § 93, N. 11 ff.; *Geßler*, E./*Hefermehl*, W./*Eckard*, U./*Kropff*, B.: Aktiengesetz, Band II §§ 76-147, Verlag Franz Vahlen München, § 93, N. 8, s. 273 ff.; *Eckert*, J./*Thomas Wachter* (Hrsg.): AktG-Kommentar zum Aktiengesetz/Hrsg. 1. Aufl.- Köln: RWS Verlag Kommunikationsforum GmbH, 2012, § 93, N. 24 ff., s. 622 vd.).

[71] Avusturya Anonim Şirketler Kanunu (*Österreichisches Aktiengesetz/AktG*) § 84 Abs. 2 hükmünün orijinal metni şu şekildedir: "V*orstandsmitglieder, die ihre Obligenheiten verletzen, sind der Gesellschaft zum Ersatz des daraus entstehenden Schadens als Gesamtschuldner verpflichtet. Sie können sich von der Schadenersatzpflicht durch den Gegenbeweis befreien, daß sie die Sorgfalt eines ordentlichen und gewissenhaften Geschäftsleiters angewendet haben"* (*List*, W.: Handelsrecht, Das HGB und die praktisch wichtigsten Rechtsvorschriften des Handels- und Gesellschatsrechts, 2. Auflage, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien 1993, s. 24).

[72] *Helvacı*, Hukuki Sorumluluk, s. 26, dn. 111; *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1207, dn. 3.

[73] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1207-1208.

edilen müteselsil sorumluluğa ilişkin genel prensiplerin ve özelliklerin (eBK m. 50-51, m. 141 vd.; karş. TBK m. 61-62, m. 162 vd.) açıklanması gerekmektedir[74].

b. Müteselsil Sorumluluk

Birden fazla kimsenin aynı zarara birlikte sebebiyet vermeleri halinde, meydana gelen zararlardan alacaklıya karşı olan sorumlulukları 1.7.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun[75] 61'nci maddesinde düzenlenmektedir[76]. Nitekim, "*2. Müteselsil Sorumluluk, a. Dış İlişkide*" kenar başlıklı 6098 sayılı TBK m. 61 hükmünde;

> *"Birden çok kişi birlikte bir zarara sebebiyet verdikleri veya aynı zarardan çeşitli sebeplerden dolayı sorumlu oldukları takdirde, haklarında müteselsil sorumluluğa ilişkin hükümler uygulanır."*

denilmektedir. Görüldüğü üzere, kanun koyucu aynı zarardan birden fazla kişinin dış ilişki bakımından sorumluluğunu Türk Borçlar Kanunu'nun 61'nci maddesinde "*tam teselsül-eksik teselsül*" ayrımını gözetmeksizin tek bir maddede düzenlemiş[77] ve buna ilişkin sorumluluk esasının "*müteselsil sorumluluk*" (TBK m. 162 vd.) olduğunu açıkça ifade etmiştir[78]. Bu sebepledir ki, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 61'nci maddesi uyarınca, gerek "*birden çok kimsenin birlikte bir zarara sebebiyet verdikleri*" ve gerekse de "*aynı zarardan çeşitli sebeplerden dolayı sorumlu oldukları…*" haller bakımından "*müteselsil sorumluluk*" (*Solidarische Haf-*

---

[74] *Helvacı*, 759. Madde, s. 222-223.

[75] RG. 04.02.2011, S. 27836.

[76] *Nomer*, Haksız Filler, s. 53; *Oğuzman/Öz*, C. II, N. 842, s. 298; *Eren*, s. 811. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu m. 61 hükmü ile aynı hususu düzenleyen İsviçre Borçlar Kanunu düzenlemesi için bkz. OR Art. 50. Ayrıca, İsviçre hukukundaki düzenleme hakkında bkz. *Handkomm-Schoop*, OR Art. 50, N. 1 ff.; *Gauch/Stöckli*, s. 15.

[77] *Nomer*, Borçlar Hukuku, N. 125, s. 159; *Nomer*, Haksız Filler, s. 53, 55; *Oğuzman/Öz*, C. II, N. 842, s. 298; *Kılıçoğlu*, Borçlar Hukuku, s. 479; *Eren*, s. 811; *Hatemi/Gökyayla*, N. 6, s. 189.

[78] *Oğuzman/Öz*, C. II, N. 841, s. 298; *Nomer*, Haksız Filler, s. 55; *Hatemi/Gökyayla*, N. 6, s. 189.

tung) prensibi uygulanarak her iki hal bakımından da aynı hükümler göz önünde bulundurulacaktır[79].

Bununla birlikte, yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu bakımından müteselsil sorumluluk prensibinin öngörüldüğü yürürlükten kaldırılan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 336 vd. hükümlerinin mevzuatta olduğu dönemde; 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun[80] teselsüle ilişkin hükümleri uygulanmaktaydı[81]. 818 sayılı Borçlar Kanunu'nda ise, birden fazla kimsenin aynı zarara birlikte sebebiyet vermeleri halinde meydana gelen zararlardan sorumlulukları, zarar gören ile sorumlu kişiler arasındaki (dış) ilişki bakımından, eBK m. 50[82] ile eBK m. 51[83] düzenlemelerinde birbirinden farklı iki maddede öngörülmekte[84] ve *doktrinde*

---

79 *Hatemi/Gökyayla*, N. 6, s. 198; *Oğuzman/Öz*, C. II, N. 841, s. 298;

80 RG. 29.04.1926, S. 359.

81 Bu sebepledir ki, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda anonim şirket yönetim kurulu üyeleri bakımından öngörülmüş olan müteselsil sorumluluk anlayışını değerlendirirken 818 sayılı Borçlar Kanunu'nda öngörülmüş olan teselsül hükümleri, tam teselsül-eksik teselsül ayrımı ve bu hususta doktrinde gerçekleştirilen tartışmalar ve o dönemde bu tartışmalara yön veren mehaz İsviçre Borçlar Kanunu (OR)'nda yaşanan gelişmeler dikkate alınmalıdır.

82 Tam teselsül olarak ifade edilen ve *"Ortak kusurlarıyla zarara sebebiyet veren birden fazla kişinin müteselsil sorumluluğu"*nun düzenlendiği 818 sayılı (yürürlükten kaldırılan) Borçlar Kanunu m. 50 hükmünde kanun koyucu bu hususu aynen şu şekilde ifade etmekteydi:
"Birden ziyade kimseler birlikte bir zarar ika ettikleri takdirde müşevvik ile asıl fail ve fer'an methali olanlar, tefrik edilmeksizin müteselsilen mesul olurlar. Hâkim bunların birbiri aleyhinde rücu hakları olup olmadığını takdir ve icabında bu rücuun şumulünün derecesini tayin eyler.
Yataklık eden kimse, vakı olan kardan hisse almadıkça yahut iştirakiyle bir zarara sebebiyet vermedikçe mesul olmaz."

83 818 sayılı Borçlar Kanunu m. 51'de, eksik teselsül olarak düzenlenen *"birden fazla kişinin farklı hukuki sebeplerden müteselsil sorumluluğu"* kanun koyucu tarafından aynen şu şekilde ifade etmekteydi:
"Müteaddit kimseler muhtelif sebeplere binaen mesul oldukları takdirde haklarında, birlikte bir zarar vukuuna sebebiyet veren kimseler hakkındaki hükümlere göre muamele olunur.
Kaideten haksız bir fiil ile zarara sebebiyet vermiş olan kimse en evvel, tarafından hata vaki olmamış ve üzerine borç alınmamış olduğu halde kanunen mesul olan kimse en sonra, zaman ile mükellef olur."

84 *Oğuzman/Öz*, C. II, N. 837, s. 296; *Nomer*, Borçlar Hukuku, N. 125, s. 159; *Kılıçoğlu*, Borçlar Hukuku, s. 472; *Tunçomağ*, Borçlar Hukuku I, s. 344-345, 347; *Tandoğan*, Mesuliyet Hukuku, s. 367; *Deschenaux/Tercier*, s. 238.

teselsül hükümleri bakımından "*tam teselsül - eksik teselsül*" ayrımı yapılmaktaydı[85]. Böylece, "*birden fazla kişinin aynı zarardan ortak kusurları nedeniyle sorumluluğu*" 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 50'nci maddesinde "*tam teselsül*" olarak; "*birden fazla kişinin aynı zarardan değişik hukuki sebeplerle sorumluluğunu*" ise, eBK'nun 51'nci maddesinde "*eksik teselsül*" olarak açıklanmaktaydı[86]. Ayrıca, eksik teselsül ile tam teselsül arasında birtakım farklar bulunmaktaydı. Buna göre, tam teselsülde zamanaşımı sorumlu kişilerden birisine karşı kesilince, diğerine karşı da kesilmiş olmaktaydı. Fakat, eksik teselsülde, zamanaşımı sorumlu kişilerden diğerine karşı kesilmemekteydi. Tam teselsül halefiyet[87] esasına dayanmakta olup bunun doğal bir sonucu olarak rücu hakkına sahip olan sorumlu kişi, dış ilişkide tatmin edilen alacaklının haklarına halef olabilmekteyken (eBK m. 147/f. 1; TBK m. 168/f. 1) eksik teselsülde ise, rücu hakkı bulunan kişi dış ilişkide tatmin edilen alacaklının haklarına halef olamamaktaydı[88]. En önemlisi de eksik teselsülde, meydana gelen zarardan sorumlu olan birden fazla borçlu, tazminattan indirim yapılmasını gerektiren sebeplerin (mesela: kusurunun hafifliğinin) dikkate alınmasını isteyebile-

---

[85] *Kılıçoğlu*, Borçlar Hukuku, s. 472; *Hatemi/Gökyayla*, N. 2, s. 188; *Tandoğan*, Mesuliyet Hukuku, s. 361 vd.; *Deschenaux/Tercier*, s. 239 vd.; *Feyzioğlu*, s. 307.

[86] *Oğuzman/Öz*, C. II, N. 837, s. 296; *Kılıçoğlu*, Borçlar Hukuku, s. 472; *Nomer*, Haksız Filler, s. 55; *von Tuhr*, s. 409; *Tunçomağ*, Borçlar Hukuku I, s. 344-345, 347; *Deschenaux/Tercier*, s. 238 vd.; *Feyzioğlu*, s. 307; *Kılıçoğlu*, M.: Bir Zarardan Birden Çok Kişinin Sorumlu Olması (Müteselsil Sorumluluk ve Rücu), Yargıtay Dergisi, C. 29, S. 4, Ekim 2003, (s. 431-449), s. 437.

[87] Hukuki anlamda halefiyet, bir kimsenin hak sahibi olan bir başka kimsenin hakkına ya da tüm malvarlığına sahip olmak suretiyle onun yerine geçmesini ifade etmektedir. Belirtmek gerekir ki, halefiyet bu anlamı ile Alman Hukuk litratüründe *"Rechtsnachfolge"* ya da *"Sukzession"* kavramları ile ifade edilen ve *"geniş anlamda halefiyet"* olarak ifade edebileceğimiz anlamdadır. Dar anlamda halefiyet ise, bir kişiye ait bir alacağın doğrudan doğruya bir kanun hükmü uyarınca, bir başkasına intikal etmesidir. Fransız Hukukundan *"subrogation"* teriminin karşılığı hukukumuzda dar anlamda halefiyettir. Bu bakımdan bir alacağın tarafların anlaşması, alacağın temliki ya da mahkeme kararına gerek olmaksızın kanun gereği bir kimseden bir başka kimseye intikal etmesine *"dar anlamda halefiyet"* denilmektedir. Diğer bir ifadeyle, kanuni halefiyet halleri dar anlamda halefiyeti karşılar (*Nomer*, H. N.: Halefiyet ile Rücu Hakkı Arasındaki İlişki, Özellikle Sosyal Sigortalar ile Özel Sigortaların Rücu Hakları Bakımından Halefiyetin Rolü, İÜHFM, Prof. Dr. Türkan Rado'ya Armağan Sayısı, C. LV, Sayı: 3, Y. 1997, (s. 243-260), s. 246).

[88] *Tandoğan*, Mesuliyet Hukuku, s. 384; *Nomer*, Borçlar Hukuku, N. 126, s. 162.

cekken tam teselsülde isteyememekteydi[89]. Tam teselsül ile eksik teselsül arasında var olan farklar yapılan ayrımın yerindeliğinin doktrinde uzun yıllar boyunca tartışılmasına sebep olmuştur ve bunun neticesinde de 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda bu ayrımın kaldırılması yönünde değişiklikleri de beraberinde getirmiştir.

Doktrinde yapılan tartışmalar ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda gerçekleşen değişiklikler bir tarafa yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu bakımından kanun koyucunun 6762 sayılı yürürlükten kaldırılan Ticaret Kanunu'nda öngördüğü sorumluluk düzenlemesi (eTK m. 336 vd.) ile getirmek istediği prensibin, "*tam teselsül/mutlak müteselsil sorumluluk*" (*Absolute Solidarität*) olduğu tereddütsüz bir şekilde kabul edilmekteydi[90]. Böylelikle, 6762 sayılı eTK m. 336'nın yürürlükte bulunduğu dönemde mutlak (tam) müteselsil sorumluluk prensibini öngörmesinin doğal bir sonucu olarak aynı zararın oluşumuna sebep olan birden fazla yönetim kurulu üyesinin sorumluluğu bakımından yürürlükte bulunan 818 sayılı Borçlar Kanunu'nda öngörülen genel müteselsil sorumluluk düzenlemelerinin uygulanması söz konusu olmaktadır. Bu sebepledir ki, yönetim kurulu üyeleri, kusurlarının derecesine

---

[89] Kişisel def'ilerin ve özellikle, bireysel indirim sebeplerinin dış ilişkide ileri sürülemeyeceği doğrultusundaki görüşleri için bkz. *Nomer*, Haksız Filler, s. 56, 57-58; *Nomer*, Borçlar Hukuku, N. 126, s. 162; *Tunçomağ*, K.: Türk Borçlar Hukuku: Genel Hükümler 6. Bası, İstanbul, Sermet Matbaası, 1976, s. 599. Aynı zamanda İsviçre Federal Mahkemesinin (BGE) bu yöndeki kararları için bkz. BGE 97 II 403; BGE 93 II 333; BGE 90 II 501; BGE 89 II 122. Bununla birlikte, kişisel def'ilerin birden fazla borçlunun meydana getirdiği zararlar bakımından alacaklı ile aralarında var olan dış ilişkide ileri sürülebileceği hakkındaki görüşler için bkz. *Eren*, s. 820; *Tekinay*, s. 205 vd.; *Tekinay*, S. S./*Akman*, S./*Burcuoğlu*, H./*Altop*, A.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 1993, s. 701,702. Belirtmek gerekir ki, *doktrinde*, "*eksik teselsül*" halinde kişisel def'ilerin zarar görene karşı ileri sürülebileceği hususunda görüş birliği bulunmaktaydı. Buna ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. *Oğuzman/Öz*, C. II, N. 46, s. 711; *Nomer*, Borçlar Hukuku, N. 126, s. 162; *Nomer*, Haksız Filler, s. 56; *Kılıçoğlu*, Borçlar Hukuku, s. 479; *Eren*, s. 820; *Deschenaux/Tercier*, s. 241.

[90] Sait Kemal Mimaroğlu, Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mes'uliyeti, Ankara, 1967, s. 22; *Çamoğlu*, YK, § 7, s. 20; *Helvacı*, Hukuki Sorumluluk, s. 26; *Domaniç*, AŞ, s. 656-657; *İmregün*, s. 242-243; *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, § 20, N. 20; *Pulaşlı*, Şerh Cilt II, s. 19; *Bahtiyar*, s. 384; *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, § 16, N. 16-125; *Helvacı*, Farklılaştırılmış Teselsül, s. 81;

bakılmaksızın kanundan ve esas sözleşmeden doğan görevlerini yerine getirmedikleri takdirde, ortaya çıkan zararların tamamından; müteselsil sorumluluk gereğince şirkete, ortaklara ve alacaklılara karşı sorumlu olmaktadırlar[91]. Böylece, alacak tamamen karşılanıncaya kadar her bir borçlu borcun tamamından sorumlu tutulabilmektedir[92] (eBK m. 142/f. 1; OR Art. 144/Abs. I). Aynı zamanda, alacaklının borçlulardan birisi tarafından tatmin edilmesi üzerine diğer borçlular da o oranda alacaklıya karşı borçtan kurtarılmış olmaktadırlar[93] (eBK m. 145; OR Art. 147/Abs. I).

Görüldüğü üzere, kanun koyucunun öngördüğü müteselsil sorumluluk prensibi gereğince, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen müteselsil sorumluluk anlayışında zarar gören alacaklı ayrıcalıklı ve güçlü bir konumda bulunmakta[94], alacağını elde edebilmek bakımından dilerse borçluların tamamına dilerse istediği herhangi birine ya da birkaçına dava açma hakkına sahip olmaktadır[95] (eBK m. 142; TBK m. 166; OR Art. 144/Abs. I). Böylelikle; mutlak müteselsil sorumluluk düzenlemesi gereğince, borçlunun kusurunun derecesi, borçlu ile alacaklılar arasında söz konusu olan "*dış ilişkide*" değil; birden fazla borçlunun kendi arasında

---

[91] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1211; *CHK-Binder/Roberto*, OR. 759, N. 1; *Kılıçoğlu*, Borçlar Hukuku, s. 474; *Hatemi/Gökyayla*, N. 5, s. 189.

[92] *von Tuhr*, s. 409; *Kılıçoğlu*, Borçlar Hukuku, s. 475; *Feyzioğlu*, s. 331; *Tunçomağ*, Borçlar Hukuku I, s. 346; *Tandoğan*, Mesuliyet Hukuku, s. 368, 385; *Tandoğan*, Mesuliyet Hukuku, s. 312; *Deschenaux/Tercier*, s. 237; *Canyürek*, s. 13, 24-26; *Akıntürk*, s. 32, 36-37; *Nomer*, Haksız Filler, s. 54. Yargıtay'ın aynı yöndeki kararları için bkz. Yargıtay HGK 24.6.1983, E. 81/9-533, K. 83/724; Yargıtay 11. HD, 22.3.1984, E. 1964, K. 1652 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

[93] *Akıntürk*, s. 32; *Nomer*, Borçlar Hukuku, N. 125, s. 160; *Canyürek*, s. 16. Hal böyle olmakla birlikte, borçlulardan birisinin bu yolla borçtan kurtulması, borçlular ile alacaklılar arasındaki dış ilişki bakımından söz konusu olmaktadır. Borçluların kendi aralarındaki iç ilişki bakımından borç sona ermemekte ve diğer borçlular için kısmen veya tamamen devam etmektedir (*Canyürek*, s. 16).

[94] *Eren*, s. 818; *Tandoğan*, Mesuliyet Hukuku, s. 368; *Canyürek*, s. 27.

[95] *Eren*, s. 810, 818; *Hatemi/Gökyayla*, N. 5, s. 189; *Feyzioğlu*, s. 317-318; *Tandoğan*, Mesuliyet Hukuku, s. 368, 385; *Deschenaux/Tercier*, s. 241; *Canyürek*, s. 25, 26-27; *Tunçomağ*, Borçlar Hukuku I, s. 347. Nitekim Yargıtay'ın bu yöndeki bir kararı şu şekildedir: *"… zarara uğraya davacı bu zararın tamamını müteselsil sorumlulardan hepsini hasım göstererek isteyebileceği gibi, birisi aleyhine açacağı dava ile de sadece ondan talep edebilir…"* (Yarg. 11. HD, 22.3.1984, E. 1694, K. 1652, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

görülecek olan "*iç ilişkide*" (rücu ilişkisinde) (eBK m. 146/I; OR Art. 148/II) dikkate alınmaktadır[96]. Zira, müteselsil sorumlulukta amaçlanan temel husus, alacaklının alacağını mümkün olan en iyi şekilde elde edebilmesini sağlamak[97] olduğundan, borçlunun kusurunun derecesi, borçlu ile alacaklılar arasında söz konusu olan dış ilişkide değil; birden fazla borçlunun kendi aralarında görülecek olan iç ilişkide (rücu ilişkisinde) dikkate alınmaktadır[98]. Netice itibariyle, kanun koyucu, zarar gören şirket, pay sahipleri veya alacaklıları, zarara sebep olan birden fazla yönetim kurulu üyesinin ortaya çıkan zarardaki katkı paylarını tespit etme zorunluluğu bulunmadan birden fazla sorumlu kişi ile karşı karşıya gelmesinin yaratacağı sorunlardan kurtarmak istemiştir[99]. Bu sebepledir ki, yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu bakımından müteselsil sorumluluk prensibinin kabul edilmesi suretiyle; zarar göreni, zarara sebep olan yönetim kurulu üyelerinin karşısında koruyarak güçlü kılma imkânı getirilmiştir[100].

Diğer taraftan gerek İsviçre hukukunda ve gerekse de Türk hukukunda 818 sayılı Borçlar Kanunu zamanında müteselsil sorumluluğun alacaklının menfaatlerini korumak adına öngördüğü düzenlemelerin meydana getirdiği sonuçların doğuracağı adaletsizliklere dikkati çekmek bakımından haksız fiil sorumluluğunda (eBK m. 41; TBK m. 49; OR Art. 50), zarar veren birden fazla borçlunun 818 sayılı Borçlar Kanunu m. 43-44 (OR Art. 43-44; karş. TBK m. 51-52, TBK m. 62/f. 1) hükümlerinde öngörülmekte olan bireysel indirim sebeplerini ve özellikle "*kusurunun hafifliğini*" müteselsil sorumlulukta (tam teselsülde) zarar gören alacaklı-

---

[96] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1214; *Feyzioğlu*, s. 330-337; *Tunçomağ*, Borçlar Hukuku I, s. 346; *Tandoğan*, Mesuliyet Hukuku, s. 377 vd.; *Deschenaux/Tercier*, s. 243, 247-249; *Canyürek*, s. 35; *Akıntürk*, s. 163.

[97] *Oğuzman/Öz*, C. II, s. 449; *Eren*, s. 820. Nitekim, 1991 yılında gerçekleştirilen değişikliklerden önceki OR Art. 759 zamanında, İsviçre Federal Mahkemesi (BGE) kararlarında, müteselsil sorumluluğun amacının "*zarara uğrayanın talebini tam tatmin etmek*" şeklinde ifadeler yer almaktaydı (BGE 93 II 322; BGE 97 II 416) (*Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, § 16, N. 16-25.

[98] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1214.

[99] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1211.

[100] *Helvacı*, 759. Madde, s. 221; *Helvacı*, Hukuki Sorumluluk, s. 26; *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1211.

ya karşı dış ilişkide de ileri sürebilmelerinin mümkün olmasının gerektiği ileri sürülmüştür[101],[102]. Nitekim, doktrinde ileri sürülen görüşler doğrultusunda, müteselsil sorumluların dış ilişkide kendi kusurları oranında sorumlu tutulmalarının hakkaniyete daha uygun olacağı, haksız fiilden sorumlu olan kimselerin (kimi zaman hiç tanımadıkları) başka kimselerle sorumlu tutulmaları sebebiyle, zarar gören kişiye karşı daha ağır bir hukuki durumla karşılaşmalarının adil olmayacağı ileri sürülmekteydi[103].

Doktrinde önceden beri ileri sürülen müteselsil sorumluluk halinde eBK m. 43 ve eBK m. 44'te yer alan indirim sebeplerinin dış ilişkide de ileri sürülebilmesi gerektiği yönündeki görüş etkisini göstermiş ve Türk Borçlar Kanunu Tasarısında (m. 60/f. 2)[104] sorumlulardan her biri hakkında kendisi açısından tazminattan indirim yapılmasını gerektiren sebeplerin dikkate alınarak belirlenecek olan miktarla sınırlı bir şekilde müteselsil sorumlu olacaklarını öngören (diğer bir deyişle, "*farklılaştırılmış teselsülü*" ifade eden) bir hüküm getirilmek istenmiştir. Hal böyle olmakla birlikte, buna ilişkin düzenleme [Türk Borçlar Kanunu Tasarısı (TBK Tasarısı) m. 60/f. 2] Meclis görüşmeleri esnasında madde metninden çıkartılmıştır[105]. Diğer taraftan, müteselsil sorumluluğun hakkaniyetle

---

[101] *Helvacı*, 759. Madde, s. 226; İsviçre hukukundaki tartışmalar için bkz. *Forstmoser*, P./*Meier-Hayoz*, A.: Einführung In das Schweizerische Aktienrecht, 2. Bereinigte und nachgeführte Auflage, Bern Verlag Stämpfli & Cie AG, 1980, § 25, N. 31.

[102] Doktrinde mutlak (tam) müteselsil sorumlulukta bireysel indirim sebeplerinin dış ilişkide de ileri sürülmesi gerektiğini ileri süren yazarlar için bkz. *Eren*, s. 820; *Tandoğan*, Mesuliyet Hukuku, s. 382; *Tekinay*, S. S.: Haksız Fiillerde Müteselsil Sorumluluğun Kapsamı, Sorumluluk Hukukunda Yeni Gelişmeler, I. Sempozyum, Ankara 21-22 Ekim 1977, (s. 205-221), s. 205; *Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop*, s. 702; *Deschenaux/Tercier*, s. 283 vd. Nitekim, İsviçre hukukunda İsviçre Federal Mahkemesi'nin de bu yönde kararları da mevcuttur (BGE 93 II 143; BGE 97 II 345).

[103] *Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop*, s. 702-703; *Tekinay*, s. 205.

[104] Borçlar Kanunu Tasarısında 60'ncı maddenin 2'nci fıkrasında yer alan farklılaştırılmış teselsülse ilişkin düzenlemenin madde numarası Adalet Komisyonunda 61 olmuştur (*Nomer*, Borçlar Hukuku, N. 126, s. 163). Türk Borçlar Kanunu Tasarısı m. 60/f. 2 hükmünde bu husus şe şekilde ifade edilmekteydi: "*Müteselsil sorumluluk, bu kişilerden her biri için tek başına sorumlu olsalardı yükümlü tutulacakları tazminat miktarı ile sınırlıdır.*"

[105] *Helvacı*, Farklılaştırılmış Teselsül, s. 81 dn. 4; *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1235-1236; *Nomer*, Borçlar Hukuku, N. 126, s. 163; *Nomer*, Haksız Filler, s. 57-58. Nitekim, kanun koyucu Meclis Adalet Alt Komisyonu'nda, Tasarı m. 60/f. 2'de öngörülen hükmün mü-

bağdaşmayan ve adaletsiz olan yönleri, gerek İsviçre hukukunda[106] ve gerekse de 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu bakımından öngörülen "*mutlak müteselsil sorumluluk*" (*Absolute Solidarität*) sisteminde değişikliğe gidilmesine sebep olmuştur[107]. Böylelikle, öncelikle 1991 yılında İsviçre hukukunda gerçekleştirilen değişiklikle (OR Art 759) ve sonrasında da onunla paralel bir şekilde 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yapılan değişiklikle, birden fazla anonim şirket yönetim kurulu üyesinin sorumluluğunun "*farklılaştırılmış teselsül*" (TTK m. 759) şeklinde düzenlenmesi yoluna gidilmiştir[108].

2. Mehaz İsviçre Hukukunda Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu Bakımından Yaşanan Gelişmeler

İsviçre Borçlar Kanunu'nda (OR) önceleri 1936 yılında yapılan yasal düzenlemede[109], anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu bakımından "*mutlak müteselsil sorumluluk*" (*Absolute Solidarität*)

teselsil sorumluluğun hukuki yapısına aykırı olduğu ve uygulama bakımından da sorun doğurmaya elverişli olabileceği gerekçeleri ile hükmü madde metninden çıkartmıştır (S. Sayısı: 321) (*Nomer*, Borçlar Hukuku, N. 126, s. 163; *Nomer*, Haksız Filler, s. 57).

[106] *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, § 16, N. 16-126. İsviçre hukukunda 1991 tarihinden önceki OR Art. 759 zamanında öngörülen müteselsil sorumluluk düzenlemesine ilişkin tartışmalar ve eleştiriler ile anonim şirketler hukukunda müteselsil sorumluluğun revize edilme sürecine ilişkin açıklamalar için bkz. *Karayalçın,* Y.: İsviçre Hukukunda Müteselsil Sorumluluk Konusunda Tartışmalar ve Yasal Gelişmeler, Prof. Dr. Ünal Tekinalp'e Armağan, C. II, İstanbul, 2003, (s. 651-672).

[107] *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, § 16, N. 16-127; *Pulaşlı*, Hukuki Sorumluluk, s. 579; *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, § 34, N. 20 ff.; *Pulaşlı*, Şerh Cilt II, § 58, N. 19 ff.

[108] *Şener*, s. 419; *Kendigelen*, İlk Tespitler, s. 464; *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, § 16, N. 16-126; *Bahtiyar*, s. 385; *Bilgili/Demirkapı,* s. 598; *Göktürk/Can*, s. 248-249; *Helvacı*, Farklılaştırılmış Teselsül, s. 77; *Çamurcu*, s. 105; *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1213 vd.; *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, § 34, N. 23 ff.; *Pulaşlı*, Şerh Cilt II, § 58, N. 24 ff.; *Kandemir*, s. 3849-3853; *Karayalçın,* s. 667 vd.; *von der Crone*, s. 13.

[109] İsviçre Borçlar Kanunu'nda (OR) 18 Aralık 1936 tarihinde gerçekleştirilen değişiklik hakkındaki açıklamalar için bkz. *Meier-Hayoz*, A./*Forstmoser*, P.: Grundriss des Schweizerisches gesellschaftrecht, 7. Überarbeitete Aufl., mit neuem Aktienrecht, Bern Verlag Stämpfli + Cie AG, 1993, § 6, N. 26-31.

prensibi kabul edilmiş[110]; İsviçre Federal Mahkemesinin (BGE) içtihatlarında da dış ilişkide anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin her birinin kusurunun derecesine bakılmaksızın sorumluluklarının "*mutlak müteselsil sorumluluk*" olduğu açıkça içtihat edilmiştir[111]. Böylece, müteselsilen (*Gesamtschuldnerisch*) sorumlu olan her bir yönetim kurulu üyesi meydana gelen zararın tamamından sorumlu tutularak[112] İsviçre Borçlar Kanunu (OR) Art. 43 ile (OR) Art. 44'te öngörülen bireysel indirim sebeplerinin dış ilişkide dikkate alınmaması[113] yoluna gidilmiştir.

Yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu bakımından 1991 yılından önceki İsviçre Borçlar Kanunu'nda (OR Art. 759) "*mutlak müteselsil sorumluluk*" (*tam teselsül*) prensibinin öngörülmüş olmasının birtakım sakıncalara sebep olduğu görülmüş ve bunun neticesinde de anonim şirketler hukuku alanında İsviçre Borçlar Kanunu'nda (OR) reform tasarılarına ilişkin olarak en çok tartışılan konulardan birisi de "*teselsül ve rücu*" (*Solidarität und Rückgriff)* konuları hakkında olmuştur[114].

Kanun koyucunun getirdiği müteselsil sorumluluk sistemi gereğince birbinin seçim ve tayininde herhangi bir etkisi olmayan kimselerin birlikte zararın tamamından sorumlu tutulmaları[115], zararın meydana gelmesinde

---

[110] *CHK-Binder/Roberto*, OR. 759, N. 1; *BSK-OR II, Gericke/Waller*, Art. 759, N. 1; *Schucany,* E.: Kommentar zum Schweizerischen Aktenrecht, Schweizerisches Obligationenrecht, 26. Und 27. Titel Die Aktiengesellschaft und Kommanditaktiengesellschaft, Zweite neubearbeitete Auflage, Zurich, Orell Füssli Verlag, 1960, s. 208.

[111] BGE 93 II 322; BGE 97 II 416.

[112] *CHK-Binder/Roberto*, OR. 759, N. 1.

[113] *Forstmoser/Meier-Hayoz*, Aktienrecht, § 25 VIIa, N. 31; *CHK-Binder/Roberto*, OR. 759, N. 1; *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, § 20, N. 22.

[114] *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, § 20, N. 22.

[115] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1209. Bununla birlikte 6762 sayılı eTK m. 315/f. 1 hükmünde buna ilişkin şöyle bir istisnai düzenleme yer almaktaydı: "*275 inci madde hükmü mahfuz olmak üzere bir azalık açılırsa idare meclisi kanuni şartları haiz bir kimseyi geçici olarak seçip ilk toplanacak umumi heyetin tasvibine arz eder. Bu suretle seçilen aza umumi heyet toplantısına kadar vazifesine yapar.*" 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda aynı düzenleme m. 363'te yer almaktadır. Kanun koyucunun TTK m. 363/f. 1'de öngördüğü düzenleme ise şu şekildedir: "*334'üncü madde hükmü saklı kalmak üzere, herhangi bir sebeple bir üyelik boşalırsa, yönetim kurulu, kanuni şartları haiz birini, geçici olarak yönetim kurulu üyeliğine seçip genel kurulun onayına sunar. U yolla seçilen üye, onaya sunulduğu genel kurul toplantısına kadar görev yapar ve onaylanması halinde selefinin süresini tamamlar.*"

esasen sorumlu olan kimselerin değil de sadece hafif kusurları sebebiyle sorumlu olan kimselerin mesul tutulmaları sonucunu doğuran sakıncalı uygulamaları da beraberinde getirmiştir[116]. Aynı zamanda, zarara tek başına sebep olan yönetim kurulu üyesi/leri (mesela, hafif kusur gibi) Borçlar Kanunu'nda öngörülen bireysel indirim sebeplerinden (eBK m. 43-44; TBK m. 51-52; OR 43-44) tek başlarına yararlanabilecek olmakla birlikte; birden fazla yönetim kurulu üyesi ile birlikte kurul halinde meydana getirdikleri zararlar bakımından tam teselsül sorumluluğunda böyle bir imkânın bulunmaması sebebiyle yararlanamayacaklardır[117]. Bütün bu durumlar anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu bakımından müteselsil sorumluluk düzenlemesinin adaletsiz sonuçlar yarattığına dikkati çeken ve bu anlamda *doktrinde* pek çok eleştirinin getirilmesine sebep olan yönler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarının müteselsil sorumluluk olmasının yarattığı adaletsiz sonuçların giderilmesi amacıyla kanun koyucu tarafından birtakım değişiklikler yapılmış ve sorumluluk sistemi "*mutlak müteselsil sorumluluk (Absolute Solidarität)*" yerine "*farklılaştırılmış teselsül (Differenzierte Solidarität)*" olarak değiştirilmiştir[118] (OR Art. 759/Abs. I). Böylece, İsviçre hukukunda, kanun koyucunun öngördüğü farklılaştırılmış teselsül prensibi gereğince, yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu bakımından hem müteselsil

---

[116] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1209.

[117] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1212. Kişisel def'ilerin ve özellikle, bireysel indirim sebeplerinin dış ilişkide ileri sürülemeyeceği doğrultusundaki görüşleri için bkz. *Nomer*, Haksız Filler, s. 56, 57-58; *Nomer*, Borçlar Hukuku, N. 126, s. 162; *Tunçomağ*, Genel Hükümler, s. 599. Aynı zamanda İsviçre Federal Mahkemesinin (BGE) bu yöndeki kararları için bkz. BGE 97 II 403; BGE 93 II 333; BGE 90 II 501; BGE 89 II 122. Bununla birlikte, kişisel def'ilerin birden fazla borçlunun meydana getirdiği zararlar bakımından alacaklı ile aralarında var olan dış ilişkide ileri sürülebileceği hakkındaki görüşler için bkz. *Eren*, s. 820; *Tekinay*, s. 205 vd.; *Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop*, s. 701,702. Belirtmek gerekir ki, *doktrinde*, "*eksik teselsül*" halinde kişisel def'ilerin zarar görene karşı ileri sürülebileceği hususunda görüş birliği bulunmaktaydı. Buna ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. *Oğuzman/Öz*, C. II, N. 46, s. 711; *Nomer*, Borçlar Hukuku, N. 126, s. 162; *Nomer*, Haksız Filler, s. 56; *Kılıçoğlu*, Borçlar Hukuku, s. 479; *Eren*, s. 820; *Deschenaux/Tercier*, s. 241.

[118] *Altherr*, [*Brem/Bühlmann*], s. 593; *CHK-Binder/Roberto*, OR. 759, N. 2; *Gauch/Stöckli*, s. 290.

sorumluluk prensibinden vazgeçilmemiş hem de bireysel indirim sebeplerinin dış ilişkide de ileri sürülebilmesi imkânı getirilmiştir[119]. İsviçre hukukunda 4 Ekim 1991 tarihinde gerçekleştirilen İsviçre Borçlar Kanunu (OR) değişikliği 1 Temmuz 1992 tarihinde yürürlüğe girmiştir[120]. İsviçre Borçlar Kanunu (OR) Art. 759'da öngörülen farklılaştırılmış teselsüle ilişkin esasalar, zamanla İsviçre Federal Mahkemesi'nin (BGE) kararlarına da konu olmuştur[121].

3. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Getirilen Sorumluluk Sistemi

a. Genel Olarak

Türk hukukunda, müteselsil sorumluluğun (*Solidarische Haftung*) meydana getireceği sakıncaları gidermek isteyen kanun koyucu, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda İsviçre şirketler hukuku alanında 1991 yılında yapılan değişikle paralel bir şekilde düzenleme yapma yoluna gitmiş ve "*farklılaştırılmış teselsül*" ("*Differenzierte Solidarität*") prensibini TTK m. 557 hükmünde ifade etmiştir. Böylece, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun farklılaştırılmış teselsül prensibini düzenleyen 557'nci maddesi, 1991 yılında değiştirilen İsviçre Borçlar Kanunu (OR) Art. 759[122] hükmünden iktibas edilmiştir.

---

[119] *CHK-Binder/Roberto*, OR. 759, N. 4; *Handkomm-Bertschinger*, OR Art. 759, N. 3; *Guhl*, T./*Druey*, N. J.: Das Schweizerische Obligatonenrecht, 9. Auflage, Zurich, Schulthess Juristiche Medien AG, 2000, § 72, N. 56.

[120] *Meier-Hayoz/Forstmoser*, Gesellschaftsrecht, § 6, N. 42. Böylelikle, İsviçre Borçlar Kanunu (OR) Art. 759 Abs. I düzenlemesi uyarınca, "*Eğer birden çok kimse aynı zararı tazminle yükümlü ise, bunlardan her biri zarardan kendisine isnat edilebilecek şahsi kusuru ve durumun gerekleri ölçüsünde müteselsilen sorumludur*" denilmek suretiyle anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu bakımından farklılaştırılmış teselsül ilkesinin kabul edildiği açıkça ifade edilmiştir (*Meier-Hayoz/Forstmoser*, Gesellschaftsrecht, § 12, N. 249).

[121] İsviçre Federal Mahkemesinin 11 Haziran 1996 tarihli kararı hakkındaki açıklamalar için bkz. *Karayalçın,* s. 668-668; *Helvacı*, 759. Madde, s. 230-231.

[122] İsviçre Borçlar Kanunu'nun (OR) "C. *Solidarität und Rückgriff*" kenar başlıklı Art. 759 hükmünün orijinal metni şu şekildedir:

Farklılaştırılmış teselsül prensibini düzenleyen mehaz İsviçre Borçlar Kanunu (OR) Art. 759 hükmü ile aynı esasları içeren Türk Ticaret Kanunu m. 577 hükmünde;

> *"(1) Birden çok kişinin aynı zararı tazminle yükümlü olmaları halinde, bunlardan her biri, kusuruna ve durumun gereklerine göre, zarar kişisel olarak kendisine yükletilebildiği ölçüde, bu zarardan diğerleriyle birlikte müteselsilen sorumlu olur.*
>
> *(2) Davacı birden çok sorumlu kişiyi zararın tamamı için birlikte dava edebilir ve hâkimin aynı davada her bir davalının tazminat borcunu belirlemesini isteyebilir.*
>
> *(3) Birden çok sorumlu arasındaki başvuru, durumun bütün gerekleri dikkate alınarak hâkim tarafından belirlenir."*

denilmektedir[123]. Görüldüğü üzere, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 557'de anonim şirketler sorumluluk hukuku bakımından 6762

"[1] *Sind für einen Schaden mehrere Personen ersatzpflichtig, so ist jede von ihnen insoweit mit den anderen solidarich haftbar als ihr der Schaden aufgrund ihres eigenen Verschuldens und der Umstände persönlich zurehenbar ist.*

[2] *Der Kläger kann mehrere Beteiligte gemeinsam für den Gesamtschaden einklagen und verlangen, dass der Richter im gleichen Verfahren die Ersatzpflicht jedes einzelnen Beklagten festsetzt.*

[3] *Der Rückgriff unter mehreren Beteiligten wird vom Richter in Würdigung aller Umstände bestimmt*" (http://or.gesetzestext.ch/artikel.cfm?key=1077&art=Die_Aktiengesellschaft).

İsviçre Borçlar Kanunu'nun (OR) 759'uncu maddesinin Türkçesi karşılığı ise şu şekildedir:

"[1]*Eğer birden fazla kimse aynı zararı tazminle yükümlü ise bunlardan her biri zarardan kendisine isnat edilebilecek şahsi kusuru ve durumun gerekleri ölçüsünde müteselsilen sorumludur.*

[2] *Davacı zararın tamamı için birden fazla kişiye davasını yöneltebilir ve hâkimden bu davada davalılardan her birinin ödemesi gereken tazminatı belirlemesini talep edebilir.*

[3] *Hâkim birden fazla kimse arasındaki rücu davasını durumun bütün gereklerini gözeterek karara bağlar."*

[123] *Göktürk/Can*, s. 249 vd.; *Helvacı*, Farklılaştırılmış Teselsül, s. 84 vd.; *von der Crone*, s. 2 ff; *Çamurcu*, s. 105 vd; *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, § 16, N. 16-24 ff; *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, § 34, N. 23 ff; *Pulaşlı*, Şerh Cilt II, § 58, N. 24 ff; *Şener*, s. 419 vd; *Bahtiyar*, s. 358 vd; *Bilgili/Demirkapı*, s.598 vd. Farklılaştırılmış teselsül ilkesinin uygulanabilmesi için öncelikle anonim ortaklıkta birden fazla yönetim kurulu üyesinin bulunması gerekmektedir. Zira, anonim ortaklığın sadece bir yönetim kurulu üyesinin bulunması halinde farklılaştırılmış teselsül ilkesinin uygulanmasına imkân yoktur (*Şener*, s. 419)

sayılı Ticaret Kanunu m. 336 vd.'nda öngörülmüş olan "*mutlak müteselsil sorumluluk*" (*Absolute Solidarität*) anlayışından vazgeçilerek 1991 yılında değiştirilen mehaz İsviçre Borçlar Kanunu (OR) Art. 759'da benimsenmiş olan prensip ile neredeyse aynı olan bir düzenleme getirilmiştir[124]. Böylelikle farklılaştırılmış teselsül ile teselsülün amacı olan alacaklının borçlunun aczinden korunması söz konusu olmaya devam etmekle birlikte[125], dış ilişkide, her bir borçlunun kusurunun ve durumun gereklerinin dikkate alınması yoluyla hakkaniyet ve adalete uygun bir çözüm sağlanması hedeflenmiştir[126].

b. Farklılaştırılmış Teselsül

Farklılaştırılmış teselsül ile aynı zarardan sorumlu olan birden fazla yönetim kurulu üyesinin her birinin, bireysel indirim sebeplerini alacaklı ile aralarında var olan (dış) ilişkide ileri sürerek zararın tamamından değil; sadece kusuruna göre kendisine isnat edilebilen oranda sorumlu tutulabilmesi kastedilmektedir[127] (TTK m. 557/f. 1; OR Art. 759/Abs. I). Diğer bir deyişle, farklılaştırılmış teselsül ilkesi gereğince, zarardan sorumlu olan her bir yönetim kurulu üyesi, kusurlu davranışı ile birlikte verdikleri zararın oluşumundaki katkısı oranında sorumlu tutulabilecektir[128]. Bu sebepledir ki, birlikte sorumlu olan birden fazla yönetim kurulu üyesinin sorumluluğu, meydana gelen zarardan tek başlarına sorumlu olsalardı, kendilerinden talep edilebilecek olan miktardan daha fazla olmayacak ve kimse kendisine isnat edilebilenden daha ağır bir sorumluluğa katlanmak durumunda kalmayacaktır[129].

Kanun koyucunun TTK m. 557/f. 1 hükmünde öngördüğü düzenleme uyarınca, aynı zarardan birlikte sorumlu olan birden fazla kişi

---

[124] *Kendigelen*, İlk Tespitler, s. 464; *Çamoğlu*, AO, s. 416.

[125] *Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop*, s. 290.

[126] *Göktürk/Can*, s. 253.

[127] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1213; *CHK-Binder/Roberto*, OR. 759, N. 2-4; *Handkomm-Bertschinger*, OR Art. 759, N. 3; *Guhl/Druey*, § 72, N. 56.

[128] *Helvacı*, 759. Madde, s. 229; *Çamoğlu*, AO, s. 416; *CHK-Binder/Roberto*, OR. 759, N. 4; *Guhl/Druey*, § 72, N. 56.

[129] *Kendigelen*, İlk Tespitler, s. 465.

bakımından, müteselsil sorumluluk prensibi var olmaya devam etmekle birlikte; sorumlu olan kişiler arasındaki müteselsil sorumluluk, her birinin "*kusuruna ve durumun gereklerine göre*" kendisine yükletilebilecek olan miktarla sınırlandırılmaktadır[130] (OR Art. 759/Abs. I). Bu sebepledir ki, farklılaştırılmış teselsülde, borçlular arasındaki dış ilişkide, teselsül devam etmekle birlikte, mutlak müteselsil sorumlulukla kıyas edildiğinde borçlu lehine bir iyileştirme söz konusu olmaktadır[131].

Kanun koyucunun gerek İsviçre Borçlar Kanunu (OR) Art. 759 hükmünde ve gerekse de Türk Ticaret Kanunu m. 557'de öngördüğü düzenleme uyarınca, müteselsil sorumlulukta uygulanması söz konusu olmayan ve bu sebeple de *doktrinde* sıkça eleştirilen[132] OR Art. 43-44 ve eBK m. 43-44 hükümlerinde belirtilen tazminatın belirlenmesine ve indirilmesine ilişkin esaslar; birden fazla yönetim kurulu üyesinin sorumluluğu bakımından dış ilişkide uygulanabilme imkânı kazanmıştır[133] (OR Art. 759/Abs. I; TTK m. 557/f. 1). Zira, kanun koyucu, davacının sorumlu yönetim kurulu üyeleri aleyhine dava açması durumunda hâkime durumun gereklerini dikkate alarak her bir yönetim kurulu üyesinin sorumlu olduğu miktarı belirleme görevi getirmektedir[134]. Kanun koyucunun hâkime verdiği "*durumun gereklerini*" dikkate alma görevi ile kastettiği 6098 sayılı TBK m. 51 ile m. 52'de (eBK m. 43-44) öngördüğü

---

[130] *Kendigelen*, İlk Tespitler, s. 465; *CHK-Binder/Roberto*, OR. 759, N. 4; *Handkomm-Bertschinger*, OR Art. 759, N. 3; *Guhl/Druey*, § 72, N. 56.

[131] *Göktürk/Can*, s. 253; *Helvacı*, Farklılaştırılmış Teselsül, s. 85.

[132] Nitekim gerek İsviçre hukukunda ve gerekse de Türk hukukunda doktrinde sıkça eleştirilen bir durum müteselsil sorumlulukta bireysel indirim sebeplerinin (eBK m. 43-44; OR Art. 43-44) dış ilişkide ileri sürülememesiydi (*Forstmoser/Meier-Hayoz*, Aktienrecht, § 25 VIIa, N. 31) Bkz. yuk. II, B, 1, b ve 2.

[133] *Helvacı*, 759. Madde, s. 228; *Kendigelen*, İlk Tespitler, s. 465; *Pulaşlı*, Şerh Cilt II, N. 32, s. 1942. Nitekim, kanun koyucu, davacının sorumlu yönetim kurulu üyeleri aleyhine dava açması halinde, hâkime kusur ilkesine göre, her davalının sorumlu olacağı miktarı tespit etme ödevi getirmiştir (*Pulaşlı*, Şerh Cilt II, N. 32, s. 1942). *CHK-Binder/Roberto*, OR. 759, N. 4; *Handkomm-Bertschinger*, OR Art. 759, N. 3; *Guhl/Druey*, § 72, N. 56. Zarar görenin kusurunun bu anlamda dikkate alınıp alınmayacağı konusunda bu hususta ele alınmış bir çalışma için bkz. *Baysal*, Z. B.: Zarar Görenin Kusuru (Müterafik Kusur), İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012.

[134] *CHK-Binder/Roberto*, OR. 759, N. 4; *Guhl/Druey*, § 72, N. 56; *Pulaşlı*, Şerh Cilt II, N. 33, s. 1943.

kusurun derecesi dışında kalan tazminattan indirim sebeplerinin göz önünde bulundurulmasıdır[135]. Bu kapsamda, zarar görenin zarara razı olması örnek olarak gösterilebilecektir[136]. Nitekim zarar veren yönetim kurulu kararının genel kurul tarafından onaylanması veya genel kurulun yönetim kurulunu yönlendirmesi zarar görenin zarara razı olması şeklinde değerlendirilebilecektir[137].

Farklılaştırılmış teselsülde, davacının müteselsil sorumluların her birinin sorumlu olduğu miktarı tespit etmesi ve taleplerini bu yönde sınırlaması zor olduğundan kanunda davacıya zararın tamamını birlikte dava etme ve hâkimden her bir davalının tazminat borcunun belirlenmesini isteme imkânı getirilmiştir[138] (TTK m. 557/f. 2; OR Art. 759, Abs. II). Kanun koyucu, birden fazla yönetim kurulu üyesinin birlikte dava edilebilmesine olanak tanımakla davacı alacaklıya usul hukuku bakımından kolaylık sağlama yoluna gitmiştir[139]. Zira, davacı alacaklıya sorumlu olan birden fazla yönetim kurulu üyesini dava etme imkanının tanınmasının bir sonucu olarak, davalı tarafta birden fazla kişinin bulunmasına karşılık tek bir davalı mevcutmuş gibi kabul edilebilecek ve bu sayede, davacının talebinin bazı davalılar bakımından reddedilmesi halinde zarardan sorumlu olmadıkları ortaya çıkan davalılar bakımından davacının yargılama giderlerine mahkûm edilmeleri söz konusu olmayacaktır[140].

Türk Ticaret Kanunu m. 557/f. 3'te ise, sorumlular arasındaki ilişki düzenlenmektedir. Buna göre, birden çok sorumlu arasındaki başvuru,

---

[135] *Pulaşlı*, Şerh Cilt II, N. 33, s. 1943.

[136] *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, § 12, N. 133.

[137] *Tekinalp*, Sermaye Ortaklıkları, § 12, N. 133.

[138] *Handkomm-Bertschinger*, OR Art. 759, N. 7 ff.; *CHK-Binder/Roberto*, OR. 759, N. 8; *Guhl/Druey*, § 72, N. 57; *Kendigelen*, İlk Tespitler, s. 465. Böylece, hâkim her bir sorumlunun indirim sebeplerini göz önünde bulundurarak "*dış ilişkide*" söz konusu olan müteselsil sorumluluk tutarını tespit etmektedir. Zira, bu aşamada mahkemece tespit edilecek olan sorumluluk miktarı, borçlulara arasındaki iç ilişki hakkında olmayıp yalnızca zarardan sorumlu olan birden fazla yönetim kurulu üyesinin alacaklıya karşı dış ilişkideki sorumluluklarına yöneliktir (*Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1222).

[139] TTK m. 557'nin madde gerekçesi; *Kendigelen*, İlk Tespitler, s. 465; *Kandemir*, s. 3851.

[140] *Kendigelen*, İlk Tespitler, s. 454-465; *CHK-Binder/Roberto*, OR. 759, N. 10; *Handkomm-Bertschinger*, OR Art. 759, N. 9; *Guhl/Druey*, § 72, N. 57.

durumun bütün gerekleri dikkate alınarak hâkim tarafından belirlenecektir[141]. Bu düzenleme göstermektedir ki, hâkim rücu hakkının tayini bakımından büyük bir serbestiye sahiptir[142].

III. BANKA YÖNETİCİLERİNİN BANKANIN UĞRADIĞI ZARARLARDAN DOĞAN SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN OLARAK ÖNGÖRÜLEN ESASININ HUKUKİ NİTELİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Genel Olarak

Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde, kanuna aykırı karar ve işlemleri ile banka hakkında 71'nci maddenin uygulanmasına sebep olan yöneticilerin şahsen iflasını gerektiren sorumluluk davasında sorumluluk sınırının bankaya verilen zararla sınırlı olacağı şeklinde özel bir kanuni düzenlemeye yer verilmektedir[143]. Böylece kanun koyucu, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmü ile Türk Ticaret Kanunu'nda anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu bakımından öngörülen düzenlemelerden (eTK m. 336 vd.; TTK m. 557; karş OR Art. 759) önemli ölçüde ayrılmakta ve ona farklı bir boyut getirmektedir[144].

Bu doğrultuda, bankaya karşı aynı zarara birlikte sebep olan banka yöneticilerinin nasıl sorumlu tutulacaklarının tespit edilebilmesi bakı-

---

[141] *Çamoğlu*, AO, s. 416; *Şener*, s. 420; *Bahtiyar*, s. 388; *Bilgili/Demirkapı*, s. 601.

[142] *Şener*, s. 420; *Bahtiyar*, s. 388.

[143] *Alıcı*, s. 1056; *Yasaman*, s. 3, 11, 70; *Taşdelen*, s. 1065-1066; *Tekinalp*, Fondaki Banka, N.177, s. 80; *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-14, s. 294; *Çamoğlu*, [*Poroy/Tekinalp*], N. 621u, s. 335; *Reisoğlu*, s. 956; *Muşul*, İcra ve İflas Hukuku C. II, s. 1400; *Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes*, § 1, s. 397; *Kuru*, El Kitabı, § 70, s. 1098; *Üstündağ*, s. 17; *Yıldırım/Deren-Yıldırım*, 2K, § 3, s. 361.

[144] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1209, 1226. Kanun koyucunun Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde öngörülen iflas talebinde getirdiği sistem ile 6762 sayılı yürürlükten kaldırılan eTK m. 336'da öngörülen "*müteselsil sorumluluk*" esasından önemli ölçüde ayrıldığı şeklindeki ifadeler için bkz. *Çamoğlu*, [*Poroy/Tekinalp*], N. 621u; *Battal*, s. 207, dn. 173.

mından, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde öngörülen düzenlemenin hukuki niteliğinin tespit edilmesi önem arz etmektedir[145]. Bununla birlikte, Bankacılık Kanunu m. 110'da getirilen ve banka yöneticilerinin bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak şahsen sorumlulukları yoluna gidilerek Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) kararına istinaden yöneticiler hakkında iflas yoluyla takipte bulunulabilmesini öngören düzenleme ile kanun koyucunun getirdiği sorumluluk esasının hukuki niteliğinin ne olduğu doktrinde tartışmalıdır[146]. 5411 sayılı Ban. K. m. 110 (BankK. m. 17) hükmünde yer alan ve "*bankaya verilen zararla sınırlı olarak şahsen sorumluluk*" ifadesi ile kastedilenin ne olduğunu izah etmek amacıyla Türk hukuk doktrininde ileri sürülen görüşleri aşağıdaki şekilde ifade etmek mümkündür.

B. Bankaya Verilen Zararla Sınırlı Şahsi Sorumluluk Prensibinin Hukuki Niteliğine İlişkin Olarak Doktrinde İleri Sürülen Görüşler

1. Müteselsil Sorumluluğa İlişkin Görüş:

Doktrinde ileri sürülen bu görüşe göre, kanun koyucunun getirdiği düzenleme ile Bankacılık Kanunu m. 71 uyarınca, bankanın faaliyet izninin kaldırılmasına ya da TMSF'ye devredilmesine sebebiyet veren birden fazla banka yöneticisi hakkında "*müteselsil sorumluluk*" (*solidarische Haftung*) esası söz konusu olacaktır[147]. Zira, Ban. K. m. 110'da

---

[145] Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde öngörülen sorumluluk esası ile kastedilen hususun iflas yargılaması bakımından arz ettiği önem hakkındaki açıklamalarımız için bkz. aşa. IV, B.

[146] *Göktürk/Can*, s. 274.

[147] *Alıcı*, s. 1057; *Reisoğlu*, s. 956; *Taşdelen*, s. 1063; Türk hukuk doktrininde *Akdağ-Güney*, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde, müteselsil sorumluluğa yer vermediğini ileri sürmekle birlikte banka yönetim kurulu üyelerinin bir zarara ortak işlem ve kararları ile sebebiyet vermeleri halinde, 818 sayılı borçlar Kanunu'nda öngörülen "*tam teselsül*" düzenlemesi uyarınca, bir müteselsil sorumluluğun söz konusu olacağını savunmaktadır (*Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1228-1229). Karş. *Tekinalp*, Fondaki Banka, N. 177, s. 80. Zira, doktrinde *Tekinalp*'e göre, Bankalar Kanunu'nda öngörülen sorumluluk

öngörülen sorumluluğun müteselsil sorumluluk olduğunu savunan yazarların bir kısmı, her ne kadar Bankacılık Kanunu m. 110'da açıkça müteselsil sorumluluktan bahsedilmese[148] ve buradaki düzenlemenin müteselsil sorumluluğu dışladığı şeklinde bir düşünce söz konusu olabilecekse de kanun koyucunun amacına göre yorum yapılmasının gerektiği ifade edilmektedir[149]. Nitekim, burada kanun koyucunun Ban. K. m. 110 hükmünü getirmekteki amacının kötüniyetli ve kusurlu banka yöneticileri karşısında TMSF'nin yararını koruma düşüncesinin söz konusu olduğunu; bu sebeple de, burada getirilen sorumluluk esasının hükmün lafzına rağmen müteselsil sorumluluk şeklinde anlaşılmasının gerektiği savunulmaktadır[150].

Bankacılık Kanunu m. 110 düzenlemesindeki sorumluluğun niteliğini değerlendiren ve buradaki sorumluluğun müteselsil sorumluluk olduğunu kabul eden yazarlar arasında müteselsil sorumluluğun dayanakları bakımından fikir birliğinin bulunmadığını ifade etmek mümkündür[151]. Nitekim, burada bahsedilen sorumluluğun müteselsil sorumluluk olabileceğini kabul eden görüşlerden birisi, yönetim kurulu üyelerinin bir zarara ortak işlemle ve kararla birlikte sebep olmaları halinde, 818

düzenlemesine göre, müteselsil sorumluluğun uygulandığı hallerde dahi, kanun koyucunun düzenlemesi uyarınca, her bir sorumlunun sorumluluğunun miktarının "*bankaya verdikleri zarar*" ile sınırlanması söz konusu olup, iflasın müteselsilen sorumlu tutulan miktarın tamamının talep edilmesi suretiyle değil; bu tutar içerisinden ilgili yönetim kurulu üyesine isnat edilen miktarın esas alınması esasını benimsemiştir. *Tekinalp*'e göre, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde öngörülen sistem, müteselsil sorumluluğun terk edilmesi olmayıp iç ilişkide gerçekleşmesi söz konusu olan rücuun başlangıçta dikkate alınması anlamına gelmektedir (*Tekinalp*, Fondaki Banka, N. 177, s. 80).

148 *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1227; *Reisoğlu*, s. 956; *Battal*, s. 209.

149 *Göktürk/Can*, s. 274.

150 *Battal*, s. 356; *Göktürk/Can*, s. 274.

151 *Göktürk/Can*, s. 274. Bu kapsamda, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde öngörülen bankaya verilen zarara sınırlı şahsi sorumluluk düzenlemesinde öngörülen sorumluluk esasının müteselsil sorumluluk (*Solidarische Haftung*) olduğunu savunan yazarların görülerine esas teşkil eden gerekçeleri hakkında bkz. *Alıcı*, s. 1057; *Reisoğlu*, s. 956; *Taşdelen*, s. 1063; *Tekinalp*, Fondaki Banka, N. 177, s. 80; *Çamoğlu*, [*Poroy/Tekinalp*], N. 621u. Aynı zamanda Yargıtay'ın bu yöndeki bir kararı için bkz. Yarg. 19. HD, 8.7.2004, K. 2003/12100, K. 2004/8151 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

sayılı Borçlar Kanunu m. 50 uyarınca[152] müteselsil sorumluluklarının söz konusu olabileceğini savunmaktadır[153]. Yine, birden fazla banka yöneticisinin Ban. K. m. 110 anlamındaki sorumluluğunun müteselsil sorumluluk olduğunu kabul eden diğer bir görüşe göre, burada esasen müteselsil sorumluluk söz konusu olmakla birlikte, kanun koyucu teselsül ilkesinden bir ölçüde ayrılmıştır[154]. Nitekim, kanun koyucu bireysel olarak her bir yöneticinin "*bankaya verdiği zararla*" sınırlı olarak sorumlu olacağını kabul etmekte ve tespit edilecek olan bu miktar üzerinden iflaslarının talep edilebileceğini kabul etmektedir[155].

2. Farklılaştırılmış Teselsül Görüşü:

Doktrinde ileri sürülen diğer bir görüşe göre; Bankacılık Kanunu m. 110'da ifade edilen (karş. BankK m. 17) sorumluluk sistemi ana hatları ile İsviçre Borçlar Kanunu (OR) Art. 759'da öngörülen "*farklılaştırılmış teselsül*" (*Differenzierte Solidarität*) sistemine benzemektedir[156]. Nitekim, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde yer alan banka yöneticileri ile denetçilerinin *"…bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak… şahsi*

[152] 818 sayılı Borçlar Kanunu m. 50 hükmünde tam teselsül olarak ifade edilen ve "*birden fazla kişinin aynı zarardan ortak kusurları nedeniyle sorumluluğu*" hakkındaki açıklamalarımız için bkz. yuk. II, B,1, b.

[153] *Reisoğlu*, s. 956; *Alıcı,* s. 1057. *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1229. Nitekim, bu görüşü savunanlardan *Akdağ-Güney*'e göre, banka yönelik kurulu üyelerinin birlikte aynı zarara sebebiyet vermeleri halinde, müteselsilen sorumlu olmaları Bankalar Kanunu'nun düzenlemesinden değil; 818 sayılı Borçlar Kanunu m. 50 hükmünden kaynaklanmaktadır. Ayrıntılı açıklamalar için bkz. *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1228-1229. Türk hukuk doktrininde, *Alıcı*'ya göre, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmüne göre sorumluluğu tespit edilen banka yöneticilerinin tamamı hakkında açılan iflas davasında bazı yöneticiler bakımından feragat edilmesi aynı karar ve işlemler nedeniyle diğer banka yöneticilerinin de sorumluluğuna gidilememesi sonucunu doğuracaktır (*Alıcı,* s. 1057).

[154] *Tekinalp*, Fondaki Banka, N. 177, s. 80; *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621u.

[155] *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621u; *Tekinalp*, Fondaki Banka, N. 177, s. 80.

[156] *Tekinalp*, Fondaki Banka, s. 80, 81; *Çamoğlu,* İflasın Koşulları, s. 14, 15; *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621u. Nitekim, doktrindeki bir görüşe göre, kanun koyucu Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde, İsviçre Borçlar Kanunu (OR) Art. 759'da öngörülen yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu konusunda farklılaştırılmış teselsül (*Differenzierte Solidarität*) sistemini Türk hukukuna getirme konusunda ilk adımı atmış bulunmaktadır (*Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621u).

sorumlulukları yoluna" gidilebileceği şeklindeki ifade, İsviçre Borçlar Kanunu (OR) Art 759'da ifade edilen "*... her biri kusuruna ve durumun gereklerine göre, zarar bireysel olarak kendisine isnat edilebildiği ölçüde diğerleriyle birlikte sorumlu olur*" ifadesiyle bir benzerlik göstermektedir[157].

Bu görüşe göre, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmü, temelde müteselsil sorumlu olan yöneticiler hakkında rücuun başlangıçta dikkate alınmasını gerektirmekte olup, bankaya verilen zarardan müteselsilen (*Gesamtschuldnerisch*) sorumlu olan yöneticiler ile denetçiler arasında uygulanacak olan sorumluluk miktarı bakımından iflasın müteselsil sorumlu olunan miktar üzerinden değil de; bu tutar içerisinde her bir sorumluya isnat edilebilecek olan miktarın esas alınmasını gerekmekte olup Ban. K. m.110 düzenlemesi bu açıdan, İsviçre Borçlar Kanunu m. 759'da öngörülen farklılaştırılmış teselsül sistemine benzemektedir[158]. Yalnızca, kanun koyucunun Türk hukukunda banka yöneticileri ile denetçilerinin m. 110 uyarınca iflasının istenebilmesi bakımından öngördüğü sistem, İsviçre Borçlar Kanunu (OR) Art. 759'da öngörülen düzenlemeden, her bir sorumlunun bankayı uğrattığı zarar miktarının Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) tarafından hesaplanmasını gerektirmesi ve rücuun mahkeme kararına bırakılmaması bakımından farklılaşmaktadır[159].

3. Şahsi Sorumluluk Görüşü:

Türk hukuk doktrininde ileri sürülen diğer bir görüşe göre, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde müteselsil sorumluluk değil; şahsi sorumluluk düzenlenmektedir[160]. Nitekim, Ban. K. m. 110 hükmünde

---

[157] *Tekinalp*, Fondaki Banka, s. 81. Nitekim, Doktrinde kanun koyucunun Bankacılık Kanunu m. 110 hükmü ile İsviçre Borçlar Kanunu (OR) Art. 759 ile kabul edilen farklılaştırılmış teselsül ilkesini Türk hukukunda da kabul etmenin adımını atmış olduğu ifade edilmektedir (*Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621u; *Çamoğlu*, İflasın Koşulları, s. 14).

[158] *Tekinalp*, Fondaki Banka, s. 81; Aynı görüşte bkz.: *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621u.

[159] *Tekinalp*, Fondaki Banka, s. 81.

[160] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1228, 1229; *Battal*, s. 209. Nitekim, doktrinde *Battal*'a göre, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünü öngören kanun koyucu, birden fazla banka yöneticisinin sorumlu olması halinde sorumlu olan banka yöneticilerinin aralarında müteselsil sorumluluk olacağı yönünde herhangi bir kural koymuş değildir (*Battal*, s. 209).

açık veya zımni olarak herhangi bir şekilde müteselsil sorumluluğa yer verilmemektedir[161]. Zira, gerek yürürlükten kaldırılan Bankalar Kanunu m. 17'de gerekse de 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde banka yöneticileri aleyhine açılacak olan şahsi iflas davaları bakımından Türk kanun koyucusu bilinçli bir şekilde müteselsil sorumluluk esasından vazgeçmiş bulunmaktadır[162]. Kanun koyucunun açık bir düzenlemesi bulunmadığı için Bankacılık Kanunu m. 110 hükmü uyarınca açılacak olan şahsi iflas davaları bakımından müteselsil sorumluluktan bahsetmek mümkün değildir; yöneticilerin bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak sorumlulukları yoluna gidilerek iflasları talep edilebilecektir[163]. Böylece, mahkeme her bir sorumlunun şahsi sorumluluğunu ayrı ayrı belirleyecektir[164].

C. Görüşümüz

Bankacılık Kanunu m. 110 hükmü gerek yürürlükten kaldırılan 6762 sayılı eTK m. 336 vd.'nda öngörülen müteselsil sorumluluk düzenlemelerinin varlığında ve gerekse de değiştirilerek yürürlükte giren 6102 sayılı TTK m. 557'de öngörülen farklılaştırılmış teselsül düzenlemelerinden anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğuna farklı bir boyut getirmektedir[165].

---

[161] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1227; *Reisoğlu*, s. 956.

[162] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1227. Nitekim, kanun koyucunun açık bir düzenlemesi bulunmadığı için Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde müteselsil sorumluluk düzenlemesinden bahsetmek mümkün değildir. Zira Türk Hukukunda müteselsil sorumluluk kanuna veya sözleşmeye dayanabilir (eBK m. 142). 5411 sayılı Bankacılık Kanununda ise kanun koyucunun müteselsil sorumluluk düzenlemesi getirdiğinden söz edilememektedir (*Battal*, s. 209; *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1227-1228).

[163] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1227.

[164] *Battal*, s. 209.

[165] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1029, 1226. Kanun koyucunun 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde öngördüğü bankaya verilen zararla sınırlı şahsi sorumluluk düzenlemesinde öngörülen sorumluluk sebebiyle iflas talebi bakımından öngördüğü sistem ile 6762 sayılı yürürlükten kaldırılan eTK m. 336 vd.'nda (karş. TTK m. 557) öngörülen müteselsil sorumluluk esasından önemli ölçüde ayrıldığı hakkındaki ayrıntılı açıklamalar için bkz. *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621u; *Battal*, s. 207, dn. 173.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu, bankaya zarar veren (m. 71) yöneticilerin sorumluluğu bakımından, *"…verilen zararla sınırlı sorumluluk…"* esasını benimsemiş[166] olmakla birlikte, kanun koyucunun m. 110 hükmünde öngördüğü düzenlemenin ifadesi oldukça muğlaktır. Kanun koyucunun şahsi sorumluluğu düzenlediği 110'ncu madde hükmünün lafzından her bir üyenin verdiği zararla sınırlı olarak sorumlu olacakları ifade edildiğinden, zararın tamamından bir veya birden fazla kimsenin sorumlu tutulabildiği müteselsil sorumluluğun öngörülmekte olduğu sonucu çıkarılamamaktadır[167]. Zira, Ban K m. 110 hükmünde ise, aynı zarara sebep olan birden fazla banka yöneticisinin sorumluluğu verdikleri zararla sınırlı olarak şahsi sorumluluk olarak düzenlenerek aralarında müteselsil sorumluluk tayin edildiğine dair bir ifadeye yer verilmemiştir[168]. Bu sebepledir ki, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünün mevcut hali müteselsil sorumluluk hükümlerinin uygulanmasına imkân vermemektedir[169]. Bir başka açıdan değerlendirildiğinde ise, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 557'de ifade edilen farklılaştırılmış teselsül ile de Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde getirdiği şahsi sorumluluk düzenlemesinin tam anlamıyla örtüşmediği ortadadır. Zira, farklılaştırılmış teselsülde birden fazla yönetim kurulu üyesinin arasında müteselsil sorumluluk var olmakla birlikte (TTK m. 557; OR Art. 759), mahkemeden bireysel indirim sebeplerinin göz önünde bulundurulmasını isteyebilmektedirler[170].

---

[166] *Alıcı,* s. 1056; *Yasaman*, s. 3, 11, 70; *Taşdelen*, s. 1065-1066; *Tekinalp*, Fondaki Banka, N.177, s. 80; *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-14, s. 294; *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621u, s. 335; *Reisoğlu*, s. 956; *Muşul,* İcra ve İflas Hukuku C. II, s. 1400; *Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes,* § 1, s. 397; *Kuru*, El Kitabı, § 70, s. 1098; *Üstündağ*, s. 17; *Yıldırım/Deren-Yıldırım*, 2K, § 3, s. 361.

[167] Nitekim, kanun koyucu tarafından da kanun maddesinde, birden fazla banka yöneticisi aleyhine açılacak olan şahsen iflas davasına ilişkin düzenlemede (5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110; 4389 sayılı Bankalar Kanunu m. 17) müteselsil sorumluluğa ilişkin bir kuralın konulmuş olmadığı hakkında bkz. *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1227; *Reisoğlu*, s. 956; *Battal*, s. 209.

[168] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1227; *Reisoğlu*, s. 956; *Battal*, s. 209.

[169] *Göktürk/Can*, s. 279.

[170] *Handkomm-Bertschinger*, OR Art. 759, N. 7 ff.; *CHK-Binder/Roberto*, OR. 759, N. 8; *Guhl/Druey*, § 72, N. 57; *Kendigelen*, İlk Tespitler, s. 465.

Kanaatimizce, kanun koyucunun öngördüğü düzenleme uyarınca, burada banka yöneticilerinin birlikte verdikleri zararlar bakımından sorumlulukları şahsi sorumluluk şeklinde nitelendirilebilecektir. Zira, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile banka yöneticilerinin m. 110 anlamında sorumluluk sınırı bankaya verilen zararla sınırlandırılarak hafifletilmişse de sorumluluğun yaptırımı olarak öngörülen iflas davası ile sorumluluk kuralı önemli ölçüde ağırlaştırılmıştır[171]. Hal böyle olmakla birlikte, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde yer alan "*… bankaya verilen zararla sınırlı sorumluluk…*" ifadesinin ne anlama geldiği uygulama açısından sorun teşkil ettiğinde, genel kanun niteliğindeki Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen birden fazla yönetim kurulu üyesinin birlikte verdikleri zarardan doğan sorumlulukları bakımından düzenlenen farklılaştırılmış teselsüle ilişkin esastan (TTK m. 557; OR Art. 759) gerektiğinde faydalanılabilmek mümkün olup, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmündeki özellikli şartların da sağlanmasının gerektiği gözden kaçırılmamalıdır.

IV. BANKAYA VERİLEN ZARARLA SINILI ŞAHSİ SORUMLUĞUN YAPTIRIMI OLARAK İFLAS DAVASI

A. Genel Olarak

Birden fazla banka yöneticisinin bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak şahsen iflasları yoluna gidilirken bankanın uğradığı zararın hangi yöneticinin karar ve işlemlerinin neticesinde meydana geldiğinin tespitini iflas kararını verecek olan mahkeme gerçekleştirecektir[172]. Bu doğrultuda, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmüne göre, Tasarruf Mevduatı ve Sigorta Fonu (TMSF) tarafından, kanuna aykırı karar ve işlemleriyle bankanın faaliyet izninin kaldırılmasına veya Fona'a devredilmesine (Ban. K. m. 71) sebep olan yöneticileri veya denetçileri aleyhine bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak şahsen iflasları talebiyle yetkili olan asliye

[171] *Akdağ-Güney*, OR Art. 759, s. 1236.

[172] *Battal*, s. 208; *Çamoğlu*, İflasın Koşulları, s. 15; *Yasaman*, s. 11.

ticaret mahkemesine (Ban. K. m. 142) başvurularak haklarında "*doğrudan doğruya iflas davasının*"[173] açılması gerekmektedir[174].

Kanun koyucu, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde, bankaların sermaye piyasasının önemli aktörlerinden biri olduğunu göz önünde bulundurmakta ve onların zarar görmelerinin neticesinde meydana gelecek olan zararların toplumsal etkilerinin de bulunduğunu dikkate alarak, birtakım zararların doğmadan önce önlenmesini[175] ya da doğduktan sonra giderilebilmesini temin etmek amacıyla[176] ağır sonuçları olan

---

[173] Banka yöneticilerinin iflasının takipli iflas mı yoksa takipsiz (doğrudan doğruya) iflas mı olduğu önceleri doktrinde tartışmalı iken şu an öngörülen iflas sebebinin doğrudan doğruya iflas olduğu yönünde bir tereddüt bulunmamaktadır. Buna ilişkin olarak bkz. *Yıldırım/Deren-Yıldırım*, 2K, § 3, s. 361; *Üstündağ*, s. 8-9; *Kuru*, El Kitabı, § 70, s. 1098; *Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes,* § 1, s. 397; *Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz*, s. 441; *Muşul,* İcra ve İflas Hukuku C. II, s. 1400; *Taşdelen*, s. 1065; *Tekinalp*, Fondaki Banka, s. 73, 75; *Alıcı,* s. 1056; *Battal*, s. 208. Nitekim bankanın zarar görmesine sebep olan yöneticileri aleyhine doğrudan doğruya iflas davası açılması gerektiğine ilişkin Yargıtay'ın bir kararı şu şekildedir: *"… Bu durumda Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun sadece, mevduat sahiplerine ödediği bedelin tahsili sonucunu doğuracak şekilde takipli iflas yoluna müracaat etmesi gerektiğine ilişkin görüşün kabulü, mevcut düzenlemenin amacına aykırı olacaktır. Bu düzenlemenin amacı bankanın muhtemel bir iflas kararı durumunda oluşacak iflas masasının aktiflerinin azaltılmasının önüne geçmektir. 68. maddenin 3. bendine göre diğer alacaklıların takip yapamayacağını hükme bağlayan kanun koyucunun, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna sadece kendi alacağının tahsili sonucunu doğurabilecek şekilde takipli iflas yapma yetkisi verdiğinin kabulü, öngörülen amaca aykırı düşer. Bu nedenlerle, davacı Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun 68. maddesinin 4. bendine göre doğrudan iflas isteme yetkisi vardır ve anılan Fon da bu yetkiye dayanarak davalı bankanın doğrudan iflasına karar verilmesini istemiştir…"* (Yarg. 19. HD, 17.11.1995, E. 1995/7299, K. 1995/9852, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

[174] *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621p. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde yer alan doğrudan doğruya iflas hükmüne ilişkin açıklamalar için bkz. *Üstündağ*, s. 14-16; *Muşul,* İcra ve İflas Hukuku C. II, s. 1400; *Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes,* § 1, s. 397; *Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz*, s. 441; *Kuru*, El Kitabı, § 70, s. 1098; *Yıldırım/Deren-Yıldırım*, 2K, § 3, s. 360-361; *Göktürk/Can*, s. 273 vd.; *Taşdelen*, s. 1065; *Tekinalp*, Fondaki Banka, s. 73, 75; *Alıcı,* s. 1056; *Battal*, s. 208.

[175] Nitekim, *Tekinalp*'e göre, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde öngörülen düzenlemenin amacı, banka organlarını ağır sorumluluk baskısı altında tutarak dikkatli, iyi, başka kimselerin menfaatlerini ön planda tutmayan ve bilinçli bir yönetici olmaya sevk etmektir. (*Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-03).

[176] "*Şahsi Sorumluluk*" kenar başlıklı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde öngörülen hükmün amacına ilişkin açıklamalarımız için bkz. yuk. I, B.

iflas davasının açılmasını uygun bulmaktadır[177]. Diğer bir ifadeyle, kanun koyucu, banka yöneticileri hakkında, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda öngördüğü özel düzenleme (Ban. K. m. 110) neticesinde, Türk Ticaret Kanunu'nun anonim şirket yönetim kurulu üyeleri hakkında getirmiş olduğu sorumluluk hükümlerine (eTK m. 336; TTK m. 557; karş. OR Art. 759) göre bir tazminat davasının[178] açılmasını değil; tacir olmasalar bile haklarında şahsen iflas davasının açılmasını gerekli görmüştür[179]. Buna göre, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde öngörülen iflas davası, iflas yaptırımı[180] ile karşılanmış bir sorumluluk davası olarak karşımıza çıkmaktadır[181]. Bu sebepledir ki, banka yöneticilerinin şahsen

---

[177] *Taşdelen*, s. 1058; *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-13; *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621h. Zira, kanun koyucu, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde banka yöneticilerinin meydana getirdikleri zararlar bakımından etkin bir sorumluluk sistemi öngörmek amacıyla, Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlükte bulunan genel hükümlerinden farklı kurumlara yer vermiş ve bu kapsamda, tacirlere özgü bir takip yöntemi olan iflas kurumuna ilişkin düzenlemelerin banka yönetim kurulu üyeleri hakkında da söz konusu olmasına ilişkin özel bir kanun hükmü getirmiştir (*Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621h).

[178] Anonim şirketlerde birden fazla yönetim kurulu üyesinin hukuki sorumluluğuna ilişkin açıklamalarımız için bkz. yuk. II, B.

[179] *Tekinalp*, Fondaki Banka, s. 73; *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621h; *Reisoğlu*, s. 954; *Taşdelen*, s. 1058; *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-02.

[180] Türk hukukunda 4389 sayılı Bankalar Kanunu m. 17 hükmünde (ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde) öngörülen düzenleme uyarınca açılacak olan iflas davasının bir yaptırım mı yoksa bir ceza mı olduğu yönünde doktrinde çeşitli görüşler ileri sürülmekteydi (*Reisoğlu*, s. 953 vd.; *Yasaman*, s. 1). Doktrinde şahsen iflas uygulamasının "*yaptırım*" olduğu ve bir "*ceza*" uygulaması olmadığı yönündeki görüşler için bkz. *Taşdelen*, s. 1056; *Çamoğlu*, İflasın Koşulları, s. 7; Yargıtay'ın bu yöndeki bir kararı şu şekildedir: *"… Bakanlar Kurulunun alınan önlemlere rağmen, mali bünyesinin güçsüzlenmesi önlenemeyen bir bankanın başka bir bankaya devrini öngören kararını 'suç ihdası' ve böyle bir karara bağlı olarak bu kararın alınmasına kanuna aykırı karar ve işlemleriyle sebebiyet verenlerin şahsi iflaslarına karar verilmesini ceza yaptırımı olarak nitelendirmek mümkün değildir. Gerçekten devir veya birleştirmeye neden olma eylemi, suç sayılamayacağı gibi, iflas hukukuna özgü bir müessese olan iflas da bir ceza yaptırımı değildir…"* (Yarg. 19. HD, 8.7.2004, e. 2003712100, K. 2004/8151, *Alıcı,* s. 1053).

[181] *Çamoğlu*, İflasın Koşulları, s. 7. Nitekim, *Çamoğlu*'na göre, Bankacılık Kanunun m. 110 hükmünde öngörülen iflas davası, iflas yaptırımı ile karşılanmış olan bir sorumluluk hukuku davasıdır. Bu kapsamda, kanun koyucunun öngördüğü iflas davası iki aşamalı bir davadır. Nitekim, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünün açık ifadesinin de bir gereği olarak öncelikle davalı sıfatını haiz olan birden fazla banka yönetim kurulu üyesinin hukuki sorumluluğu yoluna gidilecek; sonrasında ise Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde

iflasını gerektiren sorumluluk davasının açılarak zarara sebep olan birden fazla banka yöneticisi hakkında bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak şahsen iflas kararının verilebilmesi için, birtakım özel şartların varlığı[182] aranmakta (Ban. K. m. 110) ve hükümde öngörülen sorumluluk esası, iflas hukuku bakımından özel önem ve kendisine has özellikler arz etmektedir[183].

B. Bankaya Verilen Zararla Sınırlı Şahsi Sorumluluk Esasının İflas Yargılaması Bakımından Arz Ettiği Önem

Bankacılık Kanunu m. 110 hükmüne göre kanun koyucu, Tasarruf Mevduatı ve Sigorta Fonu (TMSF) tarafından banka yönetim kurulu üyeleri hakkında iflas talebinde bulunulabilmesi için kanuna aykırı karar ve işlemleri ile bankanın zarar görmesine sebep olan yöneticilerin sorumluluklarının yargılamanın başında belli olmasını aramaktadır[184]. Zira, kanun koyucunun burada öngördüğü sorumluluk davası, aslında iflas yaptırımı ile karşılanmış bir sorumluluk davası olduğu için öncelikle

aranan ek şartların var olup olmadığı araştırılacaktır (*Çamoğlu*, İflasın Koşulları, s. 7).

[182] Türk hukuk doktrininde birbirinden farklı tasnifler bulunmakla birlikte 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmü uyarınca, banka yöneticilerinin "*şahsen iflası*" yoluna gidilebilmesi için gerçekleşmesi gereken şartlar şu şekilde ifade edilebilecektir: *"(1) Bankanın faaliyet izninin kaldırılması veya TMSF'ye devredilmesi, (2) Yöneticilerin ve denetçilerinin yasaya aykırı karar ve işlemlerinin varlığı, (3) İflası istenen kişinin kusurlu olması, (4) Bankanın zarara uğramış olması, (5) İflası istenen yöneticilerin yasaya aykırı karar ve işlemlerinin banka hakkında 71. maddenin uygulanmasına yol açması ya da nedensellik bağı (İlliyet Bağı), (6) Fon kurulunun söz konusu kişiler hakkında kişisel iflaslarına gidilebilmesi için karar alması, (7) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun iflas isteminde bulunması"* (*Taşdelen*, s. 1058-163. Karş. *Alıcı*, s. 1055-1057; *Çamoğlu*, [*Poroy/Tekinalp*], N. 621p, ff.; *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-10 ff. Ayrıca, banka yöneticileri ile denetçilerinin iflasının şartları hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. *Çamoğlu*, E.: Banka Yönetim Kurulu Üyelerinin İflasının Koşulları, BATİDER, C. XXVII, Mart 2011, Sayı: 1, (s. 5-17)). Dikkat edilirse, kanun koyucu, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde, yürürlükten kaldırılan ve banka yöneticilerinin şahsi iflasını düzenleyen 4389 sayılı Bankalar Kanunu m. 17 hükmündeki şartlardan (bkz. ve inc. *Battal*, s. 208) bazı noktalarda ayrılmaktadır (*Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-02).

[183] Bkz. aşa. IV, B ve C.

[184] *Çamoğlu*, İflasın Koşulları, s. 6.

sorumlu yönetim kurulu üyelerinin sorumlulukları saptanacak[185] bundan sonra, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun aradığı diğer şartların var olup olmadığı araştırılacaktır[186]. Bu sebepledir ki, banka yönetim kurulu üyelerinin Bankacılık Kanunu m. 110 düzenlemesi uyarınca iflas ettirilebilmesi için öncelikle hukuki sorumluluklarının sınırının tespit edilmesi gerekmektedir[187].

Bankacılık Kanunu m. 110 uyarınca, yöneticiler ile denetçilerin sorumluluklarının sınırı, "*bankaya verdikleri zarar*"dır[188]. Buna göre, bankanın uğradığı tüm zarardan hareketle, ortak veya yöneticilerden biri veya birkaçı ya da tamamı hakkında bir şahsen iflas davası açılmayacak; bunun yerine sorumluluğuna gidilecek olan kişi/lerin, gerçekleştirdikleri fiillerden dolayı bankaya ne kadar zarar verdiklerinin tespiti yoluna gi-

---

[185] Birden fazla banka yöneticisinin bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak şahsen iflasları yoluna gidilirken bankanın uğradığı zararın hangi yöneticinin karar ve işlemlerinin neticesinde meydana geldiğinin tespitini iflas kararını verecek olan mahkeme gerçekleştirecektir (*Battal*, s. 208; *Çamoğlu*, İflasın Koşulları, s. 15; *Yasaman*, s. 11).

[186] *Çamoğlu*, İflasın Koşulları, s. 7.

[187] *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621p. Kanun koyucu tarafından aynı zamanda iflas sebebi olarak öngörülen bankaya verilen zararın, miktar olarak yöneticilerin her birinin sorumluluğuyla sınırlı olarak baştan belirli olmaması sebebiyle takipli iflas yolunun uygun olmadığını düşünmüş ve doğrudan doğruya (takipsiz) iflas davasına konu edilerek sorumluluk hükümlerince belirlenmesini hükme bağlamıştır (*Tekinalp*, Fondaki Banka, s. 74). Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde, kanun koyucu "*zarar ile sınırlı sorumluluk*" şeklindeki düzenleme bakımından takipli iflas yolunu tercih etmemiş; banka yöneticileri ile denetçilerinin iflasını takipsiz (doğrudan doğruya) iflas prosedürüne tabi tutmayı uygun görmüştür (*Tekinalp*, Fondaki Banka, s. 74; *Üstündağ*, s. 9; *Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes,* § 1, s. 394; *Muşul,* İcra ve İflas Hukuku C. II, s.1394; *Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz*, s. 446-447).

[188] *Alıcı,* s. 1056; *Yasaman*, s. 3, 11, 70; *Taşdelen*, s. 1065-1066; *Tekinalp*, Fondaki Banka, N.177, s. 80; *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-14, s. 294; *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621u, s. 335; *Reisoğlu*, s. 956; *Muşul,* İcra ve İflas Hukuku C. II, s. 1400; *Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes,* § 1, s. 397; *Kuru,* El Kitabı, § 70, s. 1098; *Üstündağ*, s. 17; *Yıldırım/Deren-Yıldırım*, 2K, § 3, s. 361. Türk Ticaret Kanunu'na göre, şirket ortaklarının sorumluluklarının sınırı koydukları sermeye ile sınırlıdır (eTK m. 269/f. 2). Ayrıca, iflas veya tasfiye halinde ise taahhüt ettikleri ve fakat henüz ödemedikleri sermaye payını ödeme yükümlülüğü dışında başka bir yükümlülükleri yoktur (eTK m. 419) (*Taşdelen*, s. 1057).

dilecektir[189]. İflas talebinde bulunulurken, zararın miktarı, her bir müflis için ayrı ayrı tespit edilecektir[190].

Kanun koyucunun öngördüğü düzenleme uyarınca, banka yöneticilerinin ve denetçilerinin sorumlulukların doğması haline, kendi fiilleri ile nedensellik bağı kurularak sorumluluklarına esas teşkil edecek olan zararın miktarı, bir yaptırım olarak öngörülen şahsen iflas davası bakımından hem davanın "*sebebini ve konusunu*" hem de "*sorumluluk miktarının sınırını (netice-i talebi)*" teşkil edecektir[191]. Bu sebepledir ki, Bankacılık Kanunu m. 110 uyarınca, iflas davasının açılabilmesi için, aynı zamanda talep sonucuna esas teşkil eden ve aslında bir borçlar hukuk meselesi olan "*zararın miktarının*" tespiti ile banka yönetim kurulu üyelerinin iflas ettirilecekleri parasal miktarın belirlenmesi önem arz etmektedir[192]. Nitekim, Ban. K. m. 110 hükmüne göre, banka yöneticilerinin iflası, konusu bankaya verilen zararla sınırlı olan ve talebin tutar içerdiği kendine özgü bir iflastır[193]. Bu doğrultuda, "*bankaya verilen zararla sınırlı sorumluluk*" kavramı ile kanun koyucunun getirmek istediği sorumluluk esasının "*farklılaştırılmış teselsül*" şeklindeki sorumluluk, "*müteselsil sorumluluk*" ya da "*şahsi sorumluluk*" kavramlarından hangisinin/lerinin özelliklerini

---

[189] *Taşdelen*, s. 1057. Belirtmek gerekir ki, banka yöneticilerinin bankaya verdikleri zararın miktarının tespiti zordur. Bu kapsamda, banka yöneticilerinin bankaya verdikleri zararın miktarını iflas davasını açma yetkisi bulunan Fon tarafından ispat edilecekse de banka hakkında m. 71/I-e hükmünün uygulanmasına sebep olunması halinde ispat külfeti davalılara ait olacaktır (*Alıcı,* s. 1056).

[190] *Tekinalp*, Fondaki Banka, N. 177, s. 80.

[191] *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621u; *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-14, s. 294; *Tekinalp*, Fondaki Banka, N. 177, s. 80.

[192] *Yasaman*, s. 5; *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621u. Aynı zamanda, iflas gibi ağır bir tasfiye yöntemi ile kendisine müracaat edilecek olan banka yöneticilerinin verdikleri zararla sınırlı olarak sorumlu oldukları düşünülürse, bu sorumluluğun anlamlandırılması önem arz etmektedir. Yine, uygulama bakımından de Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde öngörülen bankaya verilen zararla sınırlı sorumluluk ile getirilmek istenen sorumluluk sisteminin ne olduğunun belirli olmasının bir önemi de, banka yöneticilerinin Ban. K. m. 110 hükmüne göre şahsen iflasları yoluna gidilebildiği hallerde, "*yöneticilerin verdikleri zararla sınırlı sorumluluklarının*" hukuki niteliğinin belli olmaması nedeniyle aslında herhangi bir kusuru olmayan yöneticinin sorumluluğuna gidilebilmesinin yaratacağı sorunların önüne geçmek gerekmektedir.

[193] *Yasaman*, s.11.

taşıdığını ifade etmek aynı zamanda, bankanın zarara uğramasına sebep olan yöneticilerinden veya denetçilerinden her birinin şahsen iflasını gerektirecek olan *talep miktarına* etki edecek ve bireysel olarak sorumlu tutulan yöneticilerin her birinden istenebilecek olan "*zararın tavan miktarında*" değişikliklerin yaşanmasına sebep olacaktır[194]. Bu sebepledir ki, bankanın zarar görmesine sebebiyet veren yöneticilerinin sorumlu tutulacakları miktarın belirlenebilmesi bakımından, Bankacılık Kanunu'nun 110'ncu maddesinde öngörülen "*…bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak sorumlulukları…*" kavramı ile kastedilenin açıklanması önem arz etmektedir.

C. Birden Fazla Banka Yöneticisi Tarafından Bankaya Verilen Zararların Giderilmesi Bakımından Öngörülen İflas Davasına İlişkin Kuralın Özellikleri

Bankacılık Kanunu m. 110 hükmü, banka yöneticileri ile denetçilerinin iflasını öngören düzenlemesi ile Türk ve mehaz İsviçre hukukunda söz konusu olan yalnızca tacirin iflas edebileceği şeklindeki temel kuralın istisnasını teşkil eden[195] ve bankaların sermaye piyasasının önemli birer aktörü olmasının gereği olarak ortaya çıkan bir kanun hükümdür[196]. Bilindiği üzere, Türk hukukunda, iflas yolu ile takip sadece tacirler, tacir sayılanlar, tacirler hakkındaki hükümlere tabi bulunanlar ile özel kanunlara göre tacir olmadıkları halde iflasa tabi olarak düzenlenen hakiki veya hükmi şahıslar hakkında söz konusu olmaktadır[197] (İİK m. 43/f. 1, c. 1).

---

[194] Zira, banka yöneticilerinin sorumluluklarının müteselsil olduğu kabul edilirse, iflas yolu ile kendisinde istenebilecek olan miktar ile farklılaştırılmış teselsül olduğu kabul edilirse, kendisinden talep edilecek olan miktar farklı olacaktır.

[195] *Alıcı,* s. 1053. *Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes,* § 1, s. 397; *Muşul,* İcra ve İflas Hukuku C. II, s. 1400; *Kuru,* El Kitabı, § 70, s. 1098; *Postacıoğlu,* İ. E.: İflas Hukuku İlkeleri, Cilt: I. İflas, İstanbul, Sulhi Garan Matbaası Kol. Şti., 1978, s. 14 vd.; *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621h; *Reisoğlu,* s. 954; *Taşdelen,* s. 1055; *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-02.

[196] *Alıcı,* s. 1053.

[197] *Kuru,* El Kitabı, § 70, s. 1093; *Yıldırım/Deren-Yıldırım,* 2K, § 3, s. 354; *Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes,* § 1, s. 394-399; *Üstündağ,* s. 12; *Arslan/Yılmaz/Taşpı-*

Dolayısıyla, asıl olarak tacir sıfatına sahip olan anonim şirketlerin iflası söz konusu olabilecekken[198] salt anonim şirket yönetim kurulu üyesi olmak ise, söz konusu kimselere tacir sıfatını kazandırmayacaktır. Bu sebepledir ki, kural olarak, anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin tacir sıfatları mevcut olmadığı için iflaslarının istenebilmesi söz konusu olmayacak[199]; bunlar hakkında kusurlarından dolayı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine (TTK m. 557) dayanılarak tazminat davası açılabilecektir[200]. Hal böyle olmakla birlikte, Ban. K. m. 110 hükmünde öngörülen düzenleme uyarınca, özel kanun hükmü ile bir istisnaya yer verilmiş ve tacir sıfatına sahip olmayan banka yöneticilerinin ve denetçilerinin Ban. K. m. 71'de öngörülen şekilde sorumluluklarının doğması halinde şahsen iflasının istenebilmesi mümkün kılınmıştır[201]. Böylece, kanun koyucu, bankanın faaliyet izninin kaldırılmasına ya da Tasarruf Mevduatı ve Sigorta Fonu'na (TMSF) devredilmesine (Ban. K. m. 71) sebep olan yöneticileri ile denetçileri hakkında zarara uğrayan bankanın zararının giderilebilmesi için genel kurallarda öngörüldüğü şekilde bir tazminat davasının açılmasını değil; ağır bir tasfiye yöntemi olan iflas davasının açılmasını hükme bağlamıştır[202] (Ban. K. m. 110).

---

nar Ayvaz, s. 436; *Muşul,* İcra ve İflas Hukuku C. II, s. 1395 vd.; *Taşdelen*, s. 1056.

198 Bu kapsamda, Bankacılık Kanunu m. 17 uyarınca, bankaların anonim şirket olarak kurulmaları şart olan olduğundan ayrıca da ticaret şirketi (TTK m. 124) olan anonim şirketlerin tacir sayılmalarından dolayı (TTK m. 16) bankaların iflası mümkündür (*Kuru*, El Kitabı, § 77).

199 *Battal*, s. 208.

200 *Taşdelen*, s. 1058; *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621p.

201 *Tekinalp*, Fondaki Banka, s. 73; *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621h; *Reisoğlu*, s. 954; *Taşdelen*, s. 1058. Nitekim, Yargıtay'ın bu yöndeki bir kararı şu şekildedir: "*TTK.nun 20. Maddesinde tacirlerin her türlü borçlarından dolayı iflasa tabi olduğu açıklanmış, İİK.'nun 43. maddesinde iflas yoluyla takibin TTK. Gereğince tacir sayılan veya tacirler hakkındaki hükümlere tabi bulunanlarla özel kanunlarına göre tacir olmadıkları halde iflas hükümlerine tabi kılınan gerçek ve tüzel kişiler hakkında mümkün olacağı belirtilmiştir. İflas hükümlerinin uygulanabilmesi için borç doğuran muamelelerin ticari iş olması yeterli olmayıp, borçlanan kişinin tacir sayılan veya özel kanunlarda (Bankalar Kanunu 17. Madde) iflas hükümlerine tabi tutulan kişilerden olması gerekir…"* (Yarg. 19. HD, 25.11.2004, E. 2004/7816, K. 2004/11614, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

202 *Tekinalp*, Fondaki Banka, s. 73; *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621h; *Reisoğlu*, s. 954; *Taşdelen*, s. 1058; *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-02.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 110'ncu maddesinde, bankanın zarara uğramasına sebep olan birden fazla banka yöneticisinin iflasına, "*… Fon kurulu kararına istinaden ve Fonun talebi üzerine… mahkemece karar verilir…"* denilmek suretiyle, banka yöneticileri ile denetçilerinin iflası bakımından "*takipsiz (doğrudan doğruya) iflas* prosedürü öngörülmüştür[203]. Zira, Türk-İsviçre hukukunda bazı hallerde[204], borçlu hakkında önceden takip yapmaya lüzum olmaksızın doğrudan doğruya asliye ticaret mahkemesine başvurularak iflasının istenebilmesine imkân tanınmakta[205] ve buna "*takipsiz veya doğrudan doğruya iflas*" denilmektedir[206]. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde de kanun koyucu, kanunda öngörülen maddi sebebin (m. 71) gerçekleşmesi üzerine Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından doğrudan doğruya asliye ticaret mahkeme-

[203] *Tekinalp*, Fondaki Banka, s. 73, 75; *Alıcı*, s. 1056; *Battal*, s. 208; *Taşdelen*, s. 1065; *Yıldırım/Deren-Yıldırım*, 2K, § 3, s. 361; *Üstündağ*, s. 8-9; *Kuru*, El Kitabı, § 70, s. 1098; *Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes*, § 1, s. 397; *Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz*, s. 441; *Muşul*, İcra ve İflas Hukuku C. II, s. 1400. Yargıtay'ın bu yöndeki bir kararı şu şekildedir: *"… Mahkemece iddia, savunma ve toplanan delillere göre davanın Bankalar Kanunu'nun 17/2. maddesine dayanan şahsi iflas davası olduğu, doğrudan doğruya iflas usulünün uygulanacağı, bankacılık sistemine çeki düzen vermesi ve kamu yararı düşüncesi ile getirilen yeni Bankalar Kanunu'nun Anayasa'ya aykırı olmadığı (…) kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere ve özellikle Bankalar Kanunu' nun 17. maddesinde düzenlenen iflas sebebi doğrudan iflas sebebi olduğundan iflasına karar verilen banka yöneticilerine depo emri çıkarılmamasında bir isabetsizlik bulunmamasına…"* (Yarg. 19. HD, 8.7.2004, E. 2003/12100, K. 2004/8151, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası)

[204] İsviçre hukuku ile Türk hukukunda, doğrudan doğruya iflas hallerinin neler olduğu düzenlenmektedir. Bunlar, alacaklının talebiyle doğrudan doğruya iflas (İİK m. 177; SchKG Art. 190); borçlunun talebiyle doğrudan doğruya iflas (İİK m. 178; SchKG Art. 191); sermaye şirketleri ile kooperatiflerin doğrudan doğruya iflası (İİK m. 179; SchKG Art. 192); reddolunan miraslar ile resmi tasfiyeye tabi tutulan terekenin doğrudan doğruya iflası (İİK m. 180; SchKG Art. 193) halleridir. Doğrudan doğruya iflas halleri hakkındaki açıklamalar için bkz. *Üstündağ*, s.10; *Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes*, § 1, s. 421 vd. Işık S.: "Sermaye Şirketleri ile Kooperatiflerin Borca Batık Olmaları sebebiyle Doğrudan İflaslarının Söz Konusu Olması Durumunda İflasın Ertelenmesi Kurumuna Başvuru Şartlarının Kanuni Değişiklikler Çerçevesinde Değerlendirilmesi," İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. LXXIV, Prof. Dr. Fevzi Şahlanan'a Armağan Özel Sayı, C. II, (s. 1295-1350).

[205] *Üstündağ*, s. 9; *Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes*, § 1, s. 394; *Muşul*, İcra ve İflas Hukuku C. II, s.1394; *Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz*, s. 446-447.

[206] *Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes*, § 1, s. 394; *Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz*, s. 446-447; *Üstündağ*, s. 9; *Muşul*, İcra ve İflas Hukuku C. II, s.1394.

sine başvurularak zarara sebep olan banka yöneticileri aleyhinde şahsen iflas davasının açılabileceğini öngörmektedir. Diğer taraftan, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde aynı zamanda bir "*maddi iflas sebebine*" de yer verilmiş bulunmaktadır[207]. Zira, iflasa tabi olan borçlu hakkında iflas kararının verilebilmesi için, borçlunun malvarlığının dikkate alınmasını gerektiren ve kanunda özel (istisnai) olarak düzenlenmiş bir halin bulunmasının arandığı durumlarda iflas sebebi "*maddi iflas sebebi*" olarak adlandırılmaktadır[208]. Bu kapsamda, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde ifade edilen ve banka yöneticileri ile denetçilerinin şahsen iflas ettirilebilmesini Ban. K. m. 71'de yer alan "*bankanın faaliyet izninin kaldırılmasına"* ya da *"Tasarruf Mevduatı ve Sigorta Fonu'na (TMSF) devredilmesine*" bağlayan düzenlemesi açıkça bir maddi iflas sebebidir[209].

Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde, kanun koyucu "*zarar ile sınırlı sorumluluk*" şeklindeki düzenleme bakımından takipli iflas yolunu tercih etmemiş[210]; banka yöneticileri ile denetçilerinin iflasını takipsiz (doğrudan doğruya) iflas prosedürüne tabi tutmayı uygun görmüştür[211]. Nitekim, kanun koyucu tarafından aynı zamanda iflas sebebi olarak öngörülen bankaya verilen zararın, miktar olarak yöneticilerin her birinin sorumluluğuyla sınırlı olarak baştan belirli olmaması sebebiyle takipli iflas yolunun uygun olmadığını düşünmüş ve doğrudan doğruya (takipsiz) iflas davasına konu edilerek sorumluluk hükümlerince belirlenmesini hükme bağlamıştır[212].

---

[207] *Tekinalp*, Fondaki Banka, s. 73.

[208] *Muşul,* İcra ve İflas Hukuku C. II, s. 1402; *Üstündağ*, s. 7-8. Diğer taraftan, iflasa tabi olan bir kimsenin ödeme gücünün olup olmadığına bakılmaksızın sadece başarıyla izlenen bir iflas prosedürünün neticesinde iflasın gerçekleştiği hallerde iflas sebebi "*şekli iflas*" olarak nitelendirilmektedir (*Üstündağ*, s. 9; *Muşul,* İcra ve İflas Hukuku C. II, s. 1402).

[209] *Üstündağ*, s. 8. Özel bir kanunla maddi bir iflas sebebine yer verilen 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m.110 düzenlemesine benzer bir şekilde Sermaye Piyasası Kanunu (SerPK) m. 46/(h) hükmü örnek olarak gösterilebilir (*Üstündağ*, s. 8; *Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes,* § 1, s. 398).

[210] *Yasaman*, s. 11.

[211] *Tekinalp*, Fondaki Banka, s. 74; *Üstündağ*, s. 9; *Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes,* § 1, s. 394; *Muşul,* İcra ve İflas Hukuku C. II, s.1394; *Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz*, s. 446-447.

[212] *Tekinalp*, Fondaki Banka, s. 74.

D. Birden Fazla Banka Yöneticisine Karşı Açılacak Olan Şahsen İflas Davası Prosedürü

Birden fazla banka yöneticisi hakkında, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmüne göre doğrudan (takipsiz/maddi sebebe dayanan) iflas davası açılmasını isteme yetkisi münhasıran "*Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna (TMSF)*" aittir[213]. Diğer bir ifadeyle, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmüne göre, banka yönetim kurulu üyeleri aleyhine sadece "*Tasarruf Mevduatı ve Sigorta Fonu (TMSF)*" tarafından şahsen iflas davası açılabilecektir. Bu sebepledir ki, "*banka ortakları*" ile "*alacaklıları*", Bankacılık Kanunu m. 110 hükmüne göre, banka yöneticileri ile denetçileri aleyhine şahsen iflas davası açmaya yetkili değildirler[214]. Dolayısıyla, "*banka ortakları*" ile "*alacaklıları*" bu yöndeki taleplerini Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunu düzenleyen hükümler (TTK m. 557; karş. OR Art. 759) uyarınca tazminat davası açarak gerçekleştirebileceklerdir.

Diğer taraftan, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmüne göre, aleyhine şahsen iflas davası açılabilecek olan kimseler "*banka yöneticileri*", "*denetçileri*" ve "*bankanın hâkim ortakları*"dır[215]. 4389 sayılı Bankalar Kanunu m. 17 hükmünde, "*denetçiler*" bankanın uğradığı zararlar dolayısıyla şahsen iflasına gidilebilecek olan kimseler arasında sayılmamaktaydı[216]. Bununla birlikte, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde, kanun koyucu, Fon kurulu kararına istinaden ve Fonun talebi üzerine doğrudan şahsen

[213] *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621i; *Tekinalp*, Fondaki Banka, N. 171, s. 76; *Üstündağ*, s. 15; *Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes,* § 1, s. 397; *Yıldırım/Deren-Yıldırım*, 2K, § 3, s. 361; *Alıcı,* s. 1057; *Battal*, s. 210; *Taşdelen*, s. 1062; *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-19. Bu doğrultuda, BDDK'ya herhangi bir görev yüklenmemiştir (*Taşdelen*, s. 1065). *Işık, S.:* "İcra Hukuku'nda Yoksulluğun Önlenmesinde Bir Araç Olarak Haczedilmezlik" 6. Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali/Yoksulluk (6th International Crime and Punishment Film Festival/Poverty), Tebliğler Kitabı, İstanbul, 2016, (s. 467-503), s 494.

[214] *Çamoğlu,* [*Poroy/Tekinalp*], N. 621p.

[215] *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-04 ff. Belirtmek isteriz ki, çalışmamızda, "*bankanın hâkim ortakları*" hakkında şahsen iflas davası açılmasına ilişkin hususların ele alınması amaçlanmamaktadır. Bununla birlikte, "*bankanın hâkim ortakları*" hakkında şahsen iflas davası açılmasına ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. *Tekinalp*, Fondaki Banka, N. 185 ff., s. 82 vd.; *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-08; *Alıcı,* s. 1057-1058; *Reisoğlu*, s. 959 vd.

[216] *Taşdelen*, s. 1057; *Pekcanıtez/Erdönmez*, s. 134.

iflasına karar verilebilecek olan kimselerin arasına "*denetçileri*" de eklemiş bulunmaktadır[217]. Ayrıca, 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nda, şahsen iflası istenebilecek olan banka yöneticilerinin kimler olduğu sınırlı bir şekilde (*numerus clauses*) sayılarak belirtilmişken[218], 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda "*Bir bankanın yöneticilerinin ve denetçilerinin…, Fon Kurulu kararına istinaden ve Fonun talebi üzerine doğrudan şahsen iflaslarına mahkemece karar verilebilir.*" denilmek suretiyle, haklarında şahsen iflas davası açılabilecek olan banka yöneticilerinin kimler olduğu sayma yoluyla ve sınırlı sayıda (*numerus clauses*) ifade edilmemiştir[219] (Ban. K. m. 110/f. 1).

Tasarruf mevduatı Sigorta Fonunu'nun (TMSF) banka yöneticileri veya denetçileri aleyhine şahsen iflas davası açabilmesi için öncelikle, Fon Kurulu'nun bu yönde bir karar almış olması gerekmektedir[220]. Zira, bu karar olmaksızın Bankacılık Kanunu m. 110 hükmüne göre, banka yöneticileri aleyhine şahsen iflas davasının açılması mümkün değildir[221]. Fon Kurulu, bankanın Ban. K. m. 71'de öngörülen şekilde zarara uğramasına sebep olan yöneticileri aleyhine şahsen iflas davası açılması yönünde bir

---

[217] *Pekcanıtez/Erdönmez*, s. 134; *Taşdelen*, s. 1057; *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-02.

[218] *Tekinalp*, Fondaki Banka, N. 170, s. 75. Nitekim, kısmen mülga olan 4389 sayılı Bankalar Kanunu m. 17 hükmüne göre, sınırlı sayıda (*numerus clauses*) sayılan ve şahsen iflasları istenebilecek olan kimseler şunlar olarak düzenlenmekteydi: "*(1) Yönetim kurulu başkan ve üyeleri, (2) Kredi komitesi başkan ve üyeleri, (3) Genel müdür ve genel müdür yardımcıları, (4) İmzaları bankayı ilzam eden personel, (5) Bankanın yönetim ve denetimini doğrudan veya dolaylı olarak tek başına veya birlikte elinde bulunduran ortakları*" (*Yasaman*, s. 3; *Tekinalp*, Fondaki Banka, N. 170, s. 75; *Reisoğlu*, s. 953).

[219] *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-02; *Pekcanıtez/Erdönmez*, s. 135. Bu sebepledir ki, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmü uyarınca, banka hakkında 71'nci maddenin uygulanmasına sebep olan bütün yöneticiler, banka yönetim kurulu üyesi olmasalar dahi haklarında şahsen iflas davası açılabilecek kimseler arasında sayılmaktadır (*Pekcanıtez/Erdönmez*, s. 135).

[220] *Alıcı*, s. 1057; *Taşdelen*, s. 1062; *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-19; Tekinalp, Fondaki Banka, N. 171, s. 76; *Taşdelen*, s. 1062. Bu kapsamda, Fon Kurulunun kararı, davanın dinlenebilmesi için bir ön şart niteliğindedir. TMSF, şahsen iflas davasındaki aktif dava ehliyetini Fon Kurulu kararına dayanması şartıyla Kanundan alır, başkasına devredemez ve kullandıramaz (*Tekinalp*, Fondaki Banka, N. 171, s. 76).

[221] *Taşdelen*, s. 1062. Bu kapsamda, Tasarruf mevduatı Sigorta Fonu tarafından kurul halinde alınacak olan karar bakımından özel bir toplantı ve karar yeter sayısı öngörülmüş değildir. Bu sebepledir ki, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun (TMSF) olağan kararlarındaki yeter sayıları aranacaktır (*Taşdelen*, s. 1063).

karar aldıktan sonra, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) tarafından bu karara istinaden gerekli belgelerle birlikte bu hususta görevli ve yetkili olan mahkemeden iflas davasının açılması için talepte bulunulabilecektir[222]. Bu doğrultuda, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'na göre, bankanın faaliyet izninin kaldırılmasına veya Fona devredilmesine sebep olan banka yöneticileri veya denetçileri aleyhine şahsen iflas davası açılabilmesi için bir ön şart olarak bankanın iflas etmiş olması aranmamaktadır[223].

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF), bankanın faaliyet izninin kaldırılmasına veya Fona devredilmesine (Ban. K. m. 71) sebep olan yöneticileri veya denetçileri aleyhine şahsen iflas davasını, yetkili "*asliye ticaret mahkemesine*" başvurarak talep edebilecektir[224] (Ban. K. m. 142/f. 1, c. 1). O yerde birden fazla asliye ticaret mahkemesinin bulunması durumunda, bu davalar (1) ve (2) numaralı asliye ticaret mahkemesinde görülecektir[225] (Ban. K. m. 142/f. 1, c. 2).

---

[222] *Taşdelen*, s. 1063.

[223] *Alıcı*, s. 1052; *Battal*, s. 209; *Yıldırım/Deren-Yıldırım*, 2K, § 3, s. 361. Zira, Kanun koyucu 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde, ön şart olarak bankanın iflas etmiş olmasını değil), sorumluluğuna gidilecek olan banka yöneticileri ile denetçilerinin kanuna aykırı karar ve işlemleri ile bankanın faaliyet izninin kaldırılmasını veya bankanın Fona devredilmesini (Ban. K. m. 71) aramaktadır (*Yıldırım/Deren-Yıldırım*, 2K, § 3, s. 361; *Çamoğlu*, İflasın Koşulları, s. 6-7).

[224] *Taşdelen*, s. 1063; *Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz*, s. 444.

[225] *Pekcanıtez/Erdönmez*, s. 142-143; *Taşdelen*, s. 1063. Nitekim, yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Bankalar Kanunu m. 14/V, d maddesinde yetkili mahkeme hakkında, "*Bankalar ile Fon ve bankaların iflas idareleri tarafından açılacak hukuk davalarına asliye ticaret mahkemesi tarafından bakılır. O yerde, birden fazla asliye ticaret mahkemesi bulunması halinde, bu davalar (1) ve (2) numaralı asliye ticaret mahkemesinde görülür.*

Bankalar ile Fon ve bankaların iflas idarelerine tarafından muamele merkezi veya ikametgahı İstanbul ili sınırları içinde olan kişiler aleyhine açılacak hukuk davaları ile borçlular hakkında açılacak iflas davalarına İstanbul (1) ve (2) numaralı Asliye Ticaret Mahkemesi tarafından bakılır. İflas davası açılması halinde, bu mahkeme, hakkında iflası istenen borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine borçlu aleyhine iflas davası açıldığını bildirir." şeklinde bir düzenleme yer almaktaydı. Hal böyle olmakla birlikte, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 142 hükmünde bahsi geçen düzenleme değiştirilmekte böylece, ister bankaların muamele merkezi ya da ikametgahı İstanbul ili sınırları içerisinde olan kimseler aleyhine açacakları hukuk davaları bakımından olsun isterse de borçluları hakkında açacakları iflas davaları bakımından olsun bunların (1) ve (2) numaralı Asliye Ticaret Mahkemesinde görüleceğine ilişkin düzenleme uygulama kabiliyetine sahip

Bankacılık Kanunu m. 110 hükmüne göre, haklarında şahsen iflas davası açılan banka yöneticileri aleyhine, Bankacılık Kanunu'nun 106'ncı[226] ve 109'ncu[227] maddelerine öngörülen özel iflas hükümleri tatbik edilecektir[228] (Ban. K. m. 110). Ayrıca, bu madde hükmüne göre, haklarında şahsen iflas davası açılan banka yöneticileri aleyhinde, asliye ticaret mahkemesince, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun ihtiyati hacze ilişkin m. 257 vd.'nda öngörülen hükümlerinin uygulanması söz konusu olacaktır[229].

SONUÇ

Sermaye ekonomisine hizmet eden, mevduat kabul eden bankalar, ülke ekonomisinin neredeyse en önemli mali kuruluşlarından olup, devletin para, kredi ve sermaye politikasıyla doğrudan bağlantılıdırlar. Bu yönleri nedeniyle bankalar, toplumun önemli bir kesimini teşkil eden mevduat sahiplerinin güven duyguları ile yaşantılarına önemli ölçüde etki ederek kamu düzeni ve hukuk güvenliğiyle de yakından ilgili olan kuruluşlardır. Kendilerine özgü önemleri sebebiyle, aslında birer anonim şirket olarak kurulmaları (Ban. K. m. 7/I, a) söz konusu olan bankaların yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu bakımından Türk Tica-

olmayacaktır. Bu sebepledir ki, yalnızca, Fon, Fon bankaları ve faaliyet izni kaldırılan bankaların iflas davaları belirtilen mahkemelerde açılacaktır (*Pekcanıtez/Erdönmez*, s. 142-143).

[226] Bkz. *"Faaliyet İzninin Kaldırılması"* kenar başlıklı 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 106.

[227] Bkz. *"Faaliyet İzni Kaldırılan veya Fona Devredilen Bankalara İlişkin Ortak Hükümler"* kenar başlıklı Bankacılık Kanunu m. 109.

[228] *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-20; *Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz*, s. 441; *Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes,* § 1, s. 397; *Alıcı,* s. 1058-160; *Taşdelen*, s. 1065. Nitekim, şahsen iflası istenen kimseler hakkında Ban. K. m. 106 ve 109'ncu maddelerdeki faaliyet izni kaldırılanlara ilişkin ortak hükümlerin de uygulanacak olmasının anlamı, iflası istenene kimselerin tüzel kişi olmaları halinde, bunların yönetim ve denetimlerinin Tasarruf Mevduatı ve Sigorta Fonu'na (TMSF) devredilmesi ve haklarında gerçeklemiş olan diğer takip isteklerinin de durmasıdır. Bu sebepledir ki, aynı zamanda, şahsen iflası istene banka yöneticileri ile denetçilerinden mal beyanında bulunmaları talep edilecek ve haklarında gerekli koruma tedbirleri talep edilebilecektir (*Taşdelen*, s. 1065).

[229] *Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes,* § 1, s. 397; *Tekinalp*, Esaslar, § 28, N. 28-20; *Alıcı,* s. 1059; *Taşdelen*, s. 1065; *Tekinalp*, Fondaki Banka, N. 193, s. 84.

ret Kanunu'nda öngörülen genel sorumluluk ilkelerinin (eTK m. 336 vd.; TTK m. 557; karş. OR Art. 759) varlığına rağmen 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde özel bir düzenleme yapılması yoluna gidilmiştir. Bu doğrultuda, Bankacılık Kanunu'nun 110'ncu maddesinde, "*şahsi sorumluluk*" kenar başlığı altında, kanuna aykırı karar ve işlemleri nedeniyle, bankanın faaliyet izninin kaldırılmasına ya da TMSF'ye devredilmesine (Ban. K. m. 71) sebebiyet veren yöneticileri hakkında, "*bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak*" şahsen sorumlulukları yoluna gidilebileceği ve böylece Fon Kurulu kararına istinaden ve Fon'un talebi üzerine haklarında iflas talebinde bulunulabileceği öngörülmektedir. Bankaların kamu düzenine etki edebilecek büyüklükteki piyasa aktörlerinden olmaları nedeniyle meydana gelen zararların da bununla bağlantılı olarak ağır ve telafisi güç nitelikte olacağını göz önünde bulunduran kanun koyucu, bankanın zarara uğramasına yol açarak sermaye piyasanın sarsılmasına sebep olan yöneticilerinin sorumluluğu bakımından ağır sonuçları olan iflas tasfiye yöntemini getirmekte ve böylece zararın meydana gelmesinin önüne geçmeyi arzulamaktadır.

Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde öngörülen banka yöneticileri ile denetçilerinin bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak şahsen iflasının istenebileceği yönündeki düzenleme Türk ve mehaz İsviçre İcra ve İflas hukuklarında öngörülen yalnızca tacirin iflasının istenebileceği (İİK m. 43/f. 1, c. 1) şeklindeki temel kuralın istisnasını teşkil eden ve bankaların sermaye piyasasının önemli birer aktörü olmalarının gereği olarak ortaya çıkan bir kanun hükümdür. Nitekim, kanunun koyucu, öngördüğü iflas yaptırımına ilişkin prosedür bakımından, aynı zamanda İcra İflas Kanununda öngörülen doğrudan doğruya iflas yöntemini tercih etmekte ve Bankacılık Kanunu'nun 110'ncu maddesinde ifade edilen maddi iflas sebeplerinin (Ban. K. m. 71) gerçekleşmesi halinde zarara uğrayan bankanın yöneticilerinin kolay bir şekilde sorumluluğuna gidilebilmesi neticesinde meydana gelen zararlardan etkin bir şekilde sorumlu tutulabilmesini amaçlamaktadır. Bu kapsamda, Bankacılık Kanunu'nun 110'ncu maddesinde öngörülen şekilde, banka yöneticilerinin sorumluluğunu özel bir kanun hükmüyle doğrudan doğruya iflas prosedürüne tabi tutarak ağırlaştıran kanun koyucu, bankanın zarara uğramasına

sebep olan yöneticilerinin kolaylıkla sorumluluklarına gidilebilmesinin yolunu açmakta ve meydana gelen zararların etkin bir şekilde giderilmesini düzenleyerek aslında alacaklının menfaatlerini korumaya yönelik bir politika izlemektedir.

Bankacılık Kanunu'nun 110'ncu maddesinde aynı zararın oluşumuna sebebiyet veren birden fazla banka yöneticisinin sorumluluğunu iflas gibi ağır sonuçları olan bir tasfiye yöntemine tabi tutan kanun koyucu getirdiği yaptırımın geri dönülmez sonuçlarını göz önünde bulundurularak her bir yöneticinin sorumluluğunun miktarını bankaya verdikleri zararla sınırlı olacak şekilde düzenlemektedir. Nitekim, bankanın zarara uğramasında herhangi bir kusuru bulunmayan banka yöneticisinin/lerinin zararın oluşumunda karar ve işlemleriyle katkıları bulunan yöneticiyle/lerle birlikte ya da aynı oranda sorumlu tutulmamaları ve ağır bir yaptırım olarak öngörülen iflas müeyyidesi ile karşılaşmamaları somut hukuk adaletinin bir gereğidir. Bu sebepledir ki, kanun koyucu bankanın uğradığı zararın ne kadarının hangi yöneticinin karar ve işlemi neticesinde gerçekleştiğinin iflas yargılamasında ayrı ayrı tespit edilerek belirlenmesi ile iflas edecekleri miktar bakımından bankaya verdikleri zararla sınırlı olarak şahsi sorumluluklarının söz konusu olabilmesini öngörmüştür. Böylece, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde bankaya verilen zararın giderilmesini iflas yöntemine tabi tutarak ağırlaştıran kanun koyucu, diğer taraftan da zarara sebep olan her bir banka yöneticisinin sorumluluğunun sınırını zararın tamamı yerine şahsi sorumluluğu ile sınırlandırarak borçlu bakımından getirilen ağır sorumluluk müeyyidesinin daralmasını tercih etmiştir.

Bankacılık Kanunu'nun 110'ncu maddesi, gerek banka yöneticilerinin ve denetçilerinin maddenin öngördüğü kapsamdaki hukuki sorumluluğunun dayandığı esas bakımından ve gerekse de sorumluluğun müeyyidesi olarak öngördüğü iflas yolu ile takip edilebilme sonucu bakımından farklılık arz etmesi sebebiyle özelliklidir. Kanun koyucunun "*bankaya verilen zararla sınırlı sorumluluk*" ifadesiyle öngörmek istediği sorumluluk sistemini anlamlandırabilmek sorumluluğuna gidilecek olan yöneticilerin bankaya verdikleri *zararın miktarı* ile kendilerine karşı iflas talebinde bulunulacak olması sebebiyle önemlidir. Bankacılık Kanunu

m. 110 hükmünün açık olmayan düzenlemesi belirsiz hali nedeniyle, iflas talebine konu olacak miktara ilişkin problemlerin yaşanmasına sebep olmaktan öte sorumluluk hukukunun önemli meselelerinden olan *kusur, illiyet bağı, teselsül*.. vb. meseleleri bakımından da farklılıkların yaşanmasına sebep olmaktadır.

Hal böyle olmakla birlikte, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde banka yöneticilerinin sorumluluğunu "*bankaya verilen zararla sınırlı sorumluluk*" şeklinde düzenleyen kanun koyucu getirdiği "*şahsi sorumluluk*" düzenlemesiyle Türk Ticaret Kanunu'nda (TTK) anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu bakımından öngörülen esaslar (eTKm. 336 vd.; TTK m. 557; OR Art. 759) ile Türk Borçlar Kanunu'nda (TBK) temelini bulan genel sorumluluk hukuku esaslarından (eBK m. 50-51; TBK m. 61) oldukça farklılaşmaktadır. Nitekim, şahsi sorumluluk düzenlemesini getiren Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünün yürürlüğe girdiği dönemde uygulanmakta olan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda aynı zarara sebep olan birden fazla anonim şirket yönetim kurulu üyesinin hukuki sorumluluğunu "*müteselsil sorumluluk*" şeklinde düzenleyen eTK m. 336 hükmü, mehaz İsviçre Borçlar Kanununda gerçekleştirilen reformun etkisiyle paralel bir şekilde değiştirilerek 1.7.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 557'nci maddesinde "*farklılaştırılmış teselsül*" olarak düzenlenmiştir. Kanun koyucunun şahsi sorumluluğu düzenlediği 110'ncu madde hükmünün lafzından her bir üyenin verdiği zararla sınırlı olarak sorumlu olacakları ifade edildiğinden, zararın tamamından bir veya birden fazla kimsenin sorumlu tutulabildiği müteselsil sorumluluğun öngörülmekte olduğu sonucu çıkarılamamaktadır. Diğer taraftan, her bir sorumlunun verdikleri zararla dış ilişkide sorumlu olacakları şeklindeki ifade nedeniyle burada farklılaştırılmış teselsüle uygun bir sorumluluk esasının öngörülmek istendiği ileri sürülebilecekse de bu çıkarım da doğru olmayacaktır. Zira, farklılaştırılmış teselsülde birden fazla yönetim kurulu üyesinin arasında müteselsil sorumluluk var olmakla birlikte (TTK m. 557; OR Art. 759), mahkemeden bireysel indirim sebeplerinin göz önünde bulundurulmasını isteyebilmektedirler. Diğer taraftan Ban. K. m. 110 hükmünde ise, aynı zarara sebep olan birden fazla banka yöneticisinin sorumluluğu verdikleri zararla sınırlı olarak şahsen

sorumluluk olarak düzenlendiği için aralarında müteselsil sorumluluğun bulunması söz konusu değildir. Kanun koyucunun öngördüğü düzenleme uyarınca, burada banka yöneticilerinin birlikte verdikleri zararlar bakımından sorumlulukları şahsi sorumluluk şeklinde nitelendirilebilecektir. Zira, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile banka yöneticilerinin m. 110 anlamında sorumluluk sınırı bankaya verilen zararla sınırlandırılarak hafifletilmişse de sorumluluğun yaptırımı olarak iflas davası öngörülerek sorumluluk kuralı ağırlaştırılmıştır. Hal böyle olmakla birlikte, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmünde yer alan "*… bankaya verilen zararla sınırlı sorumluluk…*" ifadesinin ne anlama geldiği uygulama açısından sorun teşkil ettiğinde, genel kanun niteliğindeki Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen birden fazla yönetim kurulu üyesinin birlikte verdikleri zarardan doğan sorumlulukları bakımından düzenlenen farklılaştırılmış teselsüle ilişkin esastan (TTK m. 557; OR Art. 759) gerektiğinde faydalanılabilmek mümkün olup, Bankacılık Kanunu m. 110 hükmündeki özellikli şartların da sağlanmasının gerektiği gözden kaçırılmamalıdır.

KAYNAKÇA

Acocella, Domenico: Basler Kommentar, Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs I, Art. 1-158 SchKG, Hrsg. von Adrian Staehelin, Thomas Bauer, Daniel Staehelin, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, 2010.

Akdağ-Güney, Necla: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 2. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2016.

Akdağ-Güney, Necla: Türk Hukukunda Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, 2. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010.

Akdağ-Güney, Necla: Bankalar Kanunu'na Göre Yönetim Kurulu Üyelerinin Verdikleri Zararla Sınırlı Şahsi Sorumluluklarının İsviçre Borçlar Kanunu Art. 759'da Yer Alan Farklılaştırılmış Teselsül (Differenzierte Solidarität) Düzenlemesi İle Karşılaştırılması, Hüseyin Ülgen'e Armağan, C. II, Vedat Kitapçılık Basım Yayım Dağıtım A. Ş., İstanbul, 2007.

Akıntürk, Turgut: Müteselsil Borçluluk, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 295, Sevinç Matbaası, 1971.

Altherr, H./Brem, E./Bühlmann, H.: Scheizerisches Obligationenrecht, Textausgabe mit Leitsätzen aus der Praxis des Bundesgerichtes, 2. überarbeitete und ergãnzte Auflage,Bern, Verlag Stämpfli + Cie AG, 1994.

Alıcı, Yaşar: Bankacılık Kanunu Şerhi, İstanbul, Beta Basım Dağıtım, 2007.

Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder/ Taşpınar Ayvaz, Sema: İcra ve İflas Hukuku, 2. Bs., Ankara, Yetkin Basım Yayım ve Dağıtım A.Ş., 2016.

Arslanlı, Halil: Anonim Şirketler, I, Umumi Hükümler, 3. Bası, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1960 (Anılış: Arslanlı, AŞ I).

Arslanlı, Halil: Anonim Şirketler, II-III, Anonim Şirketlerin Organizasyonu ve Tahviller, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1960 (Anılış: Arslanlı, AŞ II-III).

Bahtiyar, Mehmet: Ortaklıklar Hukuku, Yeni TTK'ya Göre Yazılmış Güncellenmiş Tıpkı 10. Bası, İstanbul, Beta Basım, 2015.

Battal, Ahmet: Bankacılık Şerhi, Ankara, 2006.

Baysal, Zeynep Başak: Zarar Görenin Kusuru (Müterafik Kusur), İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012.

Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan: Şirketler Hukuku (6335 Sayılı Kanun'la Değişik 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre), Bursa, Dora Yayıncılık, 2013.

Binder, A.: Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Peraonengesellschaften und Aktiengesellschaft, Art. 530-771 OR, von Vito Roberto, Hans Rudolf Trüeb (Hrsg.), 2. Auflage, Zurich, Schulthess Juristiche Medien AG, 2012.

Bußhardt, H./Braun, E. (Hrsg.): Insolvenzordnung (InsO)- InsO mit EuInsVO (Neufassung) Kommentar, 7. neu bearbeitete Auflage, München, Verlag C.H. Beck, 2017.

Canyürek, Murat: Müteselsil Borçlulukta İç ve Dış İlişkiler, 1. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2003.

Çamoğlu, Ersin: Banka Yönetim Kurulu Üyelerinin İflasının Koşulları, BATİDER, C. XXVII, Mart 2011, Sayı: 1, s. 5-17.

Çamoğlu, Ersin: Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu (Kamu Borçlarından Sorumluluk İle), Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 3. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010.

Çamoğlu, Ersin: Sorumluluk Hukukunun Evrensel İlkeleri Işığında Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, Prof. Dr. Şener Akyol'a Armağan, İstanbul 2011, (s. 407-418) (Anılış: *Çamoğlu*, YK Sorumluluk)

Çamurcu, Emin: Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2015.

Deschenaux, Henri/Tercier, Pierre: Sorumluluk Hukuku, (Çev. Salim Özdemir), Ankara, Kadıoğlu Matbaası, 1983.

Domaniç, Hayri: Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK. Şerhi II, İstanbul, 1988 (Anılış: Domaniç, TTK. Şerhi II).

Domaniç, Hayri: Anonim Şirketler, İstanbul, Eğitim Yayınları, Bilimsel Kitaplar Yayınevi, 1978 (Anılış: Domaniç, Anonim Şirketler).

Eckert, Jan/Thomas Wachter (Hrsg.): AktG-Kommentar zum Aktiengesetz/Hrsg. 1. Aufl.-Köln: RWS Verlag ommunikationsforum GmbH, 2012.

Eren, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış 18. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2015.

Eriş, Gönen: Açıklamalı-İçtihatlı-Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku, Ankara, 1995.

Feyzioğlu, Feyzi Necmettin: Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-II, Yenilenmiş ve Genişletilmiş 2. Bs., İstanbul Fakülteler Matbaası, 1977.

Foerste, Ulrich: Insolvenzrecht, 6. überarbeitete und erweiterte Auflage, München, Verlag C.H. Beck, 2014.

Forstmoser, Peter/Meier-Hayoz, Arthur: Einführung In das Schweizerische Aktienrecht, 2. Bereinigte und nachgeführte Auflage, Bern Verlag Stämpfli & Cie AG, 1980 (Anılış: Forstmoser/Meier-Hayoz, Aktienrecht)

Guhl, Theo/Druey, Nicolas Jean: Das Schweizerische Obligatonenrecht, 9. Auflage, Zurich, Schulthess Juristiche Medien AG, 2000.

Gauch, Peter/Schluep, Walter R.: Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil, Band I, 10. Auflage, Zurich: Schulthess Polygraphischer Verlag, 2014.

Gauch, Peter/Stöckli, Hubert: Schweizeriches Obligationenrecht, 50. Auflage, Zurich, Schulthess Juristische Medien AG, 2014.

Gericke, Dieter/Waller, Stefan: Obligationenrecht II, Art. 530-964 OR, 6. Abschnitt: Verantwortlichkeit, in: Basler Kommentar, 5. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, 2016 (Anılış: BSK-OR II, Gericke/Waller, Art. 759).

Geßler Ernst/Hefermehl Wolfgang/Eckard, Ulrich/ Kropff, Bruno: Aktiengesetz, Band II §§ 76-147, Verlag Franz Vahlen München.

Gottwald, Peter (Hrsg.)/Schmahl, H.: Insolvenzrecht-Handbuch, 4., neubearbeitete Auflage, München, Verlag C. H. Beck München, 2010.

Göktürk, Kürşat/Can, Mehmet Çelebi: Farklılaştırılmış Teselsülün –Özellikle- Dış İlişki Bakımından Anlamı ve Bankacılık Kanununun Şahsi İflas Sorumluluğu İle Karşılaştırılması, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2011, C. 2, S. 2, s. 247- 282.

Gruson, M./Nikovit, W.: The Second Banking Directive of the European Eonomic Community and Its Importance for Non-EEC Banks, Fordham International Law Journal, Vol. 12, Issue 2 (Winter 1989), (pp. 205-241).

Hatemi, Hüseyin/Gökyayla, Emre: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 3. Bs., İstanbul, Vedat kitapçılık Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2015.

Helvacı, Mehmet: Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğunun Müteselsil Olmasının Anlamı ve İsviçre Borçlar Kanunu 759. Maddesi İle Getirilen Müteselsil Sorumluluğun Anlamının Tanıtılması, Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, C. I, İstanbul, 2001, (s. 219-232).

Helvacı, Mehmet: Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu, 1. Bası, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 1995.

Helvacı, Mehmet: "Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Farklılaştırılmış Teselsül", Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Saygı Sempozyumu, Yeni Türk Ticaret Kanunu Açısından Anonim Şirketler, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 26 Ekim 2013, GÜHFD, [2013/2], (s. 77-96).

Huber, S. K.: Mandatory Disclosure of Information About Banks, Annual Review of Banking Law, Vol. 6, 1987, (pp. 53-94).

Hüffer, Uwe: Aktiengesetz, in: Beck'sche Kurz-Kommentare, 9. Neubearbeitete Auflage, Verlag C. H. Beck München 2010.

Işık, Serpil: "Sermaye Şirketleri ile Kooperatiflerin Borca Batık Olmaları sebebiyle Doğrudan İflaslarının Söz Konusu Olması Durumunda İflasın Ertelenmesi Kurumuna Başvuru Şartlarının Kanuni Değişiklikler Çerçevesinde Değerlendirilmesi," İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. LXXIV, Prof. Dr. Fevzi Şahlanan'a Armağan Özel Sayı, C. II, (s. 1295-1350).

Işık, Serpil: "İcra Hukuku'nda Yoksulluğun Önlenmesinde Bir Araç Olarak Haczedilmezlik" 6. Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali/Yoksulluk (6th International Crime and Punishment Film Festival/Poverty), Tebliğler Kitabı, İstanbul, 2016, (s. 467-503).

İmregün, Oğuz: Anonim Ortaklıklar, Yenilenmiş 4. Bs., İstanbul, Yasa Yayıncılık A.Ş., 1989.

Kandemir, Zeynep: Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğundan Doğan Zararın Tazminine İlişkin Ticaret Kanunu Tasarısı Maddelerinin İncelenmesi, LHD Aralık 2009, S. 84, s. 3829-3860.

Karayalçın, Y.: İsviçre Hukukunda Müteselsil Sorumluluk Konusunda Tartışmalar ve Yasal Gelişmeler, Prof. Dr. Ünal Tekinalp'e Armağan, C. II, İstanbul, 2003, (s. 651-672).

Kendigelen, Abuzer: Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (Tıpkı) Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016 (Anılış: Kendigelen, İlk Tespitler).

Kılıçoğlu, Ahmet M.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yeni Borçlar Kanunu'na Göre Genişletilmiş 20. Bs., Ankara, Turhan Kitabevi Yayınları, 2016.

Kılıçoğlu, Mustafa: Bir Zarardan Birden Çok Kişinin Sorumlu Olması (Müteselsil Sorumluluk ve Rücu), Yargıtay Dergisi, C. 29, S. 4, Ekim 2003, (s. 431-449).

Kuru, Baki: İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, (Tamamen Yeniden Yazılmış ve Genişletilmiş İkinci Baskı, İstanbul, 2013 (Anılış: Kuru, El Kitabı).

Linker, J./Schmidt, A. (Hrsg.): Hamburger Kommentar zum Insolvenzrecht (InsO- EuInsVO- EGInsO(Auszug)- InsVV- VbrInsFV- InsOBeRV- Insolvenzstraftrecht), 5. Auflage, Köln, Carl Heymanns Verlag, 2015.

List, W.: Handelsrecht, Das HGB und die praktisch wichtigsten Rechtsvorschriften des Handels- und Gesellschatsrechts, 2. Auflage, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien 1993.

Meier-Hayoz, Arthur/Forstmoser, Peter: Grundriss des Schweizerisches Gesellschaftrecht, 7. Überarbeitete Aufl., mit neuem Aktienrecht, Bern Verlag Stämpfli + Cie AG, 1993 (Anılış: Meier-Hayoz/Forstmoser, Gesellschaftsrecht).

Mitter, S. in: Haarmeyer, Hans/Wutzke, Wolfgang/Förster, Karsten (Hrsg.), InsO, Insolvenzordnung, Kommentar, Praxis Kommentare, 2. Aufl. Köln, ZAP Verlag, 2012.

Mimaroğlu, Sait Kemal: Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mes'uliyeti, Ankara, 1967.

Moroğlu, Erdoğan/Kendigelen, Abuzer: İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, Tümü İle Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 10. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2014.

Muşul, Timuçin: İcra ve İflas Hukuku C. II, Yenilenmiş ve Güncellenmiş 5. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2013 (Anılış: Muşul, İcra ve İflas Hukuku C. II).

Nomer, Haluk Nami: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 13. Bs., İstanbul, Beta Basım A.Ş., 2013 (Anılış: Nomer, Borçlar Hukuku)

Nomer, Haluk Nami: "Haksız Fiillerde Müteselsil Sorumluluk", in: Türk Borçlar Kanunu Sempozyumu: Makaleler-Tebliğler, Doç. Dr. M. Murat İnceoğlu, Eds. 1. Bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012 (Anılış: Nomer, Haksız Filler)

Nomer, Haluk Nami: Halefiyet ile Rücu Hakkı Arasındaki İlişki, Özellikle Sosyal Sigortalar ile Özel Sigortaların Rücu Hakları Bakımından Halefiyetin Rolü, İÜHFM, Prof. Dr. Türkan Rado'ya Armağan Sayısı, C. LV, Sayı: 3, Y. 1997, (s. 243-260) (Anılış: Nomer, Halefiyet ile Rücu Hakkı).

Oğuzman, M. Kemal/Öz, M. Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 2, Gözden Geçirilmiş 10. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013 (Anılış: Oğuzman/Öz, C. II).

Obermüller, Manfred: Handbuch Insolvenzrecht für die Kreditwirtschaft: Leitfaden für Konkurs, Vergleich und Gesamtvollstreckung, Vierte, vollstanding überarbeitete und erweiterte Auflage, Weisbaden: Gabler, 1991.

Pekcanıtez, Hakan/Atalay, Oğuz/Sungurtekin-Özkan, Meral/Özekes, Muhammet: İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2014.

Pekcanıtez Hakan/Erdönmez, Güray: "Bankacılık Kanunu'nun İcra ve İflas Hukuku Açısından Değerlendirilmesi", in: Makaleler Cilt II, [Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez Eds.], 1. Bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., 2016, (s. 119-151).

Postacıoğlu, İlhan E.: İflas Hukuku İlkeleri, Cilt: I. İflas, İstanbul, Sulhi Garan Matbaası Kol. Şti., 1978.

Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin: Ortaklıklar Hukuku I (Giriş, Adi Ortaklık, Ticaret Ortaklıklarına İlişkin Genel Hükümler, Komandit, Anonim, Halka Açık Anonim Şirketler), Güncelleştirilmiş 13. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014.

Pulaşlı, Hasan: Şirketler Hukuku Genel Esaslar (6335 sayılı Kanun Değişiklikleri İşlenmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı), Ankara, Adalet Yayınevi, 2013 (Anılış: Pulaşlı, Şirketler Hukuku)

Pulaşlı, Hasan: Şirketler Hukuku Şerhi Cilt II, 6552 Sayılı Kanun İle Türk Ticaret Kanunu'na Göre Eklenen Fıkralarla Güncelleştirilmiş ve Gözden Geçirilmiş Tıpkı 2. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2015 (Anılış: Pulaşlı, Şerh Cilt II).

Pulaşlı, Hasan: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Yöneticilerin Hukuki Sorumluluğu, Prof. Dr. Ali Naim İnan'a Armağan, Ankara 2009, s. 571- 591(Anılış: Pulaşlı, Hukuki Sorumluluk)

Reisoğlu, Seza: Bankacılık Kanunu Şerhi, C. I-II, Ankara, 2007.

Schönenberger, Wilhelm: Schweizerisches Obligationenrecht, 32. Auflage, Zurich, Schulthess Polygraphischer Verlag AG, 1976.

Schucany, E.: Kommentar zum Schweizerischen Aktienrecht, Schweizerisches Obligationenrecht, 26. Und 27. Titel Die Aktiengesellschaft und Kommanditaktiengesellschaft, Zweite neubearbeitete Auflage, Zurich, Orell Füssli Verlag, 1960.

Şener, Oruç Hami: Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015.

Tandoğan, Haluk: Türk Mes'uliyet Hukuku (Akit Dışı ve Akdi Mes'uliyet), Ankara, 1961 (Anılış: Tandoğan, Mesuliyet Hukuku)

Taşdelen, Servet: Bankalar Kanunu Şerhi, Ankara, 2006.

Tekinalp, Ünal: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Değişiklikler ve İkincil Düzenlemelerle Güncelleştirilmiş 4. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015 (Anılış: Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları).

Tekinalp, Ünal: Fondaki Bankanın Hukuku, İstanbul, 2003 (Anılış: Tekinalp, Fondaki Banka).

Tekinalp, Ünal: Banka Hukukunun Esasları, 2. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2009.

Tekinay, Selahattin Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Haluk/Altop, Atilla: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 1993.

Tekinay, Selahattin Sulhi: Haksız Fiillerde Müteselsil Sorumluluğun Kapsamı, Sorumluluk Hukukunda Yeni Gelişmeler, I. Sempozyum, Ankara 21-22 Ekim 1977, s. 205-221.

Tunçomağ, Kenan: Türk Borçlar Hukuku: Genel Hükümler, 6. Bası, İstanbul, Sermet Matbaası, 1976.

Tunçomağ, Kenan: Borçlar Hukuku Dersleri I, İstanbul, Menteş Kitabevi, 1961.

Uhlenbruck, Wilhelm/Hirte, Heribert/Vallender, Heinz (Hrsg.)/Hirte, Heribert: Insolvenzordnung, Kommentar, 14., Völlig neu bearbeitete Auflage, München, Verlag Franz Vahlen München, 2015.

Üstündağ, Saim: İflas Hukuku (İflas-Konkordato-İptal Davaları), 8. Bs., İstanbul, Beta Basım A.Ş., 2009.

Vallender, Hans/Undritz, Sven-Holger (Hrsg.): Praxis des Insolvenzrechts, ZAP Verlag, Köln, 2012.

von der Crone, Hans Casper: Haftung und Haftungsbeschränkung in der Aktienrechtlichen Verantwortlichkeit, SZW/RSDA,1/2006.

von Tuhr, von Andreas: Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı Cilt: 1-2, (Çev. Cevat Edege), Ankara, Olgaç Matbaası, 1983.

Yasaman, Hamdi: Banka Hukuku ile ilgili Makaleler, Hukuki Mütalaalar, Bilirkişi Raporları, Vedat Kitapçılık Basım Yayım Dağıtım İstanbul, 2005.

Yıldırım, Mehmet Kamil/Deren-Yıldırım, Nevhis: İcra ve İflas Hukuku, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 7. Baskı, İstanbul, Beta Basım, 2016.